הלכות שבת פרק כ"ו - תמלול

סיכום השיעור

סיכום פון שיעור – הלכות שבת, פרק כ"ו (רמב"ם)

דער פרק איז דער לעצטער פרק וועגן דיני טלטול (מוקצה). ער גייט דורך פארשידענע סארטן כלים, זאכן, און מצבים, און באשטימט זייער סטאטוס לגבי טלטול בשבת.

הלכה א: כלי האורג וחבליו

רמב"ם: כל כלי האורג וחבליו – מותר לטלטל. אבער הכובד העליון והכובד התחתון אסור לטלטלן לפי שהן נתונים ומחוברים לקרקע. וכן עמודים של אורג אסור לטלטלן שמא יתקענה בגומא שלהן.

פשט: די כלים פון א וועבער (אורג) – שטריק, חבלים, קנים – זענען מותר לטלטל ווייל זיי זענען כלי שמלאכתו לאיסור (אורג איז אן אב מלאכה), און כלי שמלאכתו לאיסור מעג מען מטלטל זיין לצורך גופו ולצורך מקומו. אבער די שווערע טיילן (כובד העליון וכובד התחתון) און די עמודים זענען אסור.

חידושים:

1. **צוויי פארשידענע טעמים פאר אסור ביי שווערע טיילן vs. עמודים:** דער כובד העליון און תחתון זענען אסור **נישט** ווייל זיי זענען תקועים בקרקע ממש, נאר ווייל זיי זענען אזוי שטארק פארבונדן מיט דער מאשין אז זיי ווערן „אויס כלי" – זיי האבן דעם דין פון „דבר שאינו ניטל," עפעס וואס בלייבט שטענדיג אויף זיין פלאץ אלס טייל פון דער סיסטעם. אפילו ווען זיי זענען נישט ממש תקועים אין קרקע, ווייל דער סדר איז אז זיי זענען געווענליך „משוקע בקרקע," טאר מען זיי קיינמאל נישט מטלטל זיין. דאס איז אנדערש ווי א פשוט'ע חשש פון גומא.

2. **עמודים – א פראקטישע איסור:** די עמודים פון דער אורג וואלטן אן זיך געקענט הייסן א כלי (זיי זענען ניטל), אבער דער איסור איז **שמא יתקענה בגומא שלהן** – א חשש אז ער וועט זיי צוריקלייגן אין זייער גומא. דאס איז א דירעקטע גזירה פון „שמא ישווה גומות."

3. **חילוק צווישן „ניטל" און „שמא יתקע":** דער כובד איז באזירט אויף דעם פרינציפ אז עס הייסט נישט קיין כלי (בטל מתורת כלי), ווייל עס איז חלק פון דער קרקע/מאשין. די עמודים אבער זענען טאקע א כלי, נאר עס איז דא א פראקטישע גזירה.

הלכה בנוגע מכבדות של תמרה

רמב"ם: מכבדות של תמרה וכיוצא בהן שמכבדין בהן את הקרקע הרי הן ככלי שמלאכתו להיתר, שמותר לכבד בו בשבת.

פשט: בעזעמס פון תמר-צווייגן זענען כלי שמלאכתו להיתר, ווייל מ'מעג אויסקערן א מרוצף באבנים פלאר בשבת (ווי דער רמב"ם האט געזאגט אין פרק כ"א בנוגע מלאכת חורש).

חידושים:

1. **כלי שמלאכתו להיתר אפילו ווען ביי דיר איז עס אסור:** אפילו אויב דיין אייגענער פלאר איז פון עפר (וואו מ'טאר נישט אויסקערן וועגן שווי גומות), הייסט דער בעזעם נאך אלץ כלי שמלאכתו להיתר, ווייל עס עקזיסטירן גענוג כשר'ע פלארס וואו מ'מעג עס ניצן. **דער סטאטוס פון דער כלי ווערט באשטימט לויט דער כללות'דיגע שימוש, נישט לויט דעם ספעציפישן מצב פון דעם אייגנטימער.**

2. **א כלי וואס איר ניצול איז אסור ביי מאנכע, ווערט נישט כלי שמלאכתו לאיסור** – דאס איז א כלל'דיגער יסוד.

הלכה בנוגע לבנים שנשארו מן הבנין

רמב"ם: לבנים שנשארו מן הבנין הרי הן ככלי שמלאכתו להיתר, שהרי ראויין לישב עליהן, שהרי שפין אותן ומתקנין אותן. ואם צבר אותן – הרי הקצה אותן ואסור לטלטלן.

פשט: איבערגעבליבענע ציגל פון א בנין זענען כלי שמלאכתו להיתר ווייל מ'קען זיצן אויף זיי (זיי זענען שוין אויסגעגלאנצט און צוגעגרייט). אבער אויב מ'האט זיי צוזאמגעפיילט פאר שפעטערדיגע בנין, איז עס מוקצה.

חידושים:

1. **לבנים זענען אנדערש ווי רויע האלץ:** ביי כרעפים של דקל (רויע האלץ) דארף מען נאך עפעס טון (מתקן זיין, ספלינטערס אראפנעמען, מיוחד לישיבה מאכן) כדי עס זאל הייסן א כלי. אבער לבנים זענען **אויטאמאטיש מיוחד לישיבה** ווייל דער פאבריקאנט/ארבעטער האט זיי שוין אויסגעגלאנצט (שפין אותן ומתקנין אותן). דער מענטש דארף גארנישט צולייגן.

2. **„הקצה" – א נייער באגריף:** דא זעט מען דעם ערשטן מאל דעם מושג פון „הקצה" – **נישט** מוקצה ווייל עס איז נישט ראוי בין השמשות, נאר מוקצה ווייל **דער מענטש האט אקטיוו באשלאסן** אז ער וויל עס נישט ניצן אלס בענקל. דורך צוזאמפיילן (צבר אותן) ווייזט ער אז ער האט עס מקצה געווען פון שימוש ישיבה, און עס ווערט „מוכן לבנין" – בטל מתורת כלי. דאס איז נישט כלי שמלאכתו לאיסור, נאר א סארט מוקצה מחמת גופו דורך דעם מענטש'ס הקצאה.

הלכה בנוגע חרס קטנה

רמב"ם: חרס קטנה מטלטלין אותה אפילו ברשות הרבים, הואיל וראויה בחצר לכסות בה כלי.

פשט: א קליינע שטיקל חרס מעג מען מטלטל זיין אפילו אין רשות הרבים, ווייל עס איז ראוי צו ניצן אלס דעקל פאר א כלי.

חידושים:

1. **„אפילו ברשות הרבים":** מ'רעדט נישט פון טראגן ד' אמות ברה"ר (וואס איז אן איסור דאורייתא), נאר פון טלטול אינערהאלב ד' אמות. דער חידוש איז: אין א חצר וואו עס זענען דא כלים, איז א חרס קטנה אויטאמאטיש נוצבאר אלס דעקל. אבער אפילו אין רשות הרבים, וואו מ'רוקט נישט סתם כלים, וואלט מען געמיינט אז עס הייסט נישט קיין כלי – קומט דער רמב"ם און זאגט: **הואיל און עס איז ראוי** (אין א חצר), הייסט עס אייביג א כלי, אומעטום.

2. **פארבינדונג צו מגופת חבית שנפחתה:** דער רמב"ם האט פריער געלערנט אז א דעקל פון א חבית וואס האט זיך צובראכן – מ'מעג ווייטער ניצן די גראבע שטיקער און די שבריה. דאס איז דער זעלבער יסוד.

הלכה בנוגע כלי שנתרועע

רמב"ם: כלי שנתרועע – לא יטול הימנו חרס לחסות בו את האור, מפני שהוא עושה כלי בשבת.

פשט: א כלי חרס וואס איז געווארן שוואך/לוס – מ'טאר נישט אראפרייסן א שטיקל דערפון צו ניצן (למשל צו פארדעקן א ליכט), ווייל דערמיט מאכט מען א נייע כלי בשבת.

חידושים:

1. **דער איסור איז נישט „תולש" נאר „מתקן כלי":** מ'דארף נישט ממש צוברעכן – דער כלי איז שוין נתרועע (שוואך). דער איסור איז נישט וועגן צוברעכן, נאר וועגן **מאכן א נייע כלי** – דאס שטיקל חרס וואס ער נעמט ארויס ווערט א כלי (א דעקל), און דאס איז תיקון כלי בשבת.

2. **חילוק צווישן א שטיקל חרס וואס ליגט שוין אליין vs. נאך אין דער כלי:** א שטיקל חרס וואס ליגט שוין אליין הייסט א כלי (ווי אויבן – חרס קטנה). אבער אזוי לאנג ווי עס איז נאך א טייל פון דער צובראכענער כלי, איז עס נאך נישט א כלי – און דורך ארויסנעמען מאכט מען עס ערשט צו א כלי.

הלכה בנוגע אבנים מקורזלות לבית הכסא

רמב"ם: מותר להכניס לבית הכסא שלש אבנים מקורזלות לקנח בהם. וכמה שיעורן? כדי שלא יגע.

פשט: מ'מעג אריינברענגען דריי גלאטע שטיינער אין בית הכסא זיך אפצוקינחן (אפצווישן). דער שיעור איז אזוי גרויס ווי מ'קען פראקטיש האלטן אין די הענט.

חידושים:

1. **פארוואס נאר דריי?** עס איז א לאנגע דיסקוסיע. איין צד האלט אז אבנים זענען בעצם **מוקצה מחמת גופו** (נישט קיין כלי), און דער היתר איז נאר **משום כבוד הבריות.** ווייל דער היתר איז באגרענעצט, האבן די חכמים נאר מתיר געווען דעם **מינימום** וואס א מענטש דארף – דריי שטיינער.

2. **דער צווייטער צד** טענה'ט אז דריי איז נישט א מינימום נאר א **מעקסימום** – די חכמים האבן פארשטאנען אז דריי איז **גענוג און נאך**, און ווער עס דארף מער האט א רפואה-פראבלעם. די חכמים זענען מומחים געווען אין אזעלכע שיעורים.

3. **דער ערשטער צד ענטפערט:** אפילו אויב דריי איז גענוג, איז דער יסוד פון דער הלכה אז **ס'איז א היתר משום כבוד הבריות,** און דער היתר איז באגרענעצט. אויב איינער דארף טאקע מער, איז אפשר כבוד הבריות גופא וואלט מתיר געווען מער.

הלכה בנוגע דבר שהוא קרוב להתפרך

רמב"ם: דבר שהוא קרוב להתפרך – אסור לטלטלו לקנח בו.

פשט: א שטיין וואס וועט זיך צעמאלן איז נישט ראוי לקינוח, ממילא טאר מען עס נישט טלטלן.

חידושים: אפילו אויב דער מענטש טענה'ט אז ער האט אן עצה ווי עס זאל נישט צעפרעך ווערן – דער שיעור פון ראוי לקינוח איז אן אביעקטיווער שיעור, נישט סוביעקטיוו.

הלכה בנוגע אבנים שנשתקעו בטיט

רמב"ם: ירדו עליהם גשמים ונשתקעו בטיט – אם רישומן ניכר, מותר לטלטלן.

פשט: אויב מ'האט אנגעגרייט שטיינער און ס'איז אויף זיי געפאלן רעגן און זיי זענען אריינגעזונקען אין בלאטע – אויב מ'קען נאך זען זייער סימן (רישומן ניכר), מעג מען זיי טלטלן. אויב נישט, נישט.

חידושים: ארויסגראבן שטיינער פון בלאטע האט א פראבלעם (אפשר סותר אדער א דומה פראבלעם). שטיינער דארפן זיין **מיוחד** פאר דעם צוועק. נאר ווען מ'טרעפט א שטיין וואס איז שוין מיוחד לכך מעג מען עס נעמען. די חכמים האבן פאר דעם נושא נאר מתיר געווען **אם רישומן ניכר.**

הלכה בנוגע אבן שיש עליה טינוף

רמב"ם: אבן שיש עליה טינוף שבאו לקנח בו – מותר לטלטלו ואפילו היא גדולה.

פשט: א שטיין וואס איז שוין שמוציג (מ'זעט אז ס'איז שוין גענוצט געווארן פאר בית הכסא) – מעג מען טלטלן אפילו אויב ער איז גרויס, ווייל ער איז שוין **מיוחד** פאר דעם צוועק.

חידושים: דער שיעור פון נאר דריי קליינע שטיינער איז נאר **כל זמן ס'איז נישט מיוחד.** אבער א שטיין וואס איז שוין באוויזן מיוחד (דורך דעם טינוף אויף אים), איז שוין א כלי לענין טלטול, און מ'מעג אפילו א גרויסע.

הלכה בנוגע צרור vs. חרס

רמב"ם: הולך ובידו צרור וחרס – לכתחילה מקנח בצרור.

פשט: ווען מ'האט א שטיין (צרור) און א שטיקל חרס, זאל מען לכתחילה נוצן דעם צרור, ווייל חרס קען צושניידן (סכנה).

חידושים:

- א **צרור** איז מוקצה מחמת גופו (נישט קיין כלי), און א **חרס** איז א שטיקל כלי. פונדעסטוועגן זאל מען לכתחילה נוצן דעם צרור, ווייל חרס איז א סכנה (קען צושניידן).

- **אבער** אויב די חרס איז שוין אויסגעארבעט (אראפגענומען די שארפקייט), איז בעסער צו נוצן חרס ווי צרור, ווייל חרס איז א כלי און צרור איז נאר א היתר משום כבוד הבריות.

הלכה בנוגע עשבים רכים וקשים

רמב"ם: עשבים רכים – מקנח בהם; עשבים קשים – מקנח בצרור.

פשט: ווייכע גראזן מעג מען נוצן (זיי זענען אויך מאכל בהמה, אלזא א כלי/שימוש). הארטע גראזן – נישט, ווייל ס'איז א סכנה (ווי חרס), אלזא בעסער צרור.

חידושים: עס ווערט געפרעגט צי דער טעם ביי הארטע עשבים איז **סכנה** (ווי חרס) אדער ווייל זיי זענען **נישט ראוי למאכל בהמה** (ממילא נישט קיין כלי). לכאורה דארף עס אויך זיין א סכנה.

[דיגרעסיע: טישוס און דבר שהאור שולטת בו] די גמרא זאגט אז **דבר שהאור שולטת בו** (א טרוקענע זאך וואס קען פארברענט ווערן) טאר מען נישט מקנח זיין, ווייל ס'איז א סכנה (קען צורייסן). לויט דעם וואלט טישו-פאפיר אויך אסור זיין. דער מנהג איז אבער צו נוצן טישוס. **על פי הלכה** איז דא א שאלה, אבער דער מנהג איז אנדערש.

הלכה בנוגע שיורי מחצלת שבלו

רמב"ם: שיורי מחצלת שבלו – מותר לטלטלן, שמכסין בהן את המטונף. אבל שיורי בגדים שאין בהם שלש על שלש – אסור לטלטלן, שאין ראויין לא לעניים ולא לעשירים.

פשט: שטיקלעך פון א צוגאנגענע מחצלת האבן נאך א שימוש (צוצודעקן מטונף), אבער קליינע שטיקלעך בגדים (קלענער פון ג' על ג' אצבעות) האבן גאר קיין שימוש נישט.

חידושים:

- דער דין ווערט פארגליכן מיט הלכות טומאה: א בגד קלענער פון שלש על שלש איז נישט מקבל טומאה, ווייל עס איז נישט ראוי פאר עניים און נישט פאר עשירים – יעדער ווארפט עס אוועק. דער זעלבער יסוד ווערט אנגעווענדט ביי טלטול.

- עס קען זיין א מיטעלע קאטעגאריע – עפעס וואס נאר עשירים ווארפן אוועק אבער עניים נוצן – וואס האט נאך א דין כלי. אבער ווען עס איז פחות משלש על שלש, איז עס אזוי קליין אז קיינער נוצט עס נישט.

- „שלש" דא מיינט דריי **אצבעות,** נישט דריי טפחים.

- ביי מחצלות בלייבן די שריים נוצבאר (צוצודעקן), אבער ביי בגדים אונטער דעם שיעור איז גאר קיין שימוש נישטא.

הלכה בנוגע שברי תנור

רמב"ם: שברי תנור מותר לטלטלן ווייל א תנור הייסט א כלי.

חידושים:

- א תנור איז אינטערעסאנט ווייל די גמרא באהאנדלט א תנור ווי מחובר לקרקע, אבער פאר טלטול קוקט מען עס אן ווי א כלי.

- ביי כלים וואס מלאכתן להיתר, בלייבן אויך די שברים ראוי לשימוש.

- **שאלה:** וועלכע סארט זאכן, אויב א שטיקל פאלט אראפ, איז אסור צו ניצן? תשובה: עפעס וואס איז געווען א כלי און האט זיך צובראכן **אויף שבת** – דארף זיין **הועדה** (ייעוד/הכנה) פאר שבת.

- **א כירה (אויוון) וואס א פיסל האט זיך צובראכן** – אסור לטלטל, נישט ווייל עס איז מוקצה, נאר ווייל **שמא יתקע** – מען האט מורא ער וועט פיקסן די פיסל, וואס איז א תולדה פון בונה.

הלכה בנוגע סולם של עליה / סולם של שובך

רמב"ם: סולם של עליה אסור לטלטלו, שאין עליו תורת כלי. אבער סולם של שובך מעג מען מטלטל זיין. אבל לא יעלה כן משובך לשובך... שמא יזדמנו לו גוזלות... ויבוא לצוד. מען מעג נאר בדרך הטיה אבער נישט בהלוך.

פשט: א לייטער צום דאך (עליה) איז נישט א כלי – עס ליגט שטענדיג אויף איין פלאץ, מען רוקט עס נישט. אבער א לייטער פאר שובכים (טויבן-הייזלעך) איז געמאכט צום ארומרוקן, דערפאר האט עס תורת כלי.

חידושים:

- **פארוואס איז סולם של עליה נישט א כלי?** נישט ווייל עס איז ממש מחובר לקרקע (עס איז נישט קאנעקטעד), נאר ווייל עס איז **געמאכט צו ליגן אויף איין פלאץ** – עס ווערט קיינמאל נישט ארומגערוקט, נישט שבת און נישט אין וואכן. עס איז „ווי א מחובר לקרקע" אין זיין אופן.

- **סולם של שובך** – מען מעג עס מטלטל זיין ווייל עס איז געמאכט ארומצורוקן פון איין שובך צום אנדערן, דערפאר האט עס תורת כלי.

- **דער איסור ביי שובכים:** אפילו פאר א דבר המותר (ווי געבן עסן פאר פייגלעך) טאר מען נישט גיין מיט דער לייטער פון שובך צו שובך, ווייל **שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול ויבוא לצוד** – מען האט מורא ער וועט קומען צו ציידה.

- **וואס מיינט „בדרך הטיה ולא בהלוך"?** עס איז א מחלוקת אין פארשטאנד. דער פשט איז: אין וואכן גייט מען מיט דער לייטער סיסטעמאטיש פון שובך צו שובך – דאס טאר מען נישט שבת. אבער מטלטל זיין מיט א שינוי איז מותר.

הלכה בנוגע קנה שמוסקין בו הזיתים

רמב"ם: קנה שמוסקין בו הזיתים – אם יש עליו תורת כלי, הרי הוא ככלי שמלאכתו לאיסור און מען מעג עס נוצן **לצורך גופו ומקומו.**

פשט: א שטרוי/שטעקן וואס מען נוצט אראפצונעמען זיתים – ווען עס האט תורת כלי, איז עס א כלי שמלאכתו לאיסור (ווייל מען נעמט נישט אראפ זיתים שבת).

חידושים:

- א קנה וואס מען נוצט נישט פאר זיתים איז סתם א שטיקל האלץ – נישט קיין כלי, אסור בטלטול.

- א קנה וואס מען נוצט פאר זיתים ווערט א כלי – אבער **דער רמב"ם איז נישט מסביר וואס גענוי מאכט עס פאר „תורת כלי"**: צי גענוג אז מען האט עס אמאל גענוצט, צי מען דארף עס האבן גענוצט גענוג מאל, צי מען דארף א מעשה טון אין דעם.

הלכה בנוגע קנה שהתקינו בעל הבית ליסב פתח מנעול בו

רמב"ם: קנה שהתקינו בעל הבית ליסב פתח מנעול בו – אם יש עליו תורת כלי, הרי הוא ככלי שמלאכתו לאיסור.

פשט: א שטעקן וואס דער בעל הבית האט אנגעגרייט צו נוצן אנשטאט א שלאס (אריינצושטעקן אין א ריגל צוצומאכן א טיר) – נאר ווען עס האט תורת כלי.

חידושים:

- **וואס מיינט „אם יש עליו תורת כלי"?** דער מגיד משנה ברענגט א מחלוקת:

- **תוספות:** עס מיינט אז עס דארף זיין **ראוי פאר אן אנדערע שימוש** – מען דארף עס קענען נוצן פאר נאך עפעס.

- **אנדערע שיטה:** מען דארף **עפעס א מעשה טון** אין דעם קנה (א קראץ, פארבן, שיין מאכן) – בלויז נוצן פאר א שלאס מאכט עס נאך נישט פאר א כלי.

- **שאלה:** צי דער נפקא מינה איז צו מען מעג **פותח ונועל** (אויפמאכן/צומאכן) מיט דעם, אדער צו מען מעג עס נוצן **פאר אנדערע זאכן** (לצורך גופו ומקומו)? פותח ונועל וואלט לכאורה געווען מותר אפילו ווי לצורך גופו, און די שאלה איז וועגן אנדערע שימושים.

- **[דיגרעסיע: טלטול vs. שימוש ביי טירן]** – א טיר/פענסטער אויף איר ציר – אויפמאכן/צומאכן איז נישט טלטול. אבער ווען עס פאלט אראפ פון דער ציר, דעמאלטס איז עס שוין א שאלה פון טלטול. דער קנה ליגט לכאורה **נעבן** דער טיר (נישט אין דער טיר), דערפאר איז עס א טלטול שאלה.

- **עיקר חידוש:** אפילו מען נוצט דעם קנה פאר עפעס (ווי א שלאס), דארף מען נאך האבן **עפעס מער** אז עס זאל ווערן א כלי. בלויז ייעוד (הקצאה למלאכה) אליין איז נישט גענוג.

הלכה בנוגע דלת שיש לה ציר / דלת שאין לה ציר

רמב"ם: דלת שיש לה ציר, אפילו שאין לה עתה ציר, אבער שכינה ליתא במקום מוקצה – הרי הקצה אותן מלטלטלן.

פשט: א טיר וואס האט (אדער האט געהאט) א ציר, אבער מען האט עס אוועקגעלייגט אין א מקום מוקצה – איז אסור בטלטול ווייל מען האט עס מקצה געווען.

חידושים:

- **וואס מיינט „מקום מוקצה" דא?** נישט מוקצה מחמת איסור טלטול, נאר **מוקצה מדעתך** – א פלאץ וואס מען נוצט נישט כסדר (ווי ערגעץ אין חצר). דער באגריף „מוקצה" אין זיין אריגינעלער באדייטונג – אוועקגעלייגט, אפגעזונדערט.

- **מוקצה איז א מעשה פון דעם מענטש, נישט פון דער תורה** – עס ווערט אויסדריקלעך ערקלערט אז מוקצה מיינט אלעמאל „אוועקגעלייגט" דורך דעם מענטש – „הקצה אותן מלטלטלן." דאס איז א מעשה וואס דער מענטש טוט, נישט א דין וואס די תורה באשטימט.

- **כללי'דיגע באמערקונג:** אלע הלכות אין דעם פרק דרייען זיך ארום **מה נקרא כלי ומה לא נקרא כלי** – דאס זענען בעסיקלי הלכות כלים אין קאנטעקסט פון הלכות טלטול/מוקצה פון שבת.

הלכה בנוגע חרקים, מחצלת הנגררת

רמב"ם: חרקים (שטעכעדיגע שטיקלעך האלץ/קוצים) וואס מ'נוצט צו פארשטאפן א פרצה, און א מחצלת הנגררת וואס מ'שלעפט צו פארמאכן א פענסטער — בזמן שהן קשורות ותלויות בכותל, סותמין בהן. ואם לאו, אין סותמין בהן.

פשט: ווען די זאכן זענען צוגעבונדן און הענגען ביי דער וואנט/טיר, מעג מען זיי נוצן צו פארשטאפן, ווייל דאס צוגעבונדן-זיין ווייזט אז ס'איז מיוחד פאר דעם צוועק. אויב נישט — טאר מען נישט.

חידושים:

- ווען עס ליגט נישט אין א מקום מוקצה (נאר לעבן דעם פתח), וואלט עס געווען מותר ווייל מ'זעט אז ס'איז מיוחד פאר דעם פתח.

- **צוגעבונדן אלס סימן** — דאס קשור ותלוי איז נישט א פונקציאנעלע נויטווענדיקייט נאר א סימן/ראיה אז דאס איז מיוחד פאר דעם צוועק פון פארשטאפן.

הלכה בנוגע דלת שהיא לוח אחד

רמב"ם: א טיר וואס איז איין שטיק האלץ (לוח אחד), וואס מ'נעמט אוועק און לייגט צוריק. אם לא היה לו למטה כן כמו אסקופה — אינו נועלין בו. אויב ס'האט אונטן א ברייטערע שטיק (ווי אן אסקופה/סטענד) — מעג מען.

פשט: די „אסקופה" איז א ברייטערע שטיק האלץ אונטן פון דער טיר וואס העלפט עס שטיין. דאס ווייזט אז ס'איז א כלי — א פארטיגע טיר, נישט סתם א שטיק האלץ.

חידושים:

- **אסקופה אויף דער טיר אליין** — די „כן כמו אסקופה" איז אויף דער טיר-ברעט גופא (אונטן איז עס ברייטער), נישט אויף דעם פתח. דאס מאכט עס פאר א כלי.

- **אן דעם — אין האלבן בוי** — אן דער אסקופה איז עס ווי „אין האלבן בוי" (בונה), ווייל ס'איז נישט דערקענטלעך אלס כלי.

הלכה בנוגע נגר שיש בראשו גלוסטרא

רמב"ם: א נגר (שטיק מעטאל/האלץ וואס מ'נוצט אנשטאט א שלאס) — אויב ס'האט בראשו גלוסטרא (א גראבערע שטיק אויבן, א קנויף), איז עס מוכן ככלי און מעג מען נוצן. אויב נישט — טאר מען נישט, ווייל ס'איז מוקצה מחמת גופו.

פשט: די גלוסטרא (קנויף אויבן) ווייזט אז ס'איז נישט סתם א שטיק האלץ נאר א כלי געמאכט פאר דעם צוועק.

חידושים:

- **נגר אן גלוסטרא — אם היה קשור ותלוי בדלת** — אויב דער נגר האט נישט קיין גלוסטרא אבער איז צוגעבונדן און הענגט ביי דער טיר, מעג מען אויך נוצן. **אבער דער רמב"ם זאגט נישט דאס ווארט „כלי" דערביי** — ער זאגט בלויז אז מ'מעג נוצן. דאס מיינט: ס'באקומט נישט „תורת כלי" (מ'מעג עס נישט נוצן פאר אנדערע זאכן), נאר ס'איז מותר ספעציפיש פאר דעם טיר וואו ס'הענגט.

- **אגודו עמו vs. אגודו קבוע בדלת** — ווען דער שטריק קומט מיט דעם נגר ווען מ'נעמט עס ארויס — מותר. אבער ווען דער שטריק בלייבט ביי דער טיר און דער נגר קומט ארויס אינגאנצן (נשמט) — **אסור, שאין עליו תורת כלי, והרי הוא כעפר הארץ.** דער נגר אן זיין פארבינדונג צו דער טיר איז ווי ערד — גאר נישט קיין כלי.

- **פראקטישע נפקא מינה:** א שטיק האלץ וואס מ'שטעקט אריין אין א טיר אלס שלאס — מ'דארף קלערן צי ס'איז מותר. ס'דארף זיין אדער א גלוסטרא (ניכר אז ס'איז א כלי), אדער קשור ותלוי. היינט וואלגערן זיך נישט סתם שטיקלעך האלץ, אזוי אז אפשר ווען א שטיק האלץ ליגט ספעציפיש לעבן א טיר איז עס ניכר אז ס'איז מיוחד דערפאר — אבער מ'דארף נאך קלערן.

הלכה בנוגע מנורה של חוליות

רמב"ם: מנורה של חוליות, בין גדולה בין קטנה — אין מטלטלין אותה, שמא יחזירנה בשבת (שמא יבנה).

פשט: א מנורה וואס איז צוזאמגעשטעלט פון באזונדערע חוליות (שטיקלעך) — מ'טאר עס נישט טלטלן, ווייל מ'האט מורא ער וועט עס צוזאמשטעלן בשבת, וואס איז בונה.

חידושים:

- **נישט בלויז כלי שמלאכתו לאיסור** — לויט דער רעגולערער הלכה וואלט א כלי שמלאכתו לאיסור געווען מותר לצורך גופו ומקומו. דא איז אבער א **באזונדערע גזירה משום בונה** — שמא יחזירנה — וואס מאכט עס אסור אפילו לצורך גופו ומקומו.

- ביי א באמת'ע מנורה של חוליות איז נישטא קיין חילוק צווישן גרויס און קליין — אלע גרויסן אסור.

הלכה בנוגע מנורה שנראית כבת חוליות

רמב"ם: היו בה חקוקין ונראית כבת חוליות (ס'האט קריצן און זעט אויס ווי חוליות אבער איז באמת איין שטיק): אם גדולה ונטילתה קשה — אסור לטלטלה. אם קטנה — מותר.

פשט: ווען ס'איז נישט אמת חוליות פאלט אוועק דער חשש פון בונה. אבער א זייער גרויסע מנורה (וואס מ'קען נישט נעמען מיט צוויי הענט) איז מוקצה מחמת כובדו.

חידושים:

- **צוויי באזונדערע פראבלעמען** — ביי א מנורה של חוליות איז דער פראבלעם שמא יבנה. ביי א מנורה וואס איז נישט חוליות אבער גרויס — איז דער פראבלעם מוקצה מחמת כובדו (א זאך וואס מ'קען נישט נעמען מיט צוויי הענט ווערט קיינמאל נישט גענוצט ווי א כלי).

- ביי א מנורה וואס בלויז **נראית כשל חוליות:** א **גרויסע** מנורה מעג מען, ווייל יעדער וועט מיינען אז ס'איז טאקע של חוליות (דער בעל הבית איז נישט חושש); א **קליינע** טאר מען נישט, ווייל ס'זעט אויס ווי דער בעל הבית איז מקפיד אויף איר.

הלכה בנוגע מנעל שעל גבי אימום

רמב"ם: מנעל שעל גבי אימום — שולטלו בשבת.

פשט: אן אימום איז א כלי (שוסטער-פארעם) אויף וועלכן מען פארעמט אויס שיך. מען מעג אראפנעמען די שיך פון דעם אימום בשבת.

חידושים:

- דער **אימום איז א כלי שמלאכתו לאיסור** — מען נוצט עס פאר מלאכות ווי מעבד (באארבעטן לעדער), איינע פון די ל"ט מלאכות. ווען מען נעמט אראפ די שיך, רוקט מען אביסל דעם אימום.

- דער רמב"ם'ס היתר איז **נישט** בלויז ווייל ער איז אינו מתכוין (ער טאטשט נישט דעם אימום דירעקט), נאר ווייל דער אימום איז א **כלי שמלאכתו לאיסור** — וואס מען מעג טלטל'ן לצורך גופו אדער לצורך מקומו. דעריבער מעג מען טאטשן דעם אימום כדי ארויסצונעמען די שיך.

הלכה בנוגע מכבש — פרעס של בעלי בתים vs. של כובס

רמב"ם: מכבש של בעלי בתים — מתירים (מען מעג עפענען כדי ארויסצונעמען כלים). אבער של כובס — הרי הוא מוקצה מחמת חסרון

כיס.

פשט: א היימישע פרעס (צום ביגלען/גלעטן מלבושים) מעג מען עפענען בשבת כדי ארויסצונעמען די כלים. אבער א פראפעסיאנעלע פרעס פון א כובס (וועשער) איז מוקצה מחמת חסרון כיס – מען טאר עס בכלל נישט עפענען.

חידושים:

- **פארוואס טאר מען נישט צולייגן (אראפלייגן) די מכבש?** ווייל דאס איז **תיקון כלי** – ער גלעט/ביגלט דעם בגד, וואס איז א דרבנן'דיגע מתקן. דאס שטימט מיט וואס מען האט פריער געלערנט אז מען טאר אפילו נישט מקפל זיין כלים.

- **די היתר פון „מתירים"** באדייט: אפילו די כלים ליגן אין דער פרעס, זענען זיי נישט מוקצה – ס'איז נישטא אזא זאך אז א כלי ווערט מוקצה בלויז ווייל ס'ליגט אין א פרעס.

- **של כובס** איז מוקצה מחמת חסרון כיס ווייל: (א) ס'איז א טייערע מאשין, (ב) ער שוינט עס, (ג) ער נוצט עס נאר פאר דבר האסור (זיין מלאכה), נישט פאר קיין אנדער צוועק. דעריבער טאר מען עס בכלל נישט עפענען, אפילו נישט צו באפרייען כלים דערפון.

הלכה בנוגע גיזי צמר

רמב"ם: גיזי צמר העומד לתלות בהם – מקפיד עליהם. לפיכך אם ייחדן – מותר.

פשט: שטיקלעך צמר וואס מען האלט פאר ביזנעס (צו מאכן קליידער) – מען איז מקפיד אויף זיי, זיי זענען מוקצה מחמת חסרון כיס. אבער אויב מען האט זיי מייחד געווען פאר אנדער נוצן, איז מותר.

הלכה בנוגע עורות

רמב"ם: השולחים עורות – ברשותו של בעל הבית מותר, ברשותו של אומן – מקפיד עליהם.

חידושים:

- מסתמא רעדט מען פון קליינע שטיקלעך הויט, נישט גרויסע שטיקער לעדער. ווייל לעדער איז א שטארקע זאך וואס מען קען עניוועי נוצן נאכדעם – ס'איז נישט אזוי סענסיטיוו. אבער קליינע שטיקלעך זענען איידעל און מען מוז זיי היטן.

הלכה בנוגע גרף של רעי

רמב"ם: כל דבר מטונף כגון רעי וקיא וצואה וכיוצא בהן – אם היה בחצר שיש בה בני אדם, מותר להוציא לאשפה או לבית הכסא, והוא הנקרא גרף של רעי. ואם היה בחצר אחרת – כופין עליהם כלי כדי שלא יצאו קטנים וילכלכו בהם.

פשט: א מיאוס'ע זאך אין א חצר וואו מענטשן דרייען זיך – מעג מען ארויסטראגן ביז דער אשפה אדער בית הכסא (דאס הייסט „גרף של רעי"). אין א חצר וואו מען דרייט זיך נישט – מעג מען נישט ארויסטראגן, נאר מען דעקט עס צו מיט א כלי.

חידושים:

- קיא = אויסברעכן; צואה = וואס קומט ארויס (אפשר פון א בהמה).

- דער רמב"ם'ס עצה „כופין עליהם כלי" איז דער אלטערנאטיוו ווען מען קען נישט נוצן דעם היתר פון גרף של רעי.

הלכה בנוגע רעי על פני הקרקע

רמב"ם: רעי על פני הקרקע – דורס עולות ויורדות (מען טרעט עס צו בשעת גיין).

חידושים:

- מען טאר נישט שטיין בלייבן און באוואוסט צוטרעטן עס (ווייל ס'זעט אויס ווי ער איז עוסק אין שוה גומות – מאכן גלייך גרובן אין דער ערד). אבער **בשעת גיין** מעג מען עס צוטרעטן, אפילו מיט א ביסל כוונה.

- דער ענין איז נישט מוקצה, נאר **אשוויי גומות**.

הלכה בנוגע קנוניא

רמב"ם: מטלטלין את הקנוניא אף על פי שיש בה שברי עצים, מפני שהיא כגרף של רעי.

פשט: א קנוניא (כלי פאר אפר לעבן דער תנור) מעג מען טלטל'ן אפילו ס'איז דא דערין שברי עצים (וואס זענען אליין מוקצה), ווייל די גאנצע קנוניא ווערט אנגעקוקט ווי א גרף של רעי.

חידושים:

- שברי עצים אליין זענען מוקצה (נישט ראוי לגארנישט). אבער ווייל א חלק פון דעם כלי (דער אפר) איז גרף של רעי, מעג מען טלטל'ן דעם גאנצן כלי אינאיינעם.

- **פראקטישער נפקא מינה:** ארויסטראגן גארבעדזש פון דערהיים – אין דער גארבעדזש איז דא א מישונג: זאכן וואס זענען כלים (מותר), זאכן וואס זענען אשפה/גרף של רעי (מותר מדין גרף של רעי), און אנדערע זאכן.

הלכה: אין עושין גרף של רעי לכתחילה

רמב"ם: אין עושין גרף של רעי לכתחילה בשבת.

חידושים:

- **וואס מיינט „אין עושין"?** מען טאר נישט **מייחד** זיין א כלי בשבת אז עס זאל ווערן א גרף של רעי. למשל: מען טאר נישט לייגן א כלי אונטער א מקום הטינוף כדי עס זאל אריינפאלן, ווייל דעמאלטס מאכט מען לכתחילה א גרף של רעי.

- אבער וואס **נעשה מאליו** (ווערט פון זיך אליין) – איז מותר ארויסצוטראגן.

- די היתר פון גרף של רעי איז נאר **בדיעבד** – נאכדעם וואס ס'איז שוין דא. מען טאר נישט לכתחילה שאפן דעם מצב.

- **„גרף" מיינט די כלי אליין** – די מאגרפה (שאפל).

[דיגרעסיע: גארבעדזש אין שבת – ברייטע דיסקוסיע]

- **ארויסנעמען** גארבעדזש איז זיכער מותר – עס איז א גרף של רעי וואס שטערט.

- **אריינלייגן** – דאס איז די שאלה פון „עושה גרף של רעי לכתחילה." ווען מען לייגט אריין שמוץ אין א ריינע גארבעדזש-בעג, מאכט מען לכתחילה א גרף של רעי.

- **אבער** – אין א נארמאלע הויז איז אין דער גארבעדזש אייביג דא אויך דברים מותרים (עסן וואס איז ראוי למאכל אדם/בהמה). קען מען זאגן אז דאס מאכט עס מותר צו טראגן?

- **קשי

א דערויף:** דאס איז א „קלקולא דתקנתא" – מען ווארפט אריין גוטע זאכן אין גארבעדזש כדי עס זאל זיין מותר צו טראגן?

- **תירוץ-פארשלאג:** איינמאל מען לייגט עסן אין גארבעדזש, ווערט עס א בחינה פון „רעי" – עס איז נישט מער א גוטע זאך.

- **קשיא אויפ'ן תירוץ:** דאס געפעלט נישט – עס איז נישט ערגער ווי בשר תפל אדער בשר חי וואס איז ראוי פאר א „סערווייווער." ווייל מען האט עס

אריינגעלייגט אין גארבעדזש, טוישט עס נישט די מציאות – עס איז נאך אלץ א זאך וואס איז מותר בטלטול.

- **פראקטישע מסקנא:** אז א מענטש זאל לאזן שמוץ אויפ'ן טיש – קען זיכער נישט זיין. עס מוז זיין אן אופן וויאזוי עס איז מותר. אבער ווען די גארבעדזש ליגט שוין אינדרויסן (נישט אין א פלאץ וואס שטערט), טאר מען נישט סתם ארומרוקן – דאס איז נישט קיין צורך. ארגאניזירן גארבעדזש – דאס איז פאר מוצאי שבת.

הלכה י"ד: שמן היוצא מתחת הקורה

רמב"ם: שמן היוצא מתחת הקורה בשבת, ודבש היוצא מכוורתו, ובכי תמרים, ושקדים המוכנים לסחורה – מותר לאכלם בשבת.

פשט: שמן וואס רינט ארויס פון דער בית הבד (אויל-פרעס) בשבת, האניג פון בינשטאקן, טייטל-זאפט, מאנדלען וואס זענען אוועקגעלייגט פאר סחורה – מעג מען עסן בשבת.

חידושים:

- **„שמן היוצא" מיינט נישט „שמן הנסחט"** – ס'רעדט נאר ווען די סחיטה האט שוין אנגעהויבן **ערב שבת מבעוד יום**, און דער שמן רינט ארויס בשבת פון זיך אליין. אויב מען טוט די עצם מלאכת הסחיטה בשבת – איז אסור.

הלכה בנוגע אוצר של תבואה

רמב"ם: אפילו אוצר של תבואה, תבואה העומדת לסחורה – אוכל להסתפק ממנו בשבת.

פשט: אפילו תבואה וואס ליגט אין סטארעדזש פאר פארקויף – מעג מען עסן דערפון בשבת.

דער גרויסער כלל: שאין שם אוכל שמוקצה בשבת כלל

רמב"ם: שאין שם אוכל שמוקצה בשבת כלל, אלא הכל מוכן הוא.

חידושים:

- דאס איז דער רמב"ם'ס **יסוד'דיגער כלל:** ביי **אוכלין** זאגט מען נישט מוקצה. יעדע עסן קוקט מען אן ווי ראוי לאכילה – מען זאגט נישט „ס'איז נישט ראוי" אדער „ער האט נישט געפלאנט צו עסן עס שבת."

- **עסן קען א מענטש שטענדיג עסן** – ס'איז אייביג מוכן, קיין מוקצה ביי אוכלין.

הלכה בנוגע גרוגרות וצימוקים שבמוקצה – דער יוצא מן הכלל

רמב"ם: חוץ מגרוגרות וצימוקים שבמוקצה, שבזמן שמייבשין אותן הואיל והם מסריחות בינתים ואינן ראויין לאכילה.

פשט: ווען מ'טרוקנט אויס פרוכט (פייגן און ראזשינקעס) לסחורה, אין דער צווישנצייט ווערן זיי מסריח און זענען ממש נישט ראוי לאכילה. דאס איז דער איינציגער פאל וואו אוכל איז מוקצה בשבת.

חידושים:

- דער חילוק איז: א שטיקל עסן וואס מ'וויל נישט עסן אבער מ'קען – איז נישט מוקצה; נאר עפעס וואס איז ממש נישט ראוי לאכילה. ביי גרוגרות וצימוקים – ער האט עס אוועקגעלייגט (מוקצה = אוועקגעלייגט) און ס'איז אין זיין קאפ שטארק אז ער פלאנט עס נישט צו עסן, **און** ס'איז ממש נישט מאכל אכילה.

- **חילוק צווישן שבת און יום טוב:** יום טוב איז יא אסור אוכל וואס איז מוקצה (שטרענגער). שבת איז נישטא אזא זאך ווי אוכל מוקצה, חוץ פון דעם איין יוצא מן הכלל.

- **ביצה שנולדה בשבת:** אן איי וואס איז ארויסגעקומען שבת איז אויך א פראבלעם, אבער דאס הייסט נישט מוקצה אלא **נולד**, וואס איז א באזונדערע קאטעגאריע.

הלכה בנוגע חומץ שנתגלה ואבטיח שנשברה

רמב"ם: חומץ שנתגלה... אבטיח שנשברו... נוטלו ומניחו במקום המוצנע.

פשט: חומץ וואס איז געווען אפן (דין גילוי – חשש אז א שלאנג האט אריינגעלייגט ארס) און א וואטערמעלאן וואס האט זיך צעבראכן (האט אויך דין גילוי ווייל ס'איז 90% וואסער) – הגם ס'איז אינו ראוי לאכילה משום סכנה, מעג מען עס מטלטל זיין און אוועקלייגן.

חידושים:

- **פארוואס איז עס נישט מוקצה הגם ס'איז נישט ראוי לאכילה?** צוויי מהלכים: (א) ווייל דער כלל אז מאכל איז אלעמאל מוכן – ס'איז נישט ווי גרוגרות וצימוקים וואו ס'איז ממש נישט ראוי, דא איז עס נאר א סכנה-איסור אבער ס'בלייבט א מאכל; (ב) אפשר ווייל סכנה מעג מען אוועקלייגן אפילו ביי מוקצה. דער שמועס נייגט צו זאגן אז ס'איז נישט ווייל סכנה מתיר, נאר ווייל ס'בלייבט א מאכל.

- **פארבינדונג צו כלי שאינו מומחה:** ווערט פארגליכן צו א כלי וואס איז נישט מומחה – מ'טאר נישט ארויסגיין דערמיט (אסור בהוצאה), אבער ס'איז נישט אסור בטלטול ווייל מ'קען עס נאך נוצן פאר אנדערע זאכן. דער זעלבער יסוד: נאר ווייל א זאך קען נישט געניצט ווערן פאר זיין הויפט-צוועק מיינט נישט אז ס'ווערט אסור בטלטול.

הלכה בנוגע מותר השמן שבנר

רמב"ם: מותר השמן שבנר שבקערה שהדליקו בו – אסור להסתפק ממנו במוצאי שבת, הואיל שהוקצה מחמת איסור.

פשט: די איבערגעבליבענע שמן פון א נר וואס האט געברענט שבת – אפילו נאכדעם וואס ס'האט זיך אויסגעלאשן – איז אסור צו נוצן מוצאי שבת, ווייל ס'איז מוקצה מחמת איסור (בשעת ס'האט געברענט האט מען זיך אפגעהאלטן ווייל כיבוי, און דאס מאכט עס מוקצה פאר גאנץ שבת).

הלכה ט"ו: אוצר של תבואה / כדי יין – פינוי לצורך מצוה

רמב"ם: אוצר של תבואה, של כדי יין – אף על פי שמותר להסתפק ממנו, אסור להתחיל בו לפנותו אלא לדבר מצוה, כגון להכנסת אורחים או לקבוע בו בית המדרש. ובקצה מפנין אותו – לא יעשוהו באפן שיעשה אחד או שנים את הכל, אלא כל אחד ואחד מפנה ארבע או חמש קופות עד שיגמרו. ולא יגמור את כל האוצר שמא יבוא להשוואת גומות. ולא יחבט בקרקעיתו של אוצר.

פשט: אן אוצר (גרויסע לאגער) פון תבואה אדער יין וואס ליגט לסחורה – שבת איז עס נישט מוקצה (ווייל שבת איז נישטא מוקצה ביי אוכלין), מ'מעג נעמען דערפון. אבער אנצוהייבן אויסליידיגן דעם גאנצן אוצר טאר מען נאר פאר א דבר מצוה (הכנסת אורחים, בית המדרש). און אפילו דאן – נישט איין אדער צוויי מענטשן זאלן אלעס טון, נאר יעדער איינער נעמט ארויס 4-5 קופות. מ'זאל נישט אויסליידיגן אלעס ווייל שמא יבוא להשוואת גומות. און מ'זאל נישט אויסקלאפן/אויסגראבן דעם באדן פון אוצר.

חידושים:

1. **חילוק שבת/יום טוב ביי אוצר:** יום טוב וואלט אזא אוצר געווען מוקצה ווייל יום טוב ווערט אלעס וואס דער מענטש איז נישט גרייט צו נוצן אויטאמאטיש מוקצה. שבת איז דער דין אנדערש – מעיקר הדין מעג מען עס נוצן, נאר דער טרחא-איסור באגרעניצט דאס אויסליידיגן.

2. **דער עיקר סיבה פאר דער הגבלה פון פינוי האוצר איז נישט טרחה, נאר חשש השוואת גומות** (אויסגלייכן גריבער אין דער ערד). דאס ווערט באוויזן פון דעם וואס דער רמב"ם זאגט „שמא יבוא להשוואת גומות" אלס דער טעם.

3. **חילוק לשון יחיד/רבים:** דער רמב"ם באנוצט צוויי פארשידענע לשונות: „לא יגמור את כל האוצר" – **לשון יחיד**, דער איין מענטש זאל נישט ענדיגן דעם גאנצן אוצר. „עד שיגמרו" – **לשון רבים**, עטלעכע מענטשן זאלן יעדער נעמען אביסל ביז מען ענדיגט. ווען איין מענטש אליין טראגט אויס דעם גאנצן אוצר, וועט ער וועלן מאכן א „פערפעקטן דזשאב" – ער וועט אויסגלייכן דעם באדן (השוואת גומות). אבער ווען עטלעכע מענטשן טוען עס צוזאמען, איז ווייניגער חשש. דאס ווערט צוגעשריבן צום **פירוש המשניות** פון דעם רמב"ם.

4. **„ולא יחבט בקרקעיתו של אוצר" – „כמו שביארנו":** דער רמב"ם פארבינדט בפירוש צו דער פריערדיגער הלכה פון „לא לפנות את הסקילה." א אוצר האט געווענלעך א זאמדיגע/ווייכע פלאר, און דארט איז יא דא א חשש השוואת גומות (אנדערש ווי א רעגולערע הויז וואו מכבד זיין איז ערלויבט).

5. **צוויי נייע היתרים:** (א) **היתר פון פארטיילונג** – יעדער מענטש נעמט נאר 4-5 קופות. (ב) **היתר פון „עושה שביל ברגליו"** – מען מעג מאכן א וועג מיט די פיס בדרך נכנס ויוצא, אבער נישט ממש אויסקערן דעם באדן.

6. **שייכות צו מוקצה:** דער פרק איז הלכות מוקצה, און די גמרא זאגט אז „מפנים ד' וה' קופות" איז „לאפוקי רבי שמעון" (וואס האלט אז מוקצה איז אסור בשבת). דער רמב"ם, וואס האלט אז מוקצה איז נישט אסור בשבת (לסתם בני אדם), דארף א אנדערע סיבה פאר דער הגבלה – און דאס איז **השוואת גומות**. דער איסור איז אויף דעם **שלעפן די באקסעס** וואס פירט צו השוואת גומות, נישט אויף מוקצה גופא.

7. **צי זענען ד'-ה' קופות דווקא?** ס'ווערט דיסקוטירט: אויב ס'איז א ריזיגע אוצר מיט נאר דריי מענטשן, וועט יעדער איינער דארפן ארויסנעמען הונדערט באקסעס. דער מסקנא נייגט אז ס'איז לפי דער צורך – מ'איז מפנה פלאץ פאר וויפיל מ'דארף (פאר אורחים אדער תלמידים), נישט סתם אויסליידיגן.

8. **דער חשש פון „השוואת גומות":** ס'זעט אויס ווי מ'מעג ארויסנעמען אלע באקסעס, נאר מ'טאר נישט אויסקערן דעם באדן.

הלכה ט"ז: דברים הראויים למאכל בהמה

רמב"ם: כל שראוי למאכל בהמה חיה ועוף המצויין... מטלטלין אותו בשבת.

פשט: אלעס וואס טויג אלס עסן פאר בהמות, חיות, אדער פויגלען וואס זענען **מצוי** (נישט בלויז הייפאטעטיש), מעג מען מטלטל זיין בשבת, ווייל עס איז נישט מוקצה מחמת גופו.

חידושים:

- **„מצויין" מיינט נישט „שכיח":** „מצויין" מיינט אז עס מוז זיין א פראקטישע מציאות פון אזא בהמה/חיה וואס עסט דאס, נישט בלויז א טעאריע.

ביישפילן:

- **תורמוס יבש** – מעג מען מטלטלן, „שהוא מאכל לעזים" (ציגן עסן עס). **אבער לח (נאס)** – נישט, ווייל אפילו עזים עסן עס נישט רוי.
- **חוצב** (צוקער-שטעקנס) – „שהוא מאכל לצבאים" (הערשן עסן עס).
- **חרדל** (מוסטארד-זאמען) – „שהוא מאכל ליונים" (טויבן עסן עס).
- **עצמות** – „שהן מאכל לכלבים" (הינט עסן עס).

קליפין וגרעינין

רמב"ם: כל הקליפין והגרעינין הראויים למאכל בהמה – מטלטלין. ושאינן ראוין – יאכל את האוכל ויזרקם לאחוריו.

פשט: קליפות און קערנדלעך וואס זענען ראוי פאר בהמה מעג מען טלטלן. וואס איז נישט ראוי – זאל מען עסן דאס אוכל און אוועקווארפן לאחוריו.

חידושים:

- עס ווערט געפרעגט וואס מיינט „יזרקם לאחוריו" – צי מיינט עס אז מען זאל עס ווי ווייניגער האלטן (גלייך אוועקווארפן), צי מיינט עס אז מען טאר נישט לייגן אויף א טעלער נאר דווקא הינטער זיך, צי איז עס נאר א „דיבור בהווה."

- להלכה, ווען מען עסט און עס ווערט שמוץ (קליפות, ביינער), טאר מען נישט דירעקט מטלטל זיין דעם שמוץ. די גמרא זאגט אז מען איז „מנער" – מען שאקלט אפ. מיט א פלאסטיק טישטוך קען מען עס אראפנעמען מיט'ן טישטוך.

הלכה בנוגע בשר תפוח, בשר חי, דג מלוח ותפל

רמב"ם: מטלטלין בשר תפוח שהוא מאכל לחיה. ומטלטלין בשר חי בין תפל בין מלוח שהוא ראוי לאדם. וכן דג מלוח... אבל התפל אסור לטלטלו שאינו ראוי לאדם.

פשט: בשר תפוח (אנגעבלאזן, קאליע געווארן) – מעג מען טלטלן ווייל חיות עסן עס. רויע פלייש (געזאלצן אדער נישט) – מעג מען טלטלן ווייל מענטשן עסן עס (קארפאטשיא). געזאלצענע פיש – מותר. אבער א פיש וואס איז נאך נישט געזאלצן – אסור, ווייל ס'איז נישט ראוי פאר קיינעם.

חידושים: „תפוח" מיינט נישט רויע (ווייל „חי" מיינט שוין רויע), נאר „מנופח" – אנגעבלאזן, קאליע געווארן.

הלכה בנוגע שברי זכוכית, חבילות זמורות, לוף

רמב"ם דערמאנט: שברי זכוכית – אפילו אז נעמיות (שטרויסן) עסן גלאז, איז עס נישט ראוי צום טלטלן. חבילות זמורות – אפילו אז פילים (עלעפאנטן) עסן עס. לוף – אפילו אז עורבים עסן עס.

חידושים:

- **[דיגרעסיע: שטרויסן עסן גלאז/שטיינער]** – שטרויסן עסן שטיינער און שארפע זאכן כדי צו העלפן פארדייען. זייער בויך „צוקנייט" נישט דאס עסן אליין, דארפן זיי שארפע זאכן. א מעשה ווערט דערציילט פון א דיפלאמאט וואס האט געזאגט אז ווען מען רעדט מיט אנדערע פעלקער, מוז מען ערשט זיכער זיין אז יענער „עסט נישט קיין גלאז" – ד.ה. ער איז א מענטש, נישט קיין „נעמי."

- **„מצוי" מיינט נישט אז דער בעל חי דארף זיין מצוי ביי דיר אדער אין דיין שטאט.** עס מיינט אז עס זענען בעלי חיים וואס זענען בכלל מער אפט אין דער וועלט. שטרויסן, עלעפאנטן, עורבים – זענען זעלטענע/נישט-מצויע בעלי חיים (אין דעם קאנטעקסט). אבער א מענטש וואס האט טאקע א פיל (עלעפאנט), וועט לכאורה יא מעגן טלטלן חבילות זמורות, ווייל ביי אים איז עס ראוי למאכל בהמה.

הלכה בנוגע חבילי קש, עצים, זרדים

רמב"ם: חבילי קש ועצים וזרדים – אם הכינה למאכל בהמה מותר לטלטלן, אבל אם לאו אין מטלטלין אותן.

פשט: בינטלעך שטרוי, העלצער, צווייגלעך – אויב מען האט עס צוגעגרייט פאר בהמה-עסן, מעג מען טלטלן. אויב נישט – איז עס מוקצה (ווייל עס איז להסקה – פאר'ן אנהייצן – אדער פאר גארנישט, מוקצה מחמת גופו).

הלכה בנוגע חבילי סאה, אזוביא, קורנית

רמב"ם: חבילי סאה ואזוביא וקורנית — הכניסן לעצים אין מסתפק בהן בשבת... אבל למאכל בהמה מותר להסתפק בהן. וכן בעמיטא וכן בפיגם וכן בשאר מיני תבלינין.

פשט: בלעטלעך וואס קענען דינען אדער פאר מאכל בהמה אדער פאר אנהייצן — עס איז תלוי אין דעם תכלית פארוואס דער מענטש האט עס צוגעגרייט. אויב פאר עצים (אנהייצן) — אסור. אויב פאר מאכל בהמה — מותר. דאס זעלבע מיט געוויסע מיני תבלינין.

חידוש: ביי געוויסע זאכן איז דער דין נישט תלוי (ווי שברי זכוכית — אייביג אסור), און ביי אנדערע איז עס תלוי אין דעם מענטש'ס כוונה/הכנה.

הלכה בנוגע טיפול במאכל בהמה — אין גורפין מלפני הפטם

רמב"ם: אין גורפין מאכל מלפני הפטם, בין באבוס של כלי בין באבוס של קרקע, ואין מסלקין לצדדין — גזירה שמא ישוה גומות.

פשט: מ'טאר נישט אויסקערן דאס עסן פון פאר א בהמה וואס מ'פעטמאכט (פטם), סיי פון א כלי-טראג סיי פון אן אבוס וואס איז מחובר לקרקע. אויך טאר מען נישט אוועקרוקן תבן/שטרוי צו די זייטן כדי עס זאל נישט שמוציג ווערן פון גללים. דער טעם איז גזירה שמא ישוה גומות.

הלכה בנוגע נעמען מאכל פון איין בהמה פאר אן אנדערע

רמב"ם: נותנין מלפני החמור ולפני השור, אבל אין נותנין מלפני השור ולפני החמור, שאין מאכילין לפני השור מיטנף ברירו.

פשט: מ'מעג נעמען עסן פון פאר א חמור און געבן פאר א שור, אבער נישט פארקערט — נישט פון א שור פאר א חמור.

חידושים:

- חז"ל האבן געוואוסט פונקטליך די טבע פון בעלי חיים: דער שור עסט אויף אזא אופן אז אלעס ווערט אנגעשמירט מיט זיין שפייעכץ (מיטנף ברירו), און אנדערע בהמות (ווי א חמור) ווילן נישט עסן אזא פארשמוצטע עסן. דער חמור איז „איידל" אין זיין עסן, דער שור נישט.

- **מוקצה-שאלה:** דאס עסן פון פאר דעם שור איז נישט מוקצה ווייל דער שור אליין קען עס נאך עסן — עס בלייבט בגדר מאכל בהמה. אבער מ'טאר עס נישט נעמען פאר דעם חמור ווייל ס'איז א **טירחא יתירה** — ס'איז נישט נוצליך פאר קיין אנדערע בהמה.

- [דיגרעסיע:] דער פסוק פון פרשת בלק „כלחוך השור את ירק השדה" — דער שור לעקט אלעס אויף און לאזט נישט איבער פאר קיינעם.

הלכה בנוגע עלים שריחן רע

רמב"ם: עלים שריחן רע ומאוס ואין בהמה אוכלתן, אסור לטלטלן. ולפיכך תלי של דגים [אסור] ושל בשר מותר.

פשט: בלעטער וואס שמעקן שלעכט און קיין בהמה עסט זיי — זענען מוקצה מחמת גופו. א „תלי" (א געשטעל/נעץ) וואס מ'נוצט פאר פיש — ווערט פארשטונקען און טאר מען נישט טלטל'ן. אבער א תלי פון בשר — איז מותר, ווייל פלייש איז נישט אזוי מאוס.

חידושים:

- דער היתר פון „מאכל בהמה" איז נישט א גורף'דיגער היתר אויף יעדע מין. עס דארף **עקטשועלי** ראוי זיין למאכל בהמה. אפילו אויב דער מין (עלים) איז בכלל א מאכל בהמה, אויב **די ספעציפישע זאך** איז געווארן שמוציג/מאוס און קיין בהמה וועט עס נישט עסן — איז עס מוקצה.

הלכה בנוגע טיפול במת בשבת

רמב"ם: סכין אותו ומדיחין אותו, ובלבד שלא יזיז בו אבר.

פשט: מ'מעג א מת שמירן מיט אויל און אפוואשן, אבער מ'טאר נישט ריקן קיין אבר — ווייל הזזת אבר איז א סארט טלטול, אפילו אן אויפהייבן.

חידושים:

- **טלטול-גדר:** טלטול איז נישט נאר אויפהייבן און טראגן — אפילו נאר אביסל ריקן אן אבר איז אויך אסור. מ'טאר נישט אויפהייבן אדער אראפלייגן די הענט בשעת סיכה.

רמב"ם ווייטער: אויב דער מת ליגט אויף א כר (קישן) און ס'ווערט ווארעם, מעג מען אראפנעמען דעם כר פון אונטער אים — **כדי שיעמוד לו לחול** (ער זאל אויסהאלטן ביז נאך שבת).

חידושים:

- דער שולחן ערוך (סעיף קטן מ"ט) ברענגט דעם טעם: א מת האט נישט דעם מעכאניזם וואס קילט אפ א לעבעדיגן מענטש, ממילא ווערט ער הייס און הייבט אן מסריח זיין. אויף דער קאלטער פלאר וועט ער בעסער אויסהאלטן.

- **שאלה:** וואס איז דער חידוש? מ'האט דאך פריער געלערנט אז טלטול מן הצד (דבר אחר) איז מותר אפילו אן א מת! תשובה: דער חידוש איז אז אפילו ביי א מת, וואו מ'איז מחמיר, איז טלטול דבר אחר (אראפנעמען דעם כר) מותר ווען ס'איז פאר א צורך.

נאך היתרים ביי א מת:

- **מניחין לו על כריסו כדי שלא תפוח** — מ'לייגט עפעס קאלטעס אויף זיין בויך כדי ער זאל נישט אויפגיין.

- **פוקקין את נקביו שלא יכנס בהם רוח** — מ'שטאפט צו די עפענונגען פון מת כדי קיין לופט זאל נישט אריינגיין.

- **קושרים את לחייו** — מ'בינדט צו זיין פנים (מויל) כדי ער זאל נישט פארקרימט אויסזען. דער טעם: „לא שיעלה" — ס'זאל נישט דערשרעקן מענטשן, וואס איז א ענין פון „ונשמרתם."

- **שאלה וועגן איליד:** ס'איז דא א שיטה אז אין שבת, ווייל מ'טאר נישט ריקן אן אבר, טאר מען אויך נישט צומאכן די אויגן פון א מת.

הלכה בנוגע מת המוטל בחמה — כיכר או תינוק

רמב"ם: מת המוטל בחמה — מניחין עליו כיכר או תינוק ומטלטלין אותו. אויב א דליקה איז אויסגעבראכן אין חצר וואו דער מת ליגט — אויך מניחין עליו כיכר או תינוק. אויב מ'האט נישט קיין כיכר ולא תינוק — מצילים אותו מן הדליקה מכל מקום. ולא תטלטל בכיכר או תינוק אלא למת בלבד, לפי שאדם בהול על מתו.

פשט: א מת וואס ליגט אין זון און וועט מסריח ווערן — מעג מען אים מטלטל זיין דורך אויפלייגן א ברויט אדער א קינד (טלטול על ידי דבר אחר). ביי א שריפה — לכתחילה זאל מען עס טון מיט כיכר/תינוק, אבער אויב נישט פאראן — מעג מען אים ראטעווען סתם אזוי.

חידושים:

1. **דער יסוד פון „אדם בהול על מתו":** דער היתר פון מציל זיין א מת פון א דליקה אן כיכר/תינוק איז **נישט** באזירט אויף כבוד המת אליין. דער רמב"ם'ס טעם איז: אויב מ'וועט אים נישט לאזן ראטעווען, וועט ער זיין אזוי בהול אז ער וועט קומען צו מחלל שבת זיין באיסורי דאורייתא. **כבוד המת אליין איז נישט געגוג סיבה צו מתיר זיין טלטול מוקצה.**

2. **נפקא מינה:** אויב ס'איז נישט דא קיין מענטש וואס איז בהול (למשל, דער מת האט נישט קיין קרובים דארט), וואלט מען **נישט** מתיר געווען טלטול המת אן כיכר/תינוק.

3. **חילוק צווישן מת מוטל בחמה און דליקה:** ביי מת מוטל בחמה — אויב מ'האט נישט קיין כיכר/תינוק, זאגט דער רמב"ם **נישט** אז מ'מעג סתם אזוי מטלטל זיין. ווייל בחמה איז נישט time-sensitive — מ'קען וואַרטן ביז

מ'געפינט א כיכר/תינוק. אבער ביי א דליקה איז time of the essence – דער פייער וואַרט נישט, דערפאר איז דער היתר ברייטער.

הלכה בנוגע מת המוטל בחמה – מאכן אן אוהל

רמב"ם: היה מת מוטל בחמה ואין לו מקום לטלטלו, או שאין רוצה להזיזו ממקומו – באים שני בני אדם ויושבים משני צדדיו. חמה להם מלמטה – זה מביא מטתו ויושב עליו, וזה מביא מטתו ויושב עליו. חמה להם מלמעלה – מביא מחצלת ופורש על גביו, וזה מביא מחצלת ופורש על גביו. וזה זוקף מטתו ונשמט, וזה זוקף מטתו ונשמט – ונמצאת מחיצה עשויה מאליה, שהרי מחצלה זו ומחצלה זו גגיהם סמוכין זה לזה.

פשט: א קלוגע עצה ווי צו מאכן שאטן פאר'ן מת אן ישירות מאכן אן אוהל פאר'ן מת. צוויי מענטשן זעצן זיך פון ביידע זייטן, יעדער ברענגט א בעט (פאר זיך), יעדער שפרייט א מחצלת (פאר זיך), דערנאך שטעלן זיי אויף זייערע בעטן און גייען אוועק – און די מחצלות פאלן צוזאמען און מאכן א מחיצה/אוהל איבער'ן מת „מאליה."

חידושים:

1. **„שאין רוצה להזיזו"** – עס קען זיין פראקטישע סיבות – אפשר וועט באוועגן דעם מת אים מער מסריח מאכן, אדער אנדערע סיבות.

2. **דער מעכאניזם פון „נמצאת מחיצה עשויה מאליה":** יעדער שריט איז א היתר פאר זיך: (א) ער ברענגט א בעט – פאר זיך צו זיצן; (ב) ער שפרייט א מחצלת – פאר זיך שאטן; (ג) ער שטעלט אויף די בעט – ער גייט אוועק. דאס רעזולטאט – אז די צוויי מחצלות ליינען זיך אן איינע אויף די אנדערע און מאכן אן אוהל – קומט „מאליה," נישט דורך א דירעקטע פעולה פאר'ן מת.

3. **„גגיהם סמוכין זה לזה" – שיעור טפח:** דער שיעור פון אן אוהל דארף זיין א טפח ברייט אויבן. אויב די צוויי מחצלות מאכן נאר א שפיצן טרייענגל אן קיין ברייט אויבן – איז עס נישט קיין אוהל. דערפאר דארפן די „גגות" זיין סמוכין – אז ס'זאל זיין א שטיקל ברייט אויבן.

4. **וואס איז א מחצלת?** א הארטע געפלאכטענע מאטע (נישט ווייכע סחורה) – עפעס וואס קען זיך האלטן אויפגעשטעלט.

הלכה כ"ו: מת שהסריח בבית – כבוד הבריות

רמב"ם: מת שהסריח בבית – נמצא מתבזה בין החיים והחיים מתבזים ממנו – מותר להוציאו לכרמלית... גדול כבוד הבריות שדוחה לא תעשה שבתורה. ואם בני אדם יכולים ללכת למקום אחר – יוצאין הם, ואם לאו – מוציאין אותו ומניחין אותו במקומו.

פשט: ווען א מת הייבט אן מסריח זיין אין שטוב, איז דאס א בזיון סיי פאר דעם מת סיי פאר די לעבעדיגע. מ'מעג אים אוועקטראגן צו א כרמלית (וואס איז נאר א דרבנן-איסור), ווייל כבוד הבריות איז דוחה א לאו דרבנן. אבער אויב די לעבעדיגע קענען אליין אוועקגיין, גייען זיי אוועק, און מ'לאזט דעם מת אויף זיין פלאץ.

חידושים:

1. **„נמצא מתבזה בין החיים והחיים מתבזים ממנו" – וועמענס כבוד?** „מתבזה בין החיים" איז נאר נוגע ווען „החיים מתבזים ממנו" – אויב קיינער איז נישט דארט, איז נישט דא קיין בזיון-פראבלעם. דער בזיון איז איינער גייט פארביי און פארמאכט די נאז – דאס איז בושות פאר דעם מת'ס כבוד.

2. **דער יסוד פון כבוד הבריות דוחה לא תעשה שבתורה – דער רמב"ם'ס שיטה:** דער רמב"ם האלט בפירוש אז עובר זיין אויף א דרבנן איז עובר זיין אויף לא תסור דאורייתא. פונדעסטוועגן, כבוד הבריות איז דוחה דעם דרבנן. דאס איז א רבותא: אויב דרבנן איז אויך „לא תעשה שבתורה" (דורך לא תסור), וויאזוי קען כבוד הבריות עס דוחה זיין? מוז זיין אז ס'איז דא א חילוק צווישן א דרבנן (כגון כרמלית) און א ממש דאורייתא, אפילו ווען ביידע האבן א „לא תעשה" הינטער זיך.

3. **איז כבוד הבריות א „מצוה" אדער עפעס אנדערש?** כבוד הבריות איז אזוי חשוב אז עס איז דוחה א לאו – עס איז א „דבר חשוב ביותר." עס איז נישט סתם א פרייע זאך, עס איז א באגרעניצונג אויף וויפיל מ'קען פארלאנגען פון א מענטש. מת מצוה און אלע ענלעכע דינים – דאס איז אלץ כבוד הבריות.

4. **צי איז דא א באזונדערער ענין פון כבוד המת מצד עצמו?** דער רמב"ם'ס לשון „ואם בני אדם יכולים ללכת למקום אחר – יוצאין הם" ווייזט קלאר אז דער גאנצער ענין דא איז דער כבוד פון די מענטשן ארום, נישט דער כבוד פון דעם מת אליין. ווייל אויב עס וואלט געווען א כבוד המת ענין, וואלט מען נישט געקענט לאזן דעם מת מסריח ליגן בלויז ווייל די מענטשן קענען אוועקגיין. באופן כללי איז דאך דא א מצוה פון קבורה – אבער דאס איז אן אנדערע מצוה, נישט דער ענין וואס דער רמב"ם רעדט דא.

5. **פראקטישע באמערקונג:** היינט איז די פראבלעם פון מסריח נישט אזוי שייך, ווייל מ'האט ער-קאנדישאן, מ'לייגט אייז, מ'מאכט זיכער ס'איז קיל, מ'קען ברענגען א גוי – ס'איז דא אנדערע עצות. דער ענין אין רמב"ם רעדט פון א סיטואציע וואו ס'איז שוין נישטא קיין אנדערע עצה.

דערמיט ענדיגט זיך פרק כ"ו – דער לעצטער פרק פון הלכות טלטול/מוקצה – מיט דעם יסוד פון „גדול כבוד הבריות שדוחה לא תעשה שבתורה."

תמלול מלא

הלכות שבת פרק כ"ו – פרטים בדיני טלטול

הקדמה לפרק

יא, מיר לערנען הלכות שבת אין רמב"ם, די זעקס און צוואנציגסטע פרק. ברוך השם מיר זענען שוין גאנץ נאנט צו די ענדע פון הלכות שבת, און דאס גייט זיין די לעצטע פרק וואס רעדט פון דיני טלטול. ס'איז דא דריי פרקים וואס רעדט זיך וועגן טלטול, די וועלט רופט עס מוקצה, וועלכע כלים מ'מעג יא אדער נישט מטלטל זיין. און דא גייט זיין פארשידענע פרטים אין דיני טלטול.

זאגט די רמב"ם אזוי, **כל כלי האורג**, מ'קען זאגן מאוסטלי א ליסט פון סארט כלים וואס מ'מעג יא אדער נישט מטלטל זיין פאר פארשידענע ריזענס. בעיסיקלי סיי אלעס וואס מ'טאר נישט מטלטל זיין וועגן ס'איז כלי שמלאכתו לאיסור, אבער ס'איז אויך דא די וואס מ'טאר נישט מטלטל זיין וועגן ס'קען מאכן אן איסור, מ'קען עובד זיין אויף עפעס ווען מ'רוקט עס אדער. רייט, און אויך זייער אסאך היתרים וואס מ'מעג יא.

די תורה דארף מען לערנען צו וויסן וואס מ'מעג יא, נישט צו וויסן וואס מ'מעג נישט. וואס מ'מעג נישט בלייבט מען שלאפן, מ'טוט גארנישט. אמת.

הלכה א: כלי האורג וחבליו

יא, זאגט די רמב"ם אזוי, **כל כלי האורג וחבליו**, די כלים וואס די אורג, די מענטש וואס וועבט, נוצט, אורג זיין איז אן אב מלאכה. די כלים וואס מ'נוצט צו אורג זיין, די שטריק, די חבלים, די קנים, די אלע כלים **איז מותר לטלטלן**, מ'מעג זיי מטלטל זיין. פארוואס? ווייל ס'איז א כלי שמלאכתו לאיסור, און מיר האבן געלערנט אז א כלי שמלאכתו לאיסור מעג מען

מטלטל זיין לצורך גופו, לצורך מקומו. מ'טאר עס נאר נישט נוצן פאר די צורך פון די כלי, אבער פאר די צורך פון די מענטש מעג מען יא.

הכובד העליון והכובד התחתון

דאס איז די כלים, די לייכטע כלים, די כלים אזיווי די חבלים און די קנים. אבער **הכובד העליון והכובד התחתון**, אן אורג האט א גרויסע מאשין וואס איז דא אז ס'זאל פרעסן די בגד ווען מ'ענדיגט עס נוצן. די זאכן טאר מען נישט מטלטל זיין, פארוואס? ווייל דאס קען מען נישט מטלטל זיין, מ'טאר נישט מטלטל זיין, און לשון הרמב"ם, **לפי שהן נתונים ומחוברים לקרקע**, זיי זענען ארייגעשטעקט אין די קרקע.

ממילא הייסט עס נישט ווי א כלי, ס'הייסט אזיווי יעדע זאך וואס איז מחובר לקרקע וואס מיר האבן שוין געלערנט, אזיווי די דעקל פון א חבית וואס איז טבול בקרקע, זיי האבן שוין געזען אז עפעס וואס איז תקוע בקרקע טאר מען נישט נוצן. אבער ער זאגט אז מ'רעדט נישט ווען ס'איז ממש תקוע אין קרקע, ווייל ווען ס'איז תקוע אין די קרקע טאר מען עס נישט רירן וועגן א חשש פון גומא, אז ווען ער נעמט עס ארויס מאכט ער א גומא אדער עפעס. נאר אפילו יעצט ליגט עס נישט אין די גומא, ווייל די סדר איז אז ס'איז געווענליך משוקע בקרקע, טאר מען עס קיינמאל נישט נוצן, אפילו ווען ס'איז נישט.

תקוע מיינט נישט דווקא תקוע בקרקע. תקוע מיינט אז ס'איז עפעס זייער שטארק קאנעקטעד מיט די מאשין, איז עס ווערט נישט קיין כלי, ס'ווערט אויס כלי, ס'איז נישט קיין זאך, ס'איז נתל. נישט נאר שבת איז עס איין נתל, איין נתל מיינט אז ס'איז נישט קיין דבר הניטל, ס'איז א זאך וואס בלייבט דארט פארט פון די סיסטעם.

עמודים של אורג

ווייטער, **וכן עמודים של אורג.** די עמודים, זעט אויס אז די אורג האט עפעס א מאשינקע, און אויף דעם איז דא עפעס פאולס. ניין, ס'שטייט אה, אנטשולדיגט, די עמודים איז אויף וואס מ'הענגט אויף. ס'איז דא צוויי עמודים, און אויף דעם הענגט מען אויף די סחורה. און די עמודים איז נייחא נייחא, ס'איז אויך **אסור לטלטלן שמא יתקענה בגומא שלהן**, ווייל אויב ער גייט זיי ריקן, איז דא א חשש אז ער גייט עס צוריק מאכן א גומא, אדער ער גייט עס צוריק לייגן אין די גומא. סאו דאס איז מער אזיווי א דירעקט אזיווי הלכות שמא ישווה גומות.

סאו די קורה העליונה און די קורה התחתונה טאר מען נישט אפילו ווען ס'איז נישט תקוע, ווייל ס'איז זייער שווער, זייער העווי, ממילא הייסט עס נישט קיין שום הקלה. די עמודים וואלט יא געקענט הייסן א הקלה, איז דא אבער א פראקטישע איסור שמא יתקענה בגומא שלהן.

שאר כלי אורג – די אנדערע כלים פון די אורג זענען מותרים, ווייל ס'הייסט יא כלי שמלאכתו לאיסור, וואס איז מותרים לצורך גופן ומקומן, פאר וואטעווער ס'איז מותר.

הלכה ב: מכבדות של תמרה

מכבדות של תמרה – די בעזעמס וואס מ'מאכט, מ'נעמט א לולב פון א בוים פון תמר, א תמרה, **וכיוצא בהן, שמכבדין בהן את הקרקע** – וואס מ'קערט אויס די פלאר, **הרי הן ככלי שמלאכתו להיתר** – איז עס אזיווי א כלי שמלאכתו להיתר, **שמותר לכבד בו שבת** – שבת מעג מען אויסקערן, אזיווי די רמב"ם האט געזאגט אין פרק כ"א, ווען די רמב"ם האט גערעדט וועגן מלאכת חורש, דער רמב"ם האט געזאגט אז אויף א פלאר פון זאמד טאר מען נישט אויסקערן וועגן א שווי הגומות, אבער א פלאר וואס איז מרוצף באבנים מעג מען יא. סאו מ'רעדט דא לכאורה, א בעזעם ניצט מען אין א פלאץ ווי מ'מעג, און א פלאץ וואו מ'מעג איז א כלי שמלאכתו להיתר.

חידוש: כלי שמלאכתו להיתר אפילו ווען ביי דיר איז עס אסור

ערשט דארף מען זאגן אז אפילו א פלאץ וואס איז נאר עפר, אפילו דארט מעג מען נישט טון, אבער די בעזעם הייסט נאך אלץ א כלי שמלאכתו להיתר, ווייל ס'איז דא גענוג כשר'ע פלארס. אפילו דו האסט נישט, ביי דיר אין פלאר קענסטו נישט אויסקערן, אבער די כלי הייסט א כלי שמלאכתו להיתר. אזוי מוז מען פארשטיין. יא, ס'מאכט סענס. א כלי וואס די ניצול איז איסור, ווערט עס נישט א כלי שמלאכתו לאיסור. רייט.

הלכה ג: לבנים שנשארו מן הבנין

איי גוט. **לבנים שנשארו מן הבנין.** מיר האבן פריער גערעדט וועגן אויף וואס מ'מעג זיך זעצן, האבן מיר געלערנט כרעפים של דקל און אנדערע זאכן וואס מ'דארף עס מתקן זיין פאר דעם. אבער דאס איז ווען נאטורליך ווערט עס נישט קיין כלי שמלאכתו להיתר. אבער ציגל וואס בלייבט פון א בנין, איז אייביג דער סדר אז מיט דעם מאכט מען בענק.

ער גייט אריין אין כלי שמלאכתו להיתר וועגן די נושא פון, אזוי ווי מ'רופט עס, מוקצה מחמת גופו. רייט, נישט וועגן כלי שמלאכתו לאיסור פון בויען אדער עפעס אזוי. דא רעדט מען אז פארדעם איז עס לכאורה געווען מלאכתו לאיסור, וועגן צו בויען, אז ס'ווערט מחובר לקרקע, וואס ס'הייסט נישט קיין כלי. אבער דער סדר איז אז ווען לבנים וואס בלייבן איבער, ער גייט שוין זאגן, די לבנים וואס בלייבן איבער פון א בנין, איז אזוי ווי א כלי שמלאכתו להיתר, פארוואס? **שהרי ראויין לישב עליהן.** זיי זענען ראוי צו זיצן אויף זיי. **שהרי שפין אותן ומתקנין אותן.** די לבנים מאכט מען אייביג אז זיי זאלן זיין שיינע באקסעס, מ'גלאנצט עס אויס.

ממילא איז עס שוין עומד, דער מענטש דארף גארנישט נאכדעם צוליגן, ווייל די סטאר וואס מאכט די לבנים אדער די ארבעטער וואס האבן עס אנגעגרייט האבן שוין געטון די ארבעט. אנדערש ווי אזוי ווי מיר האבן געשמועסט, עפעס א רויע האלץ, דארף מען נאך עפעס טון אז ס'זאל נישט האבן קיין ספלינטערס, איך ווייס נישט וואס, ס'דארף זיין מיוחד לישיבה. אבער דאס איז אויטאמאטיש מיוחד לישיבה, מ'דארף גארנישט טון.

ואם צבר אותן – הקצה

פארקערט, ס'איז נאך דא א וועג וויאזוי ס'ווערט אסור. **ואם צבר אותן,** אויב האט ער צוזאמגעפיילט די לבנים ווייל ער וויל עס אוועקלייגן פאר א שפעטערדיגע בנין אדער פאר א סטאר אדער וואס, **הרי הקצה,** האט ער מיט דעם עס מקצה געווען, האט ער מיט דעם געוויזן אז ער וויל עס נישט ניצן יעצט. אלס א בענקל. זעט אויס אז לבנים וואס בלייבט איבער איז אויטאמאטיש א בענקל, אבער אויב האט מען געזאגט קלאר איך וויל עס נישט פאר א בענקל, האט ער עס מקצה געווען, איז וואס טאר מען נישט טלטל'ן.

חידוש: דער באגריף פון הקצה

ס'איז אן אינטערעסאנטע זאך, ווייל דא זעען מיר די ערשטע מאל הקצה, אז ס'מיינט אבער נישט מוקצה ווייל ס'איז נישט געווען ראוי בין השמשות. נאר הקצה מיינט אז ער האט אפגעמאכט אז ס'איז יא כלי שמלאכתו לאיסור, אדער ער האט אפגעמאכט אז ס'איז יא שטיינער וואס מ'גייט נוצן פאר די נעקסטע בנין. ראוי לבנין. ס'ווערט נישט מלאכתו לאיסור, ס'מיינט הקצה, ס'איז בטל מתורת כלי און ס'איז געווארן תורת... מוכן לבנין.

הלכה ד: חרס קטנה

חרס קטנה, און מ'האט פריער געלערנט וועגן א כלי וואס האט זיך צובראכן, און די שטיקלעך דערפון וויאזוי מ'קען עס יעצט נוצן. אבער דא רעדט מען ווען נישט דווקא ס'איז געווען... ס'האט זיך צובראכן א כלי. ער האט א קליינע שטיקל חרס פון א נישט געענדיגטע כלי אדער וואס. ניין, מ'האט פריער געלערנט אז ס'דארף זיין א מלאכה ראשונה, אבער יעצט רעדט מען א שטיקל חרס. א שטיקל חרס הייסט אייביג א כלי. פארוואס? **מטלטלין אותה אפילו ברשות הרבים.** וואס מיינט צו זאגן אפילו ברשות הרבים? ווייל באופן אופן איז... מ'רעדט נישט דא מ'טאר נישט טראגן אין די ד' אמות, אבער אין רשות הרבים, אין די ד' אמות. יא, פארוואס? **הואיל וראוי בחצר...** ער זאגט אזוי, א קליינע חרס נוצט מען אייביג פאר א דעקל אויף א כלי.

זאגט ער, נישט נאר אין די חצר וואו ס'איז דא כלים און ממילא איז די חרס אויטאמאטיש זייער שנעל טרעפט מען וויאזוי ס'נוצט זיך אלס א כלי, נאר

אפילו אין רשות הרבים וואו ס'רוקט זיך נישט סתם אזוי כלים, וואלטסטו געזאגט אז ס'הייסט נישט קיין כלי. ניין, ס'הייסט יא א כלי, ווייל הואיל און ס'איז ראוי, וואנס מ'טרעפט א כלי קטן איז עס ראוי פאר א דעקל, הייסט עס אייביג א דעקל.

מגופת חבית שנפחתה

מ'האט שוין געלערנט **די מגופת חבית שנפחתה**, די קאווער פון א חבית וואס האט זיך צובראכן, **גובה ושבריה מטלטלין אותה**, מ'מעג ווייטער נוצן די גראבע שטיק פון די דעקל אדער די שטיקלעך דערפון, ווייל מסתמא איז עס די זעלבע זאך ווי די חרס קטן, וואס איז ראוי ווייטער צו נוצן פאר א כיסוי פאר א כלי.

ואם, אבער ווען זאגט מען לאשמועינן? אדער ס'איז ארויסגעגאנגען לאשמה, **נתפסה אבן**, האט ער געוויזן אז ער קוקט עס נישט אן ווי א כלי, **איז אסור לטלטלה.**

הלכה ה: כלי שנתרועע

כלי שנתרועע, א כלי וואס איז געווארן לוס, א כלי חרס וואס איז געווארן ווייך, ער ווייל נעמען א שטיקל פון די כלי חרס צו נוצן פאר עפעס אנדערש, טאר ער דאס נישט טון. **לא יטול הימנו חרס**, ער זאל נישט אראפרייסן פון דעם א שטיקל חרס צו נוצן פאר אן אנדערע זאך, **לחסות בו את האור**, ווייל ער מאכט א כלי בשבת ווען ער טוט עס.

חידוש: פארוואס איז דאס מאכן א כלי?

וואס איז אזוי אז ווען ער טוט עס מאכט ער א כלי? ס'איז א גאנצע צובראכענע כלי, אדער ס'איז עפעס שוואך, און יעצט וואס מ'טוט געווענליך מיט אזא כלי איז מ'צוברעקלט עס און מ'מאכט פון דעם שטיקלעך כלים פון פארשידענע שימושים, אבער אין שבת טאר מען נישט מאכן, דעמאלטס איז ער נישט מתקן א כלי. ס'האט אפשר נעכטן אויסגעזען א מתקן, אבער היינט איז עס נישט אזוי.

אקעי, יעצט קען מען לערנען נאך א זאך, צו מעג די שטיינער וואס מ'נוצט פון די ביסעקעס, א שטיקל חרס מעג מען יא מאכן פאר א דעקל, ווייל א שטיקל חרס אליין הייסט שוין א דעקל. אבער ווי לאנג ס'איז נאך א גאנצע כלי און ס'האלט יעצט אינמיטן צובראכן ווערן, דעמאלטס טאר מען עס נישט מאכן פאר א דעקל, ווייל מיט דעם מאכסטו עס פאר א כלי.

איי, מ'מאכט, מ'צוברעכט יעצט די חרס, פריער איז עס נישט געווען קיין שטיקלעך. ניין, דאס איז נישט די שאלה פון צובראכן, ס'איז שוין נתרועע. מ'דארף נישט ממש צוברעכן, ס'הייסט נישט איסור תולש, ווייל ער דארף עפעס ארויסנעמען. ס'הייסט נישט איסור תולש, ס'הייסט איסור מאכן כלים. דאס זאגט ער, ווייל ס'איז איסור מאכן כלים, ווייל ס'איז נאך נישט געווען.

א שטיקל חרס, אפילו ס'איז נאך א צובראכענע שטיקל חרס, קוקט מען אן ווי א כלי, אבער קוקט מען אן ווי א כלי וואס ליגט שוין אין די כלי שנתרועע. וועגן דעם, ווייל ס'ווערט א כלי, טאר מען נישט מאכן די כלי. אבער וואס ווען קען מען טראכטן אז פון ווען א כלי איז ראויה, הייסט שוין אלע שטיקלעך ווי כלים. דאס זאגט די הלכה נישט אזוי.

הלכה ו: אבנים מקורזלות לבית הכסא

ווייטער, **מותר לחנוס על פי חבית בשולי שבלים המקורזלות**, און אזוי אויך ביי זיי. מ'דארף דאנקען דעם אייבערשטן אז היינט צוטאגס איז דא בעסערע הייצערס, אבער מ'פלעגט נוצן אבנים מקורזלות צו וואַקוויישן. מעג מען דאס טון, ווייל נארמאלערהייט א כלי איז מוקצה מחמת גופו, אבער... איך מיין אן אבן איז מוקצה מחמת גופו, אבער אבן וואס מען ניצט אין דאס כיסא איז א כלי. דאס זענען אבנים מקוזלות וואס זענען שוין ספעציעל גרייט, ס'איז א סארט אבן, אבער נאר דריי, ווייל מען מעג נאר ברענגען וויפיל מען דארף ניצן שבת.

דיני טלטול אבנים לבית הכסא וכלים שונים

אבנים מקורזלות לבית הכסא

:Speaker 1

ס'איז שוין נישט ראוי. מ'דארף נישט ממש צעברעכן. ס'הייסט עפעס תולש, ווייל ער דארף עפעס ארויסנעמען פון וואו ס'ליגט. ס'הייסט נישט איסור תולש, ווייל ס'איז נישט קיין איסור תולש.

אזוי איז דער מהר"ם קייזער זאגט ער, ווייל ס'איז נאך נישט געווען. אנשטאט אפילו דו האסט סתם אזוי צעבראכן א שטיקל חרס, קוקן אים שוין אן ווי א כלי, אבער פארקערט, וועגן דעם, ווייל ס'ווערט א כלי, טאר מען נישט מאכן די כלי. ווייל וואס וועגן קענסטו טראכטן אז פון ווען א כלי איז ראוי הייסט שוין אלע שטיקלעך ווי כלי. אבער די הלכה זאגט נישט אזוי.

ווייטער, **מותר להכניס לבית הכסא שלש אבנים מקורזלות לקנח בהם.** אונז דארפן דאנקען דעם אייבערשטן אז היינט צוטאגס איז דא בעסערע עצות, אבער מ'פלעגט נוצן אבנים מקורזלות זיך אפצואווישן. מעג מען עס טון, ווייל נארמאלערהייט א כלי איז מוקצה מחמת גופו, אבער אן אבן וואס מ'נוצט אין בית הכסא איז א כלי. דאס זענען אבנים מקורזלות וואס זענען שוין צעטיילט, גרייט. ס'איז א סארט אבן. אבער נאר דריי, ווייל מ'מעג נאר ברענגען וויפיל מ'דארף נוצן שבת.

וכמה שיעורן? ווי גרויס זאלן זיין די שטיינער? **כדי שלא יגע.** איך פארשטיי נישט פונקטליך וואס דא שטייט. ער קען נישט נעמען דריי זייער גרויסע שטיינער. ער קען נאר נעמען עפעס וואס מ'קען נוצן. אז ער כאפט וואס ער קען האלטן אין די הענט, וואס איז פראקטיש.

דיסקוסיע: פארוואס נאר דריי שטיינער?

:Speaker 2

פארוואס נאר דריי? וואס אויב גייט ער גיין פיר מאל אין טוילעט?

:Speaker 1

יעדע מאל מעג ער ברענגען דריי. דאס הייסט, כאטש אפילו ס'פעלט נישט אויס מער ווי דריי אבנים. ס'איז א ווירד הלכה. וואס איז ווירד? אזוי וויפיל מ'נוצט, וויפיל איז א שימוש. דו גייסט מיר אריינטיילן וויפיל טישוס איך מעג נוצן? סיריעסלי? יא, נאר די צייט הלכה. איך פארשטיי נישט פונקטליך וואס די הלכה איז. דו ביסט פונקטליך ווייל דו ביסט מחולק מיט די תורה. ווייל די תורה האלט אז יעדע זאך האט א ריכטיגע שיעור, און דו האלטסט וויפיל איך וויל. דו וועסט מיר נישט גיין אריינטיילן וויפיל טישוס דו קענסט נוצן.

דו האסט א מחלוקת הסודות מיט די הייליגע תורה. די הייליגע תורה, איך מיין די הלכה, דער וועג וויאזוי די הלכה ארבעט אלעמאל, זיי זאגן אז מער פון דעם פעלט נישט אויס. אויב דו ביסט א משוגענער וואס פעלט דיר יא אויס, איז דיין פראבלעם. דאס איז נישט וויאזוי די הלכה ארבעט. די הלכה זאגט אלעמאל וויפיל ס'פעלט אויס, און אויב איינער וויל מער, איז ער א דרייטער. מ'דארף נישט... די ווארט איז עפעס נישט... איך מיין די פשט... אבער ס'האט א בעסערע פשט. איך האב מיך געוואונדערט. און די בעסערע פשט איז אזוי: מ'זאגט נישט אז ווייל מ'גייט נוצן אין בית הכסא הייסט עס פאר א כלי. ס'איז נישט קיין כלי, ס'איז מוקצה מחמת גופו, נאר משום כבוד הבריות התירו. און משום כבוד הבריות התירו נאר מינימום. דו קענסט נישט נעמען מער וויפיל דו דארפסט. אבער זיי האבן נאר מתיר געווען די מינימום. ווען וואלטן מיר געזאגט אז עניטינג וואס מ'גייט נוצן אין בית הכסא הייסט א כלי, קענסטו אנהייבן מיט צוואנציק, דרייסיג כלים, ווייל די גרעסטע זאך איז דאך פאר בית הכסא. די ווארט איז נישט אזוי. די ווארט איז, זיי האבן מתיר געווען צו נעמען שטיינער אין בית הכסא, אבער זיי האבן נאר מתיר געווען דריי, ווייל דאס איז די מינימום וואס א מענטש דארף האבן זיך צו...

:Speaker 2

דאס איז נישט די מינימום, דאס איז די מעקסימום.

:Speaker 1

דאס איז די מינימום וואס א מענטש דארף האבן וואס די חכמים האבן מתיר געווען.

:Speaker 2

ניין, ניין. ס'איז געגוג און נאך. די חכמים זענען נישט קיין שלעכטע, זיי מאכן נישט קיין מינימום. ס'איז געגוג און נאך. וויפיל מ'דארף. מ'דארף נישט קיינמאל מער ווי דריי. דאס איז די ריעליטי. די חכמים האבן עס איינגעטשעקט. און אויב איינער מיינט אז ער דארף מער ווי דריי, עפעס איז ראנג אין זיין סיסטעם. ער דארף א רפואה שלימה.

Speaker 1:

נו, נו, כבודך זאגסט אזוי, אבער איך האלט אנדערש. איך זאג אז די חכמים האבן נאר מתיר געווען א שיעור וואס איז זייער וויכטיג, ווייל זיי האבן מתיר געווען משום כבוד הבריות. אדרבה, אויב מאכט זיך א מענטש וואס דארף מער, אפשר האבן זיי אים מתיר געווען משום כבוד הבריות.

Speaker 2:

ער דארף נישט מער. ס'איז דריי. ער זאל גיין צום דאקטאר. ערלעדיגט.

Speaker 1:

אבער אויב ער דארף, הייבט זיך אן א שאלה פון פיקוח נפש, זאל ער גיין צום דאקטאר.

Speaker 2:

אוודאי.

Speaker 1:

יא, שיק צום דאקטאר יעדן איינעם וואס נוצט נישט די עקזעקטע אמאונט פון טישוס וואס דו האסט אויסגעמאסטן. ס'מאכט נישט קיין סענס. דו ביסט פאני.

Speaker 2:

אבער ווארט, ששש, לאמיר ענדיגן. **אבער אדמה שהיא קרובה לברך,** אבער זאמד, אבער א שטיק ערד. א מענטש וויל זיך אפווישן מיט א שטיק ערד. אה, דו ווילסט רעדן וועגן די טישוס. ווייל דו האלטסט אז ס'איז פאסיג פאר די חכמים צו וויסן וויפיל טישוס ס'פעלט אויס אין בית הכסא. און די חכמים זענען געווען גרעסערע מענטשן ווי דיר, און זיי האבן געהאלטן אז יעדע זאך ווייסן זיי.

Speaker 1:

און דו מאכסט מער כבוד פאר די חכמים ווי מיר? אוודאי, אוודאי, ווייל דו...

Speaker 2:

איך מיין דו האסט נישט געהאט קיין היסטאריע. ס'איז אביסל שווער צו פארשטיין, און איך טריי צו מאכן די מציאות. אז מ'האט מתיר געווען משום כבוד הבריות, האט מען נאר מתיר געווען די מינימום.

Speaker 1:

ניין, דאס איז וואס איז שווער צו פארשטיין. ס'איז די מעקסימום. די חכמים פארשטייען וויפיל מ'דארף.

Speaker 2:

ניין, די חכמים זענען געווען מומחים אין וויפיל אלע מענטשן אין די וועלט דארפן האבן שטיינער אין בית הכסא. זיי האבן באזוכט מיליאנען בתי כסאות, זיי האבן געהאט סטאדיס פון וויאזוי מען טוט עס.

Speaker 1:

יא, יא, איך מיין ערנסט, ווייל די גאנצע צייט האלטן זיי אין איין זאגן אזעלכע זאכן. די חכמים האבן משער געווען אין פיר זאכן וויפיל ס'דארף זיין, וויפיל מ'דארף עסן, וויפיל מ'דארף טרינקען, וויפיל שטיינער מ'דארף. דאס פאסט דיר נישט? איך טשעק ער אויס, איך וויל נישט אז מ'זאל מיר אריינדרייען וויפיל שטיינער איך דארף נוצן אין בית הכסא.

Speaker 2:

אבער איך האב א בעסערע פשט. די חכמים האבן מתיר געווען משום כבוד הבריות, און זיי האבן נישט מתיר געווען מער וויפיל זיי האבן געהאלטן אז ס'פעלט אויס.

Speaker 1:

דאס איז אמת, אבער דאס איז נישט דיין פראבלעם, דאס איז א גאר אנדערע נושא.

Speaker 2:

איז נישט דא קיין פראבלעם, ווייל וויפיל מ'האט מתיר געווען, האט מען מתיר געווען וויפיל זיי האבן געהאלטן אז ס'איז וויכטיג. ער האט געפרעגט זיין זון וויפיל ער נוצט, ער האט געזאגט דריי. אקעי, איז מען מתיר געווען דריי. אויב איז איינער דארף מער, האט מען דאך אויך לכאורה, ווייל די ענין איז כבוד הבריות. זיי האבן נישט מתיר געווען מיט א ברייטקייט וויפיל מ'דארף, נאר זיי האבן געזאגט א שיעור. מ'דארף נישט מער, דריי איז שוין צופיל.

Speaker 1:

זייער גוט. אבער דו ביסט נישט צוגעוואוינט, איך ווייס דען.

Speaker 2:

ניין, ווייל דאס איז דורך המצוה. פיר איז געווען צופיל, צוויי איז צו ווייניג. אלעס דארף יעצט שטימען מיט דיין שיעור רמב"ם. אבער איך האלט נישט יעצט אין די שיעור שווערע פראבלעם. איך וויל דא פארשטיין די טישו סוגיא.

Speaker 1:

ס'איז שוין מער וויפיל מ'דארף. דו ווישסט זיך בכלל נישט מיט שטיינער, דו ווייסט בכלל נישט וויאזוי ס'ארבעט. דארפסטו געדענקען, you're whole time putting out so assumptions פון וויאזוי דו נוצט טישוס וואס קיינער פארשטייט נישט פארוואס.

Speaker 2:

דו ווייסט דאך שוין, די משנה ברורה טייטשט דאך אפ ווי די אידן האבן אויך געהאלטן אז מ'זאל נאר מעגן נוצן צוויי טישוס אדער פיר טישוס.

Speaker 1:

ניין, ער רעדט פון א זאך וואס מ'זאל אסר'ן, ס'איז נישט קיין געהעריגע טישוס. אקעי, איך רעד שוין טישוס. שטיינער איז א זאך וואס דריי איז מער ווי געגוג, און ממילא מער ווי דעם דארף מען נישט.

Speaker 2:

זייער גוט, אבער...

Speaker 1:

אבער, זייער גוט.

אדמה שהיא קרובה להתפרך

דאס איז שטיינער וואס איז ראוי צו נוצן אין בית הכסא. אבער **א דבר שהוא קרוב להתפרך,** ס'וועט זיך צעמאלן און ס'איז נישט פראקטיש זיך צו ווישן מיט דעם, **אסור לטלטלו לקנח בו.** ס'הייסט נישט ראוי לקינוח. ממילא, דער מענטש קען נישט איינרעדן, ער נעמט אריין אין בית הכסא און ער זאגט, "אקעי, איך נוץ דאס, דאס איז נישט ראוי לקינוח".

Speaker 2:

זייער גוט, אפילו אויב ער איז קליגער פון די חכמים און ער מיינט אז ער קען יא.

Speaker 1:

ניין, דאס דארפסטו פארשטיין. יעדע זאך גייט אזוי, מ'קען נאר...

Speaker 2:

ער טענה'ט דאך אז ס'איז נישט קרוב להתפרך, ער האט א וועג וויאזוי עס זאל נישט צעפרעך ווערן. און ס'איז ווייטער זיין מיטער זיין מיטער.

Speaker 1:

ס'פעלט אויס.

אבנים שירדו עליהם גשמים

Speaker 1:

זאג איך, די היתר פון טראגן אבנים לבית הכסא איז אפילו אויב ס'קומט מיט א טרחה, אפילו אויב מ'דארף שלעפן אבנים פאר דעם, **מותר לטלטל אבנים לגג ולקרני.**

זאגט ער ווייטער, **ירדו עליהם גשמים ונשתקעו בטיט,** אויף די אבנים וואס מ'האט אנגעגרייט, **אם רישומן ניכר,** אויב האט מען א סימן אז דאס זענען די שטיינער וואס מ'האט געדארפט פאר בית הכסא, **מותר לטלטלן,** ווייל דאס זענען די שטיינער וואס מ'האט מיוחד געווען. רישומן ניכר מיינט צו זאגן אז ער קען נאך זען די שטיינער בתוך די בלאטע, מוראסן. אויב נישט, איז קודם הייבט אן אויסצוגראבן שטיינער. אויסצוגראבן שטיינער אפשר מעג מען נישט שבת, ס'איז אפשר א שאלה פון סותר אדער עפעס אזא זאך. די שטיינער האבן שוין נישט די היתר. פארוואס דארפן זיי נישט האבן די היתר? פארוואס נישט? ס'זענען דאך שטיינער. ס'מוז זיין אז ס'איז דא עפעס א פראבלעם אין ארויסנעמען שטיינער. ס'זענען דאך שטיינער, ס'דארף זיין מיוחד לכיסוי. עניי ווען דו טרעפסט אזא סארט שטיין וואס איז א סאר שטיין וואס מ'קען נוצן פאר דעם, מעגסטו עס נעמען. ס'קען זיין אז ס'איז דא א שטיקל גומא מאכן אין די טיט. ניין, עפעס אזא פראבלעם. אבער דאס איז אויך לכאורה א היתר. ס'קען זיין אז פאר סתם אזוי האט מען נישט מתיר געווען. די חכמים, פאר די נושא, האבן זיי מתיר געווען אם רישומן ניכר.

אבן שיש עליה טינוף

אבן שיש עליה טינוף, שבאו לקנח בו, מותר לטלטלו ואפילו היא גדולה. דאס הייסט, דאס וואס מיר האבן געזאגט פריער די שיעור אז דווקא אזוי קליין און דווקא אזוי פיל, דאס איז כל זמן וואס ס'איז נישט מיוחד. אבער דעם דארפן די היתר. אויב מ'זעט שוין אז ס'איז שוין שמוציג, ווייסט מען שוין אז ס'איז מיוחד פאר דעם, ממילא מעג מען שוין מער אפילו. ווייל אויך מסתמא ווייל די חכמים, ווייל ס'איז דא א גזירת הכתוב, אבן שיש עליו טינוף, האבן די חכמים געוואלט מ'זאל דווקא דאס נעמען.

צרור וחרס — וואס לכתחילה צו נוצן

Speaker 1:

פאר די **הולך על הצרור וחרס,** ער האט אין פארהאנט פון זיך אדער א שטיין אדער א שטיקל חרס. און א צרור איז דאך בדרך כלל אסור בטלטול, מוקצה מחמת גופו. און א חרס האבן מיר געשמועסט אז יעדע גרויסע חרס איז א שטיקל כלי. איז דעמאלטס **לכתחילה מקנח בצרור,** זאל ער זיך לכתחילה נישט ווישן מיט א צרור. און דאס שטימט זייער גוט אין די הלכה אזוי ווי איך האב געזאגט אז ס'איז דא א היתר פון די חכמים. פארקערט, א צרור איז מער אסור. **אמנם כל זה מקנח בצרור,** פארוואס? ווייל חרס איז דאך מער א סכנה. חרס קען אים צושניידן די דארמען, איז די צרור מער רעקאמענדעד צו ניצן. פארקערט, ער מיינט צו זאגן, דו זאלסט נישט מיינען אז דו דארפסט ניצן עפעס וואס איז א כלי, קענסט ניצן עפעס וואס איז מער סעיף צו ניצן ווי דאס כלי. וויבאלד א חרס איז אויך א כלי, אבער אויב די חרס איז שוין אויסגעארבעט, מ'האט שוין געמאכט ווי א כלי, ס'איז שוין אראפגענומען די שארפקייט דערפון, ס'איז נישטא דאך א חשש אז ס'וועט אים צושניידן, איז טאקע זאל ער ענדערש ניצן א חרס ווי א צרור. ווייל צרור איז אבער די עובדא וואס מ'האט מתיר געווען משום כבוד הבריות, וואס איז נישט קיין כלי, זאל ער ענדערש ניצן עפעס וואס איז א כלי.

עשבים רכים ועשבים קשים

הואיל והפליג על צרור ועשבים, און ער וויל יעצט וויסן וועלכע צו ניצן, **אימתי עשבים רכים** איז דאך ווייכע עשבים איז אויך מותר פאר א בהמה, ס'איז א מאכל בהמה, **זאל ער ענדערש מקנח זיין בהם,** ווייל אויך פאר די סיבה לכתחילה נישט צו ניצן שטיינער ווי מלבן, **אבער אויב ס'איז הארטע עשבים** איז אויך דא א סכנה, זעט אויס, **איז מקנח בצרור.** אויך א סכנה? אדער דעמאלטס הייסט עס נישט קיין מאכל בהמה?

נאכאמאל, די צרור, ער האט עשבים, עשבים לחים איז עפעס גרינגער, פארוואס? ניין, ס'איז נאכאמאל סכנה, ער זאל נישט נוצן די הארטע, ווייל ס'איז דא א סכנה אזוויוי די חרס, אדער דעמאלטס איז עס נישט קיין כלי, ס'איז נישט ראוי למאכל בהמה. לכאורה דארף עס אויך זיין א סכנה.

דא איז דא אן איסור, די גמרא שטייט אז מ'טאר נישט ניצן טרוקענע זאכן זיך צו מקנח זיין, ווייל ס'קען צורייסן די שיני בקרקשתא, עפעס צורייסן, יא.

דיגרעסיע: טישוס און דבר שהאור שולטת בו

יא, ווייטער. שיורי מחצה לא שבלי, ס'איז אן איסור מפני סכנה, כאילו די גאנצע זאך איז פשוט אן איסור מפני סכנה. שיורי מחצה, אז אונז פירן זיך נישט צו מקפיד זיין אויף צו נישט מקנח זיין, די גמרא שטייט "דבר שהאור שולטת בו", א זאך וואס קען פארברענט ווערן, ס'הייסט ס'איז טרוקן, טאר מען נישט מקנח זיין, און אונז ניצן יא טישוס. על פי הלכה טאר מען נישט ניצן די שעות מקרא דערין, אבער די מנהג איז עניוועיס צו ניצן. ממילא אויב אזוי דארף מען פרעגן צו די הלכה צו מ'קען שוין ווייטער ניצן די עשבים און נישט די צרור, אבער אקעי, נישט להיין.

שיורי מחצלת שבלו

יא, שיורי מחצה לא שבלי. פון א מחצלת, א שטיקל פון א געניטע זאך. יעצט לעבט מען סתם פון אזוי ווי צעבראכענע כלים, וועלכע נאך דינען פון כלים.

שיורי מחצלת שבלו, א מחצלת איז עפעס וואס מ'מעג מטלטל זיין, אבער ווען ס'איז שוין געווארן בלו, ס'איז שוין געווארן, די מחצלת איז שוין געווארן צוגאנגען, קען מען אבער נוצן די שטיקלעך דערפון, **הראויים לכלי שמלאכתו להיתר.**

הלכות שבת פרק כ"ו: פרטים בדיני טלטול - שיורי כלים, סולם, קנה, ודלת

שיורי מחצלות ושיורי בגדים

Speaker 1: אבער אקעי, דו ביסט גערעכט.

יא, **שיורי מחצלות שבלי.** שריים פון מחצלות, א שטיקל פון א געניטע זאך. יעצט לעבט מען אין א כלים, לעבט מען סתם פון אזוויוי צעבראכענע כלים, וועלכע נאך דינים פון כלים. שיורי מחצלות שבלי, א מחצלת איז עפעס וואס מען מעג מטלטל זיין, אבער ווען ס'איז שוין געווארן בלו, ס'איז שוין געווארן, די מחצלת איז שוין געווארן צוגאנגען, קען מען אבער נוצן די שטיקלעך דערפון. אריינגעקומען א קלישע מלאכת היתר, די שטיקלעך דערפון איז שוין נישט קיין מחצלת, ווייל האט איינער געטראכט אז ס'ווערט נוצן מאכן מיט גופא, ניין, ס'איז א קלישע מלאכת היתר. נאר **שריא לכסות בו את המטונף,** מען נוצט עס צוצודעקן זאכן. דאס איז שיורי מחצלות.

אבל שיורי בגדים שאין בהם שלש על שלש, קליינע שטיקלעך בגדים וואס איז נישט שלש על שלש, **אסור לטלטלן,** אסור לטלטלן ווייל ס'האט נישט קיין שום שימוש, מען נוצט עס נישט, **שאין ראויין לא לעניים ולא לעשירים.** דאס איז די לשון מיין איך וואס מען זאגט לגבי א בגד וואס איז קלענער פון שלש על שלש איז נישט מקבל טומאה, ווייל ס'איז נישט ראוי נישט לעניים און נישט לעשירים, יעדער ווארפט עס אוועק.

אויב ס'איז דא זאכן וואס נאר די עושר ווארפט אוועק, עפעס וואס נאר די עושר ווארפט אוועק, אפילו ביי די עושר איז נישט קיין כלי, אבער ביי נארמאלע מענטשן איז יא א כלי, אבער עפעס וואס יעדער ווארפט אוועק, ווייל ס'איז פחות משלש על שלש און נישט קיין כלי חשוב, האט נישט קיין דין תורת כלי, איז אסור לטלטלן.

Speaker 2: איז דא אפשר א לעוועל א וואס איז ראוי לעשירים און נישט לעניים, וואס דעמאלטס איז אפשר דא א חילוק, אבער יעצט רעדט מען אז ס'האלט נישט קיין דריי אצבעות, וואס דעמאלטס איז עס...

Speaker 1: יא, שלש שטייט שוין דריי אצבעות, נישט דריי טפחים. יא, דעמאלטס קען מען עס נישט נוצן, ס'איז נישט מקבל טומאה ווייל ס'איז אזוי קליין, ס'איז אזוי ווייניג חשוב.

Speaker 2: יא, אבער דא רעדט מען פון טלטול, נישט פון טומאה, ביי דיר איז דאס די זעלבע זאך.

Speaker 1: ניין, די לשון "שאין ראויין" איז אפשר...

Speaker 2: יא, אבער ס'איז דאך דא אין הלכות טלטול אזא חילוק.

Speaker 1: שוין, נו מילא, דאס איז די ווארט.

שברי תנור

שברי תנור, צעבראכענע שטיקלעך פון א תנור, **מותר לטלטלן**, ווייל א תנור הייסט א כלי. ס'איז אינטערעסאנט, א תנור, אזוויוי די גמרא זאגט, א תנור איז דאך מחובר לקרקע, אבער א תנור קוקט מען אפשר אן ווי א כלי. ווייל אין כל הכלים נישט מלאכתן להיתר, צובראכן די כלים, די שטיקלעך דערפון איז נאך אלץ ראוי. נישט אזוויוי איך דענק נישט וואס איז אסור, וואס איז אפילו די שריים אויך נישט אסור. אקעי.

Speaker 2: וועלכע סארט זאכן, אויב ס'איז אראפגעפאלן א שטיקל איז עס אסור צו ניצן?

Speaker 1: עפעס וואס איז געווען א כלי, און אויף שבת האט זיך עס צובראכן, דארף זיין הועדה לציצין אריגינעל פאר שבת.

Speaker 2: יא.

Speaker 1: קירה איז שוין נישט מיט די אייכעס מיוחדת. און מ'רעדט וועגן א תנור, נישט וועגן א קירה. איך ווייס נישט צו ס'איז דא א חילוק צווישן תנור און קירה. אבער א אויוון וואס איינע פון די פיסלעך - ס'שטייט אויף פיסלעך - איינע פון די פיסלעך האט זיך צובראכן, אסור לטלטל. מ'טאר עס נישט מטלטל זיין פאר אן אנדערע סיבה. ס'האט נישט קיין כלי שמלאכתו לאיסור. ס'איז דא א איסור שמא יתקע, אפשר וועט ער שנעל פיקסן די פיסל און עס קאנעקטן, און ס'וועט זיין איינע פון בונה.

סולם של עליה ושל שובך

יעצט קומט די דין פון א לייטער. נאך ענינים פון טלטול. ס'איז דא אסאך כלים, אסאך זאכן וואס ווענדט זיך אויב ס'האט א כלי אדער נישט קיין כלי.

אקעי, ס'דארף אריינגיין. פארשטיין. אלע הלכות ביז דערווייל אין די פרק איז הלכות וואס הייסט א כלי, אדער ס'איז דא קביעות'דיגע, למשל ווי די אבני של בית הכסא, וואס מ'מעג עניוועס. אבער אלץ הלכות מה נקרא כלי ומה נקרא לא כלי. ס'איז בעסיקלי די הלכות כלים, וואס איז די הלכות טלטול מוקצה פון שבת, דארף מען זיך משתדל זיין.

סולם של עליה אסור לטלטלו, שאין עליו תורת כלי. א לייטער וואס איז געמאכט געווארן ארויפצוגיין אויף א הויכע שטאק, איז שבת גייט מען נישט ארויף. ער זאגט ס'איז געמאכט געווארן ארויפצוגיין אויף די דאך צו טריקענען פרוכט, אזעלכע סארט זאכן, אדער פיקסן עפעס. אסור לטלטלו, ווייל ס'איז נישט קיין תורת כלי. ס'איז נישט קיין זאך וואס מ'רוקט נישט ארום שבת. מ'רוקט עס א גאנצע וואך אויך נישט. ס'ליגט אויף איין פלאץ. ס'איז אזא סארט זאך וואס אפשר יעצט גראדע איז עס נישט קאנעקטעד און מ'קען עס רוקן אן קיין סותר, אבער ס'איז אזא סארט זאך...

Speaker 2: יא, יא, דו ביסט גערעכט.

Speaker 1: ס'איז אזא זאך וואס ליגט סטאק. סאו בעצם איז עס נישט קיין בנין, אבער ס'איז ווי א מחובר לקרקע, אזא סארט זאך. ס'איז געמאכט צו זיין, נישט געמאכט צו רוקן. ס'איז געמאכט צו ליגן אויף איין פלאץ, און מיט דעם גייט מען אויפ'ן דאך.

אבער **של שובך** איז געמאכט ארומצורוקן פון איין שובך. שובך'ן זענען קליינע פלעצער ווי מ'מאכט פאר פייגלעך, פייגל הייזקעלעך. און דאס איז געמאכט ארומצורוקן די לייטער, גיין פון איין שובך צו די אנדערע, און מיט די לייטער מעג מען עס צוריקן. **אבל לא יעלה כן משובך לשובך**, שבת איז מען נישט ביזי מיט קיין שובכים, ער טאר נישט גיין מיט די לייטער צו טשעקן די שובכים. אפילו לאמיר זאגן ער וויל טון א דבר המותר, ער וויל געבן צו עסן פאר די פייגלעך, **שמא יזדמנו לו גוזלות**, וואס זאל ער דאס אויך נישט טון, **שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול ויבוא לצוד.** אויב ער וועט דאס טון באופן חול, האבן מיר מורא אז ער וועט זיין ביזי מיט די פייגלעך, ער וועט קומען צו ציידה.

דיסקוסיע: וואס מיינט "בדרך הטיה ולא בהלוך"?

Speaker 1: ער זאגט אז מען מעג עס מאכן גיין לשובך לשובך, אבער נאר **בדרך הטיה**, נישט **בהלוך**. דאס מיינט אז מטלטל איז עס מותר, אבער עס לייגן אויף די שובך און קער נעמען פון די שובכים אזוויוי ער טוט אין די וואכן, דאס טאר ער נישט, ווייל ער וועט קומען צו ציידה.

Speaker 2: ס'ליגט יעצט ביי איין שובך, איך מעג עס מטה זיין צו אן אנדערע שובך, אבער נישט אויפהייבן און רוקן? אדער איך מעג עס נאר נעמען צו אן אנדערע פלאץ, נישט צו א שובך בכלל?

Speaker 1: מיר וואלט עפעס אויסגעזען פון די לשון אז מען מעג טון עפעס ביי די שובך, מען דארף עס נאר טון מיט א שינוי.

Speaker 2: ניין, איך מיין אז אינמיטן די וואך איז דא א סדר, ער גייט מיט די לייטער פון איין שובך צום צווייטן און ער טוט זיין זאך. שבת נעמט מען נישט קיין קער פון די שובכים, אז מען גייט ארום און מען טשעקט יעדע שובך, ווייל דעמאלטס יבוא לצוד. ער זאגט אבער אז ס'איז דא אן עצה, מ'מעג, נאר ער וועט עס טון מיט א שינוי, ער איז מטה. מטה להטותה ולא יוליכה, איך ווייס נישט וואס ער מיינט, ער שטיפט עס און... איך ווייס נישט, איך מיין אזוי וואלט איך געטראכט, אבער אפשר בין איך ראנג. ס'שטייט נישט אזוי.

Speaker 1: ער טייטשט עפעס אז מען מעג עס רוקן צו אן אנדערע פלאץ, אבער נישט צו אן אנדערע שובך. א קיצור, ס'איז א נייע איסור אז מען דרייט זיך נישט ביי שובכים. יא.

קנה שמוסקין בו הזיתים

ווייטער, **קנה שמוסקין בו הזיתים.** א קנה האבן מיר שוין געהאט אפאר מאל דעם קנה. קנה איז א שטרוי. מען נוצט עס ביים אראפנעמען די זיתים. דו זעסט ווי מ'לייגט עס ארויף אויף די זיתים און מ'שלעפט אראפ די זיתים, אדער עפעס אזוי. **אם יש עליו תורת כלי**, אויב האט עס א תורת כלי, ס'שטייט אז אויב איז עס א קנה וואס מ'נוצט שוין פאר דעם, איז ער ראוי **ככלי שמלאכתו לאיסור**, און מ'קען עס נאר ניצן **לצורך גופו ומקומו**, ווייל מ'טוט דאך נישט אראפנעמען זיתים שבת. דאס איז דער דין. מ'מעג עס נוצן לצורך גופו ומקומו.

ס'שטייט אז א קנה וואס מ'נוצט נישט פאר זיתים, איז מותר צו מאכן מיט איר גופו. מ'נוצט עס פאר גארנישט, ס'איז נישט קיין כלי, ס'איז סתם א שטיקל האלץ. אויב מ'נוצט עס פאר זיתים, ווערט עס א כלי. דער רמב"ם איז נישט מסביר וואס דאס ווערט תורת כלי. ס'איז אן אינטערעסאנטע זאך. ער זאגט עס איבער ווי "אם יש עליו", אדער מ'האט עס שוין גענוצט אמאל, אדער... מ'דארף ווייסן, אויב מ'האט עס געניצט, אז ס'דארף שוין גענוג האבן בתמיכה, ס'דארף קענען טון א מעשה אין דעם. ער זאגט נישט. אבער דער נעקסטער זאגט ער יא מער.

קנה שהתקינו בעל הבית ליסב פתח מנעול בו

"קנה שהתקינו בעל הבית" - א קנה איז... יא, די זעלבע זאך. קנה, יא, קנה, נאך א קנה. די שטרוי וואס מ'קען נוצן אזוי ווי א שלאס, אריינצולייגן אין דעם ריגל. **"שהתקינו בעל הבית ליסב פתח מנעול בו"**, אריינצושטעקן אין דעם ריגל צוצומאכן די טיר, **"אם יש עליו תורת כלי או לאו"** - אויב האט עס אויף זיך א תורת כלי. פשט, דאס האט דער בעל הבית האט עס ארויפגעלייגט ליסב פתח מנעול בו, מאכט עס נאך נישט פאר א תורת כלי. אויב נישט, וואלט מען נישט געטארט עס... ער זאגט אבער נישט וואס. **"הרי הוא ככלי שמלאכתו לאיסור"**. ער דארף עס אנגרייטן, איך ווייס נישט, ער דארף עס מאכן שיין, אדער פעינטן, עפעס דארף ער טון.

דיסקוסיע: פותח ונועל בו - טלטול אדער שימוש?

Speaker 2: פשט, צו שפארן גייט מען ווייל מ'מעג, אפילו ווען ס'איז אסור בטלטול גייט מען מעגן צו שפארן. ווייל ס'איז דאך געלערנט אויך ביי א טיר, אז א טיר טאר מען נישט מטלטל זיין, ס'מיינט אז מ'טאר נישט צומאכן די טיר.

Speaker 1: יא, ווען ס'איז נאך אין די טיר. אבער א קנה שהתקינו מיינט לכאורה אז ס'איז נישט געטון עפעס. ס'ליגט דארט.

Speaker 2: ס'ליגט דארט, זייער גוט. סאו אויב מ'טאר נישט מטלטל זיין, טאר מען נישט טארן. איך ווייס נישט אויב דאס הייסט מטלטל זיין. מטלטל זיין מיינט לכאורה אז מ'טאר נישט ארומרירן, אבער אזוי עפענען א טיר אדער... א פענסטער איז אסור בטלטול, מ'מעג אבער אויפמאכן די פענסטער שבת. א פענסטער איז אסור בטלטול ווען ס'פאלט אראפ.

Speaker 1: רייט, פשט. אבער אויף די ציר, דאס הייסט נישט געטראגן, ווען מ'מאכט אויף די ציר, אויף די פלאץ איז צוליב... אבער איך מיין אז ס'ליגט דארט נעבן די טיר, נישט אז ס'ליגט אין די טיר.

Speaker 2: אבער רבי, דאס איז א שאלה פון די מציאות.

וואס מיינט "תורת כלי"?

Speaker 1: אבער די תפארת ישראל איז דאך, דער רמב"ם איז נישט מסביר וואס טייטש "אם יש עליו תורת כלי". איך מוז דיר פרעגן א סעקונדע. דער פוינט איז, די מגיד משנה, עס איז דא א מחלוקת וואס טייטש תורת כלי. די מגיד משנה אין די פריערדיגע פרק ווענן דעם מצחן, צו מ'דארף קוקן דארט. ס'קען זיין אז די תוספות זאגן אז ס'מיינט אז ס'דארף זיין ראוי פאר אן אנדערע שימוש, מ'דארף עס קענען נוצן. אזוי מיין איך ברענגט די מגיד משנה אין די פריערדיגע פרק. מ'דארף קענען טון מיט דעם עפעס אנדערש. אזוי ברענגט די מגיד משנה דארט. אנדערע זאגן אז מ'דארף קענען טון עפעס א מעשה, מ'דארף עפעס מאכן עפעס א קראץ אין דעם קנה, דאס מיינט, ווען מ'נוצט עס פאר א שלאס מאכט עס נאך נישט פאר א כלי. דאס איז זיכער אז ס'איז נישט גענוג, ווייל דאס טייטש "אין ביטול תורת כלי". די גמרא איז אויך קלאר אז ס'איז דא אפשר א שיטה וואס זאגט אז ס'איז גענוג, אבער ניין.

אבער איך בין געדענקט אז די שאלה איז נישט צו מ'מעג זיין פותח ונועל בו, נאר צו מ'מעג עס נוצן פאר כלי שמלאכתו לאיסור פאר אנדערע זאכן. ווייל פותח ונועל בו וואלט לכאורה געווען אזיווי לצורך גופו ומקומו וואס מ'מעג סתם אזוי.

Speaker 2: אה, דאס איז וואס דו האסט געוואלט מיקסן. ווייל אויב ס'איז גופו וואלט מען גארנישט געטארט טון. אויף די טיר, דאס הייסט נישט מיטלטל זיין, אזוי מיין איך. אזיוויי איך זאג דיר, א טיר וואס איז געווען...

Speaker 1: אקעי, דאס איז אין ריאליטי. ס'איז נישט קלאר וואס ער מיינט בכלל מיט "שכינה ליתא פותח ונועל בו". אפשר מיינט ער אז ס'איז מיט די בריטשעטשע אויף א טיר, אדער אזוויי דו האסט געזאגט, מיט די פארמאכטע.

Speaker 2: ניין, פותח ונועל בו איז דא צוויי... דו לייגסט אריין במקום פון א שלאס.

Speaker 1: וואס מיינסטו א מקום פון א שלאס? אזיווי א ריגל?

Speaker 2: א ריגל. א הוק איז נישט גענוג שטארק. דו קענסט אריינלייגן עניטינג.

Speaker 1: ניין, ס'האלט צוזאם די צוויי, דו קענסט לייגן א שטריק, ס'האלט צוזאם די צוויי. אין די לאך וואו דו קענסט אריינלייגן א שלאס, לייגסטו אריין די הוק. אפשר איז אמאל געווען אזא זאך. דאס אליין האט נאך נישט געמאכט די זאך פאר א כלי. אפילו מ'נוצט עס פאר עפעס, דארף מען נאך האבן עפעס מער אז ס'זאל ווערן א כלי.

לא ברור לי וואס ס'טייטש. איך זע אז נישט יעדער איינער איז קלאר וואס ער מיינט.

דלת שיש לה ציר / שאין לה ציר

אקעי. **דלת שיש לה ציר.** א טיר וואס האט א ציר, וואס האט א... ס'האט א ציר. א הינדזש. אבער נישט א היינטיגע הינדזש, ער זאגט נאר אזא שטעקן וואס שטעקט זיך אראפ, אזוי מיין איך. **אפילו שאין לה עתה ציר,** אפילו אויב יעצט האט עס נישט קיין ציר, אבער די דלת האלט זיך נאך דארטן, **שכינה ליתא במקום מוקצה.** שכינה ליתא במקום איז מוקצה.

Speaker 2: ניין, שכינה ליתא במקום מוקצה. אז די טיר... אה, מ'האט עס געלייגט ביי א מקום מוקצה? מ'האט עס געלייגט ביי די... ביי די טירן, א טיר.

Speaker 1: סאו, די דלת איז פאר א פלאץ וואס איז נישט קיין פלאץ צו נוצן, אזוי מיין איך. מקום מוקצה הייסט נישט קיין פלאץ וואס מ'נוצט כסדר, דעמאלטס איז עס נישט דא צו נוצן. דאס ווארט מוקצה דא מיינט נישט מוקצה מחמת איסור טלטול. א מקום וואס איז מוקצה מדעתך, וואס דו נוצסט נישט. נאר אויף די היינטיגע שפראך, אפשר אין די פסקי תשובות, אין די רמ"א, קיינמאל נישט. ניין. מוקצה האט מען אלעמאל אוועקגעלייגט.

הרי הקצה אותן מלטלטלן געווען פריער, ער האט זיי מקצה געווען, און ממילא איז עס אסור. מוקצה איז א זאך פאר מענטשן, נישט א זאך וואס די תורה טוט.

דלת שאין לה ציר, ואף על פי שאינה עומדת לציר, יעצט האט עס נישט קיין ציר. **שכינה ליסטים במקום מוקצה,** האט ער עס געלייגט נישט ביי א פלאץ וואו מ'גייט, נאר ערגעץ ווי אין די, איך ווייס, אין די חצר האט ער א פלאץ.

דלת, נגר, ומנורה של חוליות — סימנים המורים על תורת כלי

דלת שהיה לה ציר — טיר, חרקים, ומחצלאות

Speaker 1:

ניין, מוקצה מיינט אלעמאל אוועקגעלייגט. הרי הקצה אותן מלטלטלן געווען פריער, ער האט זיי מוקצה געווען, און ממילא זענען זיי אסור. מוקצה איז א זאך וואס א מענטש טוט, נישט א זאך וואס די תורה טוט.

דלת שהיה לה ציר, ואף על פי שאין לה ציר, יעצט האט עס נישט קיין ציר. **שהניחה לשם במקום מוקצה,** מ'האט עס געלייגט נישט ביי א טיר, ביי א פלאץ וואו מ'גייט, נאר ערגעץ וואו אין די, איך ווייס נישט, אין די חצרות, אין א פלאץ וואו ס'שטייט די סחורה. **הרי היא כרעש שאין עליה איסור כלל,** און יעצט האט עס נישט קיין ציר. סאו יעצט, וויאזוי נוצט מען עס יעצט? יעצט איז עס א טיר וואס מ'הייבט אויף און מ'לייגט עס דארט וואו מ'דארף צושטאפן אן אפענע... מ'נוצט עס יעצט צו צושטאפן א פלאץ פון א טיר. יא? א טיר, יא, די טיר וואס איז געווארן דיסקאנעקטעד, און יעצט הייבט מען עס אויף און מ'לייגט עס ביי די ליידיגע לאך פון די טיר.

אקעי. איז אזוי, **וכן**, ער גייט שוין זאגן וואס איז די הלכה. ביז יעצט האט ער פארציילט די מעשה. **וכן חרקים שסותמין בהם הפרצה,** שטיקלעך האלץ וואס... קוצים, מ'ווייסט אז ער האט שטעכעדיגע שטיקלעך האלץ, און ס'איז דא א פרצה אין, לאמיר זאגן, אין די געיט פון זיין גארטן, לייגט ער דארטן שטעכעדיגע שטיקלעך אלס א טיר, אלס א פענסטער, אלס א טיר צוצומאכן די פרצה, אז מ'זאל נישט קענען אריינגיין דארטן. **וכן מחצלת הנגררת,** א מחצלת וואס מ'שלעפט אויף די ערד כדי צוצושפארן אן אפענע פלאץ, צוצושפארן א פענסטער אדער וואס.

איז אזוי, די אלע זאכן, **בזמן שהן קשורות ותלויות בכותל,** ווען ס'איז צוגעבינדן און ס'הענגט אויף די וואנט, **סותמין בהן,** מ'מעג צושטאפן, ווייל מיט דעם וואס ס'איז צוגעבינדן צו די... לעבן די טיר אדער לעבן די אפענע פענסטער, ס'איז צוגעבינדן, איז געמאכט אז די צוגעבינדן ווייזט אז דאס איז א טיר וואס מ'נוצט. **ואם לאו,** אויב ס'איז נישט צוגעבינדן, נאר סתם דו גייסט יעצט שלעפן א גרויסע שטיק האלץ צו מאכן א טיר, **אין סותמין בהן,** מ'טאר נישט צושטאפן מיט דעם. דאס איז אלעס ווען ס'ליגט אויף די פלאר. אויב וואו מור געווען מיט די ארץ, אויב ס'ליגט אויפגעהאנגען געווארן מיט די ארץ איז יא סימן, איז יא זייער קלאר אז דאס איז געמאכט געווארן און

ס'ליגט דא צו פארשטאפן די פענסטער אדער די טיר, איז אין אלע אופנים מעג מען יא עס נוצן צוצושפארן די טיר.

אקעי.

Speaker 2:

שטימט?

Speaker 1:

יא.

דיון: וואס איז דער ענין פון מקום מוקצה דווקא?

Speaker 2:

וואס איז די ענין פון מקום מוקצה דווקא? ס'טייטש ווען ס'וואלט נישט געווען ליגט עס אין א מקום מוקצה וואלט עס געווען מותר ווייל מ'נוצט עס פאר א מקום וואס איז נישט מוקצה?

Speaker 1:

אזוי זעט אויס, יא.

אקעי, אינטערעסאנט. ווייטער, דלת, די גאנצע פראבלעם איז אז נישט די טיר איז מוקצה, ווייל דו האסט נארמאל א טיר, דארט גייסטו אריין און ארויס, קענסטו זאגן אז די טיר איז מוקצה ווייל ס'איז נישט צוגעבינדן? ס'איז דאך געמאכט פאר דעם.

דלת שהיא לוח אחד — א טיר פון איין ברעט

Speaker 1:

דלת שהיא לוח אחד, א דלת וואס איז נישט צוזאמגעשטעלט פון אסאך שטיקלעך האלץ צוזאמגענאגלט, נאר ס'איז א לוח אחד, א גרויסע שטיק האלץ, **שנשמטה ונועלה בו**, מ'נעמט עס אוועק פון די ליידיגע פלאץ פון די חלל הפתח און מ'לייגט עס צוריק צו די חלל הפתח.

אזוי, **אם לא היה לו למטה כן כמו אסקופה**, אויב האט עס נישט אונטן עפעס אן עקסטערע שטיק האלץ וואס אויף דעם ליגט עס אז די טיר זאל ליגן באקוועם, כמו אסקופה, אזוי ווי אן אסקופה איז די שוועל פון די טיר, די זאך וואס ליגט אונטן פון די טיר וואו מ'וואקט ארויף, **שהמחזיק עליו שיקלו מלינעול אינו נועלין בו**. איך מיין אונטן, אז די טיר זאל זיך האלטן שטייענדיג האט עס פון אונטן אזוי ווי א סטענד, אז ווען מ'לייגט עס אריבער זאל עס נישט אראפפאלן. ס'איז פון אונטן איז עס דיק און נאכדעם איז עס א שמאלערע, און דאס ווייזט, דעי שטיקל ווייזט אז ס'איז א דלת, נישט א דלת, דאס מאכט עס פאר א כלי וואס מ'נוצט פאר צוצושפארן טירן.

דיון: וואו ליגט די אסקופה?

Speaker 2:

סאו די אסקופה איז אויף די דלת אדער אויף די טיר, אויף די פתח?

Speaker 1:

ניין, כן כמו אסקופה. ער האט אונטן, די טיר איז א שטיק האלץ, אבער אונטן האט עס א ברייטערע אז ס'זאל ליגן גוט.

Speaker 2:

איך פארשטיי וואס דו מיינסט, איך פרעג דיר, דאס ליגט אויף די טיר, אויף די ברעט?

Speaker 1:

אונטן פון די טיר איז דא א ברייטערע ברעט. ס'איז א שמאלע ברעט און אונטן איז דא א ברייטערע ברעט. זאלן האלטן זיך שטארק. אויב האט עס נישט אזא זאך איז אין האלבן בוי. אויב האט עס אזא זאך קען מען, מעג מען, ווייל דאס ווייזט אז ס'איז א כלי. אבער אויב האט עס נישט די זאך איז עס נישט קיין כלי און אין האלבן בוי.

נגר שיש בראשו גלוסטרא — א שפאר-שטעקן מיט א קנויף

Speaker 1:

וכן נגר שיש בראשו גלוסטרא, נגר איז א שטיק אייזן, לאמיר זאגן א שטיק מעטאל וואס מ'וויל נוצן צו מאכן אן אנשטאט א שלאס, אזוויא א שלאס איז א שטיקל אייזן וואס מאכט אז די צוויי שטיקלעך פון די טיר און פון די וואנט זאלן זיך האלטן, יא, מ'זאל נישט קענען עפענען, אזא סארט זאך. איז אויב האט עס בראשו גלוסטרא, אז אויבן האט עס א גראבערע שטיקל, מיר האבן נישט א פיקטשער דא, אבער אויבן, גלוסטרא מיינט פשוט אויבן איז עס דיק, אויבן איז דא א קאדור, וואס דאס מאכט אז ס'זאל נישט ארויספאלן, אזוויו א... בקיצור, דו דארפסט קענען מסביר זיין, יא, איז אזוי, אזא שטיקל האלץ נוצט מען צו פארשפארן די טיר, וואס דאס איז ימחה על שלשה כלי מוכן לעולה, והיינו קורין גשאר גויס, נישט סתם א שטיקל האלץ, לאמיר זאגן ער נעמט א שטיקל האלץ און ער לייגט עס אריין צו פארשפארן די טיר. אויב העכער די האלץ האט עס אזא גראבע שטיקל, ווייל דו ווייסט אז ס'איז נישט סתם א שטיקל האלץ, נאר ס'איז געמאכט באקוועם אז מ'זאל קענען צושפארן די טיר, איז אין האלבן בוי בשבת. אבער אויב האט עס נישט די גלוסטרא, הייסט עס סתם ווי דו נעמסט א שטיקל האלץ, און דאס טאר מען נישט טון, ווייל ס'איז נישט געמאכט פאר א כלי, ווייל ס'איז געווען מוקצה מחמת גופו.

דיון: א פראקטישע מעשה מיט א נגר

Speaker 2:

סאו איך האב אזא שטיקל ביי מיין בעק טיר, ביי די ברייטע טיר, ווייסט וואס ס'מיינט? אזא שטיקל האלץ וואס מ'לייגט, מ'שטעקט אריין, אזוי קען מען עס נישט עפענען, יא, ס'איז ווי א שלאס. מ'דארף עפעס טון מיט דעם יום טוב.

Speaker 1:

זאלסטו זען, קוק, איך גיי דיר זאגן די עצה. וואס טוט זיך מיט א נגר שאין בראשו גלוסטרא, און וויאזוי קען מען עס נוצן? **אם היה קשור ותלוי בדלת**, אויב ס'איז צוגעבינדן און ס'הענגט ביי די טיר, איז ווייטער ווייסט אז דאס איז געמאכט פאר די טיר, און אין האלבן בוי מעג מען צושפארן. ס'איז אביסל אינטערעסאנט די לשון, ער זאגט נישט דא די ווארט כלי, ער זאגט אז אפילו ס'ווערט נישט קיין כלי איז אין האלבן בוי, ווייל וואס ס'הענגט. וואס איז די ווארט? וואס איז מיועד פאר די זאך? ס'טייטשט אבער אוועקנעמען פון דארטן און נוצן פאר אנדערע זאכן. ס'איז נישט געווארן יעצט א כלי אז ס'הייסט שוין א כלי, ס'האט נישט באקומען תורת כלי. זאכן וואס האבן א תורת כלי מעג מען נוצן אויך פאר אנדערע זאכן. ער זאגט נאר אין האלבן בוי, מעג מען עס נוצן דא אויף די טיר.

וכן אם היה דקר ואגודו עמו. לאמיר זאגן ס'איז צוגעבינדן, אבער ווען מ'בינדט עס צו קומט עס מיט.

Speaker 2:

אהא.

Speaker 1:

דעמאלטס מעג מען עס נוצן. **אבל אם היה אגודו קבוע בדלת, והיה הנגר נשמט כמבוי קורה**, סו, דער איגוד, ווען מ'לייגט אריין דעם קורה גיט מען עס א בינד צו מיט עפעס אן איגוד. אויב דער איגוד איז ביי די דלת, אבער דער נגר קומט ארויס אינגאנצן, **מניחו בזווית וחוזר ונועלו בו בשעה שירצה, הרי זה אסור לנעול בו, שאין עליו תורת כלי, והרי הוא אגד, והרי הוא כעפר הארץ**. ווען ס'האט מיט זיך די איה, די שטריק וואס ס'קאנעקט עס מיט די טיר, און ס'ווייזט אז ס'איז א חלק פון די טיר, דעמאלטס מעג מען עס נעמען. אבער אויב ס'האט נישט די שטיקל, טאר מען נישט.

דיון: וויאזוי טרעפט מען א היתר היינט?

Speaker 2:

אינטערעסאנט. מ'דארף טרעפן עפעס אן אנדערע היתר. אפשר אויב מ'פענט עס. איך מיין, וואס איז די קליסטרא? ס'איז א זאך וואס איז ניכר, רייט?

דאס איז די עיקר. ס'איז נישט א זאך וואס איז פאנקשענעל דוקא. ס'שטייט גאנץ ספעציפיק וועלכע מין ניכר. ס'שטייט נישט סתם ניכר. ס'איז געווען א מנהג, ווי דער רמב"ם ברענגט, צו מאכן א קליסטרא אויף א זאך וואס איז געמאכט פאר דעם, אדער צוגעבינדן. דאס איז אלעס תלוי אין מנהג, נייין?

Speaker 1:

ס'שטייט דאך אזוי, ס'איז אלעס זייער ספעציפיק, אבער זייער ספעציפיק וויטאין א קאנטעקסט. ס'איז דא דריי סארט נגרים וואס מ'נוצט פארשפארען טירן. די מעג מען, די מעג מען נישט. אבער דו זאגסט אז איינער וויל נעמען די זאך און עס נוצן פאר עץ, ס'איז נישט קיין נגר און ס'איז נישט קיין קליסטרא. דארפסטו טרעפן אין די היינטיגע לענגווידזש.

אבער יא, מ'פארשפארט א טיר מיט א שטיק האלץ. אבער סתם ארויסנעמען א שטיקל האלץ וואס דו האסט יעצט געטראפן טאר מען זיכער נישט. אויב ס'איז מיוחד פאר דעם, דארפסטו וויסן צו ס'שטימט. ס'הייסט אזוי ווי קבוע ותלוי. ס'שטייט דאך קשור ותלוי. ס'איז נישט גענוג. ס'דארף זיין עפעס קנויעמדיג. אדער ס'איז א קליסטרא. אויב ס'איז א קליסטרא, איז עס מוכר. ס'איז, מ'זעט אז ס'איז פונקט, לאמיר זאגן, ס'איז פונקט געשניטן, פונקטליכע סייז פאר מיין טיר. דו קענסט זאגן אז היינטיגע צייטן, וואס ס'וואלגערט זיך נישט קיין העלצער, סתם אזוי, ס'ליגט דארט א האלץ גלייך לעבן דעם, און די גאנצע מציאות איז ווען איבעראל וואלגערן זיך שטיקלעך חרס און שטיקלעך האלץ. אז א מענטש האט נישט סתם אזא שטיקל האלט לעבן דערצו, נאר פאר דעם, אפשר דארף מען האבן א מטה. דארף מען וויסן... יא.

אלרייט.

מנורה של חוליות — א מנורה פון צוזאמגעשטעלטע שטיקלעך

Speaker 1:

נאך א זאך. **מנורה של חוליות.** א מנורה וואס איז צוזאמגעשטעלט פון שטיקלעך. יא, וואס איז די הייליגע מנורה של חוליות וואס איז אויף דעם? אה, ניין, יענץ איז די טנא של החנווני. יא, מ'דארף האבן אזא סארט זאך, עפעס וואס איז צוזאמגעשטעלט פון שטיקלעך. חוליות איז די חוליות שבשדרה. יא, די שדרה האט מען אויך צוזאמגעשטעלט מיט די טריק פון שטיקלעך, פון עקסטערע ביינער וואס דער אייבערשטער האט צוזאמגעשטעלט מיט איין לאנגע שדרה. יא.

איז **בין גדולה בין קטנה, אין מטלטלין אותה.** פארוואס? **שמא יחזירנה בשבת.** ס'איז דאך צוזאמגעשטעלט פון שטיקלעך, און צוזאמשטעלן די שטיקלעך בשבת איז א בונה, בונה דאורייתא אדער בונה דרבנן? יא, יא, מיר האבן געלערנט וועגן דעם. ס'הייסט בונה. איז טאר מען עס נישט נוצן אפילו נישט בונה צו זיין, מ'טאר עס נישט נוצן, נישט מטלטל זיין פאר אנדערע זאכן. א גמרא זאגט דאך א כלי שמלאכתו לאיסור, אפשר וואלט מען געדארפט נוצן לצורך גופו ומקומו, אבער ס'איז דא א נייע גזירה, נישט משום רעגולערע הלכות טלטול, נאר אזוי ווי מיר האבן פריער געלערנט משום בונה, איז דא דא שמא יחזירנה בשבת.

מנורה שנראית כבת חוליות — א מנורה וואס זעט אויס ווי חוליות

Speaker 1:

היו בה חקוקין, אויב די מנורה של חוליות איז דא, וואס די מנורה איז מנורה גדולה, **היו בה חקוקין** וואס האט קריצן, **ונראית כבת חוליות,** דאס הייסט ס'איז נישט באמת צוזאמגעשטעלט פון חוליות, נאר ס'זעט אויס ווי חוליות, **אם גדולה ונטילתה קשה, אסור לטלטלה,** ווייל ס'איז צו גרויס. ס'הייסט נישט קיין כלי, ווייל ס'איז עפעס וואס ווען ס'איז זייער גרויס קען מען עס נישט נוצן פאר א כלי. אזוי ווי מיר האבן פריער געלערנט אויף דעם מחמת כובדו אויף די כלי עץ, נוצט מען עס נישט. **ואם היא קטנה מזו,** אויב ס'איז קלענער ווי די ניטלת בשתי ידיים, ווייל דעמאלטס נוצט מען עס קיינמאל נישט ווי א כלי, נוצט מען עס נאר אלס ווי א מנורה. אזוי ווי מיר האבן פריער געלערנט ביי די כלים פון די עץ, מחמת כובדו נוצט מען עס קיינמאל נישט.

דיון: צוויי באזונדערע פראבלעמען

Speaker 2:

דער גאנצער פראבלעם פון די מנורה של חוליות איז דאך שמא יבוא לבנות, רייט?

Speaker 1:

ניין, אבער יעצט זאגט ער א נייע זאך. אפילו ווען ס'איז נישט דא די חשש פון שמא יבוא לבנות, איז דא א נייע זאך, אז א מנורה וואס איז סיי ס'איז צוזאמגעשטעלט פון אסאך שטיקלעך און סיי ס'איז זייער גרויס...

Speaker 2:

ניין, אויב ס'איז נישט געמאכט פון חוליות, נאר ס'איז חדשים.

Speaker 1:

פריערדיגע... נאכאמאל. א מנורה של חוליות איז נישט קיין חילוק אויב ס'איז קליין אדער גרויס, ווייל דו קענסט עס טאקע מיט האלטן. טאמער ס'איז נישט אמת'דיג של חוליות, נאר ס'נראה כאילו זי האט חוליות, ווייל מ'האט נישט געוואלט... פארוואס נוצט מען נישט קיין גרויסע מנורות? א נייע דאך וואלט מען נישט געדארפט אנקומען צו די גאנצע חוליות פריער. אזא נייע דאך איז א גרויסע מנורה טאר מען נישט נוצן. ניין, ער איז מסביר עפעס אז ווען ס'איז דא...

הלכות שבת: טלטול כלים ומוקצה - פרטים נוספים

הלכה יא: מנורה של חוליות (המשך)

Speaker 1: ניין, זי איז נישט צוזאמגעשטעלט פון שטיקלעך, אבער זי האט הדקים.

פריערדיגע... נאכאמאל. א מנורה של חוליות איז נישט קיין חילוק אויב זי איז קליין אדער גרויס, ווייל עס קען זיין אז זי איז טאקע מיטאלטן.

טאמער זי איז נישט אמת'דיג של חוליות, נאר נראית כשל חוליות, א פעיק חוליות כלי, דעמאלטס איז דא א חילוק צווישן גרויס און קליין. פארוואס? מ'נוצט נישט קיין גרויסע מנורות.

א נייע הלכה דעמאלטס וואלט מען נישט געדארפט אנקומען צו די גאנצע חוליות פריער. ס'איז א נייע הלכה אז א גרויסע מנורה טאר מען נישט.

Speaker 2: ניין, ער איז מסביר עפעס אז ווען ס'האט די הדקים, ס'זעט אויס ווי דער בעל הבית איז חושש, אבער אויב זי איז גרויס, וועט קיינער נישט טראכטן אנדערש, יעדער וועט מיינען אז ס'איז א מנורה של חוליות. אויב זי איז קליין, פארוואס? איך ווייס נישט.

מ'דארף וויסן די ריעליטי פון די מנורה. א מנורה של חוליות, זי ליגט אין הויז נישט ווי א כלי נאר ווי... איך ווייס נישט. אקעי.

הלכה יב: מנעל שעל גבי אימום

Speaker 1: מנעל שעל גבי אימום. אן אימום איז א כלי וואס אויף דעם לייגט מען די שיך, מ'לייגט אויף דעם די לעדער און אויף דעם פארעמט מען אויס די שיך אדער וואס.

שולטלו בשבת — מעג מען ארויסשלעפן די שיך, אראפנעמען די שיך פון די אימום בשבת.

פארוואס זאל מען נישט מעגן? ווייל... מ'מעג טאקע. פארוואס זאל מען נישט מעגן?

Speaker 2: ער מיינט דא די ערשטע מאל ווען די שיך ווערט יעצט געענדיגט?

Speaker 1: ניין, מ'רעדט יעצט פון הלכות טלטול לכאורה. מיר האבן שוין געזען אין די הקדמה פון די רמב"ם אין פרק כ"ג אז איינע פון די ריזענס פון איסור טלטול איז אז כלי שמלאכתו לאיסור, ס'קומט צו טון אן איסור.

ס'איז נישט אזוי פאני אז מ'טוט אין די הלכות טלטול אלע מיני זאכן וואס מ'איז שוין בונה וכדומה, רייט?

Speaker 2: רייט.

דער ביאור: כלי שמלאכתו לאיסור

Speaker 1: ס'קען זיין אז די ווארט איז אזוי, די אימום איז א כלי שמלאכתו לאיסור, יא, ס'איז א כלי וואס מ'נוצט צו מאכן שיך, ס'איז עפעס וואס מ'טוט מיט דעם איינע פון די ל"ט מלאכות פון מעבד זיין די עור אדער וואס.

איז ווען ער נעמט אראפ די שיך, רוקט ער אביסל די אימום. אבער הואיל והוא אינו מתכוין, ער טאטשט נישט, ער איז מתעסק בעיקר אין זיין שיך, מעג ער עס שלעפן מיט זיך, מעג ער עס אראפשלעפן אפילו ער האט אויף דעם, ער מאכט מיט דעם עפעס א...

אבער שלעפן מיט זיך איז א צווייטע זאך. ס'אראפשלעפן, נישט אויפהייבן די אימום און עס שוין זאגן. אויב קען מען עס אראפשלעפן פון די אימום אן מאכן עקסטערע טלטולים אויף די אימום מעג מען.

אבער ער זאגט בכלל אנדערש, ער זאגט אז די אימום הייסט א כלי שמלאכתו לאיסור, און ממילא מעג מען. נישט אז ס'איז אזוי ווי א מוקצה מחמת גופו אדער מחמת חסרון כיס, נאר ס'ליגט דארט אייביג, און ממילא מעג מען עס נאר ווייל דו טאטשסט נישט די אימום, דו טאטשסט נאר די שיך.

ער זאגט אז ממילא מעג מען טאטשן די אימום ארויסצונעמען די שיך.

מכבש של בעלי בתים

מכבש — א פרעס של בעלי בתים, א פרעס וואס מענטשן האבן אינדערהיים צו גראד מאכן מלבושים, צו ביגלען מלבושים.

מתירים — מעג מען לוסענען די מכבש כדי ארויסצונעמען. דהיינו, מ'לייגט ארויף למשל צוויי העלצער, מ'לייגט איינס אויף די אנדערע, און מ'לייגט עס צו מיט עפעס, מעג מען עפענען די וואטעווער האלט זיי צוזאם, כדי מ'זאל קענען ארויסנעמען די כלי.

אבער מ'טאר נישט טון פארקערט, מ'טאר נישט אראפלייגן די מכבש, ווייל ס'איז א תיקון כלי, יא, ס'איז ביגלען די כלים. מ'טאר נישט זיין ביזי שבת מאכן בעסער די כלים. האבן נישט קיין דאורייתא, אבער ס'איז עפעס א דרבנ'דיגע מתקן זיין כלים.

Speaker 2: אפשר איז ער מתקן די מכבש?

Speaker 1: ניין, מתקן די כלים, אין דעם וואס ער לייגט עס אריין אין די מכבש. ער ביגלט יעצט א כלי, ער גראדט אויס א כלי.

Speaker 2: לויט מיין פריערדיגע לימוד טאר מען אפילו נישט מקפל זיין.

Speaker 1: רייט, סאו אפשר רעדט מען אז ס'איז נישט דא קיין כלים דערין אפשר?

Speaker 2: אפשר רעדט מען אז ס'איז נישט דא קיין כלים?

Speaker 1: ניין, ניין, ער זאגט "מתירים". די היתר איז די מתירים, אז דו מעגסט ארויסנעמען א כלי, אפילו ס'ליגט, ווייל ס'איז נישטא אזא זאך אז ס'איז מוקצה ווייל ס'ליגט יעצט אין די פרעס.

מכבש של כובס

און דאס איז מדובר אין מכבש של בעלי בתים, א שוואכע מכבש. אבער **של כובס** — א גרויסע מעידזשער פרעס וואס באלאנגט פאר די וועשערס, **הרי הוא מוקצה מחמת חסרון כיס**, ווייל דאס נוצט ער נישט, ער נוצט עס נאר, ער שוינט עס, ער זעט אז ס'איז א טייערע מאשין, נוצט ער עס נאר פאר דבר האסור, ער נוצט עס נישט פאר עפעס אנדערש, און דעמאלטס טאר מען עס בכלל נישט עפענען, אויך נישט צו באפרייען כלים דערפון.

גיזי צמר

כן גיזי צמר — שטיקלעך צמר, **העומד לתלות בהם, להשים מקפיד עליהם** — ער איז מקפיד עס צו האלטן פאר ווען ער גייט דארפן עס נוצן פאר א קלייד.

לפיכך, אם יחדן — אויב ער האט עס יא מייחד געווען, אז ער גייט שוין נישט נוצן שפעטער אין זיין ביזנעס, נאר עס איז געאייגנט פאר וואטעווער מ'נוצט עס יעצט, און טאשמע משמע תורים.

והשולחים עורות

והשולחים עורות — וואס מ'האט אפגעשונדן, וואס מ'גייט שפעטער מאכן דערמיט בגדים, יא, עס איז מותר לענגן ימים, אז זיין ברשותו של בעל הבית, ברשותו של אומן, ווען עס איז שוין איינער מקפיד עליהם.

מ'רעדט דא מסתמא פון קליינע שטיקלעך פון די הויט, נישט די הויט וואס מ'גייט נוצן. ווייל די הויט איז נישט אזוי סענסיטיוו. איך מיין אז די גזירה איז צוליב דעם וואס עס איז אן איידעלע זאך, וואס מ'דארף עס היטן. א הויט איז א הויט. העכסטנס וועט מען עס נוצן, מ'וועט עס קענען עניוועי נוצן נאכדעם צו מאכן דערמיט א... ס'וועט נישט... לעדער איז מן הסתם א שטארקערע זאך, אזוי מאכט סענס, ניין?

Speaker 2: יא. אקעי.

הלכה יג: גרף של רעי

Speaker 1: אה, גייען מיר יעצט דיסקאווערן די זאך וואס מ'האט שוין געזען פריער, וואס הייסט גרף של רעי. יא?

Speaker 2: יא.

Speaker 1: זאגט ער, **כל דבר מטונף** — א זאך וואס איז מטונף, **כגון רעי, וקיא, וצואה**, וואטעווער די זאכן מיינען, **וכיוצא בהן**, איז אזוי.

קיא מיינט אויך צואה, ניין? צואה פון א בהמה איז טריף? איך מיין אפשר צואה פון א בהמה. קיא מיינט אז מ'ברעכט אויס, צואה איז וואס ס'קומט ארויס.

איז אזוי, **אם הויבך חצר שיש בה** — אויב דער מענטש וואס זיצט אין די חצר, און די דבר מטונף שטערט זיי, האבן מיר מתיר געווען **להוציא לאשפה או לבית הכסא**. ספעציעלע היתר, מ'מעג עס ארויסטראגן ווי מ'דארף עס ארויסטראגן.

און ער זאגט נישט נאר ארויסטראגן אז ס'זאל נישט זיין נאנט צו זיי, נאר מ'טראגט עס שוין, מ'מעג עס שוין טראגן ביז די אשפה אדער ביז די בית הכסא, **וואס דאס איז איהו נקרא גרף של רעי**.

ואם הויבך חצר אחרת — וואו מ'דרייט זיך נישט, זאל מען עס נישט... האט מען נישט מתיר געווען עס צו טראגן. נאר וואס דען? **כופין עליהם כלי כדי שלא יצאו קטנים וילכלכו בהם**.

וואס ער גיבט מיר דא עצות, איך האב נישט קיין כח פאר די עצות. ער האט שוין פריער געזאגט אז מ'מעג כופה זיין א כלי.

Speaker 2: אמת. אפשר מיינט ער צו זאגן, אזוויוי ער ברענגט, אז ס'איז א היתר צו שלעפן די כלי. אבער בעצם, דער רמב"ם האט משמע געווען פריער אז מ'טאר נישט סתם אזוי רוקן א כלי שלא לצורך כלל, אפילו... אבער למעשה די כלי מעג מען. די שאלה איז, אמת, מ'האט שוין געלערנט פריער אז מ'מעג.

רעי על פני הקרקע

Speaker 1: **רעי הקרקע אייכעץ על פני הקרקע** — איז **דורס עולות ויורדות**. מ'האט אים גע'פסק'נט ער טאר נישט שטיין און ווייזן אז ער איז עוסק אין הריגה, אבער וואקענדיג מעג ער עס דורס זיין.

וואס איז די ענין? ווייל ס'איז מוקצה? די הריגה איז מוקצה? אדער ס'איז אפשר עפעס אן ענין פון א שווה גומות?

אה, איך מיין אז זיי האבן עס שוין געלערנט אפילו וועגן דעם, א שווה גומות ערגעץ. אויב ער גייט שטיינער ראמען, זעט עס אויס ווי ער מאכט גראד גומות, אבער ווען ער וואקט, אפילו ער טרעט עס מער אן ווי סתם ער וואקט, ער טוט עס מער מיט א כוונה, אבער דאס מעג מען.

קנוניא — כלי מיט אפר

מטלטלין את הקנוניא — קנוניא איז א כלי וואס אויף דעם האלט מען אפר, דאס איז די כלי וואס ליגט לעבן די אויוון, לעבן די תנור.

מעג מען טלטל'ן **זיינע בני אפרה** — מ'דארף האבן די אש דערפון, און די אש איז מותר צו נוצן, אזוויוי פריער האבן מיר געלערנט אפר וואס מ'האט מייחד געווען צום אינדערהיים.

אף על פי שיש בה שברי עצים — ס'איז דא אויך דארטן שברי עצים, ווייל ס'איז א כלי וואס מ'נוצט ביי די אויוון. שברי עצים איז יא, איז נישט ראוי לגארנישט, ער מצמח מגופו.

מעג מען אבער נוצן די קנוניא, **מפני שהיא כגרף של רעי**. די גאנצע קנוניא ווערט אנגעקוקט ווי א גרף של רעי. ער וויל אוועקטראגן די אפר. סא אפילו די שברי עצים איז אסור בטלטול אונז, און נישט קיין גרף של רעי, אבער ווייל ס'איז דא א חלק דערפון וואס איז א גרף של רעי, מעג מען.

דיסקוסיע: גארבעדזש און גרף של רעי

Speaker 2: סא זייער גוט. סא ארויסטראגן א גארבעדזש פון דערהיים איז לכאורה אויך, ס'איז דא אין די גארבעדזש דא זאכן וואס איז מותר, וואס איז א כלי, ס'איז דא זאכן וואס איז אשפה, וואס איז גרף של רעי, און ס'איז דא זאכן וואס איז בכלל מותר, וואס זאל זיין אזא גרף של רעי וואס איז מותר.

Speaker 1: אבער, **אין עושין גרף של רעי לכתחילה בשבת** — מ'מאכט נישט בשבת א פלאץ וואס דארטן זאל זיין גרף של רעי. רייט.

Speaker 2: סא וויאזוי מעג מען לייגן זאכן אין די גארבעדזש? ס'איז שוין געווען. רייט. אה, ווייל ס'איז נעשה מאליו.

וואס מיינט אין עושין? מ'טאר נישט טון צו, און מ'טאר נישט מאכן א... אני ווייס נישט. מ'דארף גיין אין בית הכסא לכתחילה. וויאזוי ווערט עס א כלי?

אני מיין אז... אין עושין מיינט אזוויוי מייחד זיין, אזוויוי... דאס הייסט, אין אנדערע ווערטער, די היתר איז נאר נאכדעם וואס ס'איז דא א גרף של רעי מעגסטו עס ארויסטראגן. אזוויוי מיר האבן געלערנט פריער, אז למשל לייגן א כלי אונטער א מקום הטינוף טוט מען נישט, ווייל דעמאלטס ווערט דאס א גרף של רעי, און מ'טוט נישט טון לכתחילה, רייט?

אני הער אז אין עושין גרף של רעי מ'טאר נישט מייחד זיין א כלי אז ס'זאל ווערן די גראף שרעי. מ'טאר נישט ארייגלייגן אין א כלי א מחילה.

Speaker 1: רייט, ארייגצולייגן אין א כלי. מ'מעג נוצן אן אבסקוס, מ'טאר נישט יעצט נעמען א כלי און מייחד זיין פאר אבסקוס.

אקעי. אבער למעשה, מהאי לאו אישתערבב סהו, איז מצוין אוסר. סא גראף מיינט די כלי. גראף איז טייטש די מאגרפה וואס ער האט געזאגט ביז יעצט.

אקעי.

הלכה יד: שמן היוצא מתחת הקורה

Speaker 1: י״ד?

Speaker 2: יא.

Speaker 1: **שמן היוצא מתחת הקורה**. אקעי, אונז גייען מיר לערנען נאך הלכות וועגן זאכן וואס איז יוצא מן המוקצה, מן המוכן, מן המוכן. יעצט קען מען לערנען אויף די אקטשועל מוקצה. אקטשועל מוקצה, יא.

א מענטש האט א בית הבד, און ס'רינט ארויס אויף שבת שמן פון די בית הבד, וואס אונז האבן מיר שוין געלערנט אין שביעיתא דקיילא, יא, מ'מעג לייגן פרוכט אויף א בית הבד ערב שבת ס'זאל רינען בשבת.

סא די שמן וואס איז ארויסגעקומען פון די בית הבד בשבת, איז **בכי תמרים שקדים המוכנים לסחורה** — ביי ביידע זאכן מעג מען עסן בשבת.

אגב, ווען ס'איז געקומען שבת איז עס געווען, ס'האט געהאלטן אינמיטן ווערן נסחט, אדער ס'איז געווען מוכן לסחורה, אבער מ'מעג עס עסן. ס'טייטש, עסן מעג מען אויף שבת, נאר מ'קען נישט טלטל'ן. שבת מעג מען עסן, אבער וואס מעג מען טלטל'ן?

מ'מעג אפילו עסן די תמרים אדער די שקדים וואס איז אוועקגעלייגט געווען, ס'איז געווען לכאורה מוקצה, ער האט נישט געפלאנט צו עסן שבת, ער האט געטווישט זיין מיינד, ער גייט צו הויז, מעג ער. מ'זאגט נישט אז ס'איז געווען מוקצה.

ביאור: שמן היוצא מיינט נישט שמן הנסחט

ער לייגט צו אז אין די שביעיתא דקיילא וואס אונז האבן מיר געלערנט, איז אז נאר אויב די זיתים זענען שוין געווארן צוקוועטשט אינגאנצן, אבער אויב טוט מען די עצם מלאכת הסחיטה בשבת, איז עס אסור. אזוי ווי מיר האבן געלערנט אין שביעיתא דקיילא.

סא וואס ס'שטייט דא "שמן היוצא" מיינט ס'האט שוין אנגעהויבן ערב שבת מבעוד יום, שמן היוצא, נישט שמן הנסחט. נישט יעצט נסחט.

אוצר של תבואה

אפילו אוצר של תבואה — אפילו ער האט אן אוצר של תבואה, ס'טייטש תבואה וואס ליגט לאוצר, א סטארעדזש צו פארקויפן, אוצר של תבואה, אדער תבואה וואס ליגט געפיילט פאר לסחורה, **אוכל לסתפנין בו בני אדם בשבת**. מען מעג שבת חמין אפילו זיין אז ער וויל עסן.

דער כלל: שאין שם אוכל שמוקצה בשבת כלל

גייט ער צו די רמב"ם זאגן די כלל אויף די ביידע הלכות, **שאין שם אוכל שמוקצה בשבת כלל, אלא הכל מוכן הוא**. עסן זאגט מען נישט אז ס'איז יא ראוי, ס'איז נישט ראוי, ס'איז געלונגען, ס'איז נישט געלונגען. לכאורה, יעדע עסן קען א מענטש עסן. יעדע עסן קוקט מען אן אזוי ווי ס'איז ראוי לאכילה. חוץ, חוץ...

פרטים בדיני טלטול: מוקצה באוכלין, גרף של רעי, ופינוי אוצר

מוקצה באוכלין בשבת

Speaker 1:

מותר לאכלם בשבת, מ'מעג שבת מחשב זיין אז ער וויל עסן. גייט יעצט דער רמ"א זאגן די כלל אויף די ביידע הלכות, **שאין שם אוכל שהוא מוקצה בשבת כלל אלא הכל מוכן הוא**. עסן זאגט מען נישט אז ס'איז יא ראוי, ס'איז נישט ראוי, ס'איז געלעגן לסחורה, יעדע עסן קען א מענטש עסן, יעדע עסן קוקט מען אן און מ'זאגט אז ס'איז ראוי לאכילה.

דער יוצא מן הכלל: גרוגרות וצימוקים שבמוקצה

חוץ, חוץ, זאגט דער רמ"א, ס'איז דא זאכן וואס איז נישט, **חוץ מגרוגרות וצימוקים שבמוקצה, שבזמן שמייבשין אותן**, גרוגרות און צימוקים וואס מ'האט אוועקגעלייגט אז ס'זאל זיך טרוקענען לסחורה, **בזמן שמייבשין אותן איז נישט ראוי**, פארוואס? **הואיל והם מסריחות בינתים**, אין די מינטיי"ם וואס ס'ווערט ראוי איז עס מסריח, **ואינן ראויין לאכילה**, איז עס אן איסור בשבת, נישט וועגן ס'איז מסריח, נאר וועגן מוקצה, ווייל די איינציגסטע צייט וואס ס'גייט ווערן מותר איז ווען ס'איז שוין...

אמאל, די גרויסע צימוקים וואס ער וויל פארקויפן, אין די מינטיי"ם... ניין, ס'שטייט שבמוקצה. שבמוקצה מיינט אוועקגעלייגט, מוקצה טייטשט אוועקגעלייגט. ס'איז אוועקגעלייגט, ער פלאנט עס נישט יעצט צו עסן, ער פלאנט עס צו מייבש זיין. איז היות ביז ס'ווערט ראוי איז זיין קאפ שטארק, ווייל ס'איז מסריח... ס'איז מסריח, ס'איז נישט ראוי לאכילה. אבער אויב ער... ס'איז א מאכל, אויב ער וויל עסן די פארשטינקענע... וואס הייסט נישט ראוי? אלע עסן הייסט מאכל אכילה, אבער עפעס וואס ס'איז ממש נישט מאכל אכילה איז יא אסור.

עקזעקטלי, און דאס איז שבת. יום טוב וועט מען זען, יום טוב איז יא אסור צו עסן אוכל וואס איז מוקצה, נישט אלע וואס איז מוקצה, אבער שבת איז נישט דא אזא זאך ווי אוכל וואס איז מוקצה, חוץ פון די איין יוצא מן הכלל פון צימוקים וגרוגרות, זאכן וואס מ'טרוקנט אויס די פרוכט. אויך אן איי וואס איז ארויסגעקומען אין שבת איז אן עסן וואס איז מוקצה, מיר האבן דאס פריער געלערנט וועגן די כלי אונטער די איי. אן איי וואס איז

ארויסגעקומען אין שבת, ס'הייסט נישט מוקצה, נאר נולד, נולד איז מוקצה אין שבת. מוקצה טייטשט א זאך וואס איז אוועקגעלייגט.

חבית שנתגלתה ואבטיח שנשברה

ווייטער, **חומץ שנתגלה,** ס'איז דא א דין גילוי, אז א משקה וואס איז געווען אפן איז דא א חשש, אין די גמרא איז דא א חשש טאר נישט עסן וועגן מ'האט מורא אז א שלאנג האט אריינגעלייגט זיין ארס. די זעלבע זאך **אן אבטיח שנשברו,** א מעלאן וואס האט זיך צעבראכן, האט דאך אויך דעם דין גילוי, ווייל אן אבטיח איז דאך געמאכט אויף פון פירות, פון נאסעקייט, און פאר עסן, אויב דו גייסט ארויף... ס'קען מען זען אז עפעס איז דא. אבער אין א טרינקען, ניין, די אבטיח האט זיך געעפנט, און א וואטערמעלאן איז דאך דארט ניינציג פראצענט דערפון איז וואסער, האט עס די זעלבע דין אזוי ווי א טרינק וואס דארף האבן גילוי.

איז אזוי, איז עס יעצט נישט ראוי לאכילה, ווייל מ'טאר עס נישט עסן משום סכנה. איז די שאלה צו ס'הייסט יעצט אסור בטלטול ווייל ס'איז נישט ראוי לאכילה? איז די הלכה דארט, אפילו ס'איז אינו ראוי לאכילה, **נוטלו ומניחו במקום המוצנע** מגורת גיין און אוועקלייגן. דאס הייסט, לכאורה, פארוואס? ווייל די זעלבע הלכה אז מאכל איז אלעמאל מוכן. פארוואס איז עס געווארן אינו ראוי לאכילה? איז עס אפשר אזוי ווי צימוקים וגרוגרות? ניין. אפשר ווייל ס'איז א סכנה מעג מען? ווייל ס'איז דאך א דבר וואס מ'האלט זיך אפ פון עסן. איך גלייב נישט אז די ווארט איז דא וועגן סכנה, ווייל סכנה מעג מען מסתמא אזוי, אפילו ווען ס'איז געווען מוקצה האט מען עס געמעגט אוועקלייגן פאר סכנה. ס'זעט אויס אז ס'איז נישט געווארן ממש אסור בטלטול.

דיון: דער פשט אין "כי יוצא בו"

לא ברור. אקעי. **וכי יוצא בו,** לאמיר זען. וואס איז כי יוצא בו? לאמיר זען. טייטש כי יוצא בו, ענליך צו דעם. וואס איז ענליך? ענליך צו דעם, **כמעשה אינו מומחה.** מ'מעג נישט ארויסגיין מיט דעם, מ'טאר נישט טראגן שבת. ס'איז אסור בהוצאה, יא. דאס הייסט אזוי ווי א בגד וואס מ'מאכט אן כמעשה מומחה, איז מטלטלין אותו. ס'איז נישט געווארן אסור בטלטול. ס'האט נאך אלץ א היתר, מ'קען עס נוצן פאר איך ווייס נישט וואס. וואס איז די שייכות פון כי יוצא בו? איך פארשטיי נישט מיין שאלה. וואס הייסט כי יוצא בו? ער פראבירט צו זאגן אזא פשט, אז הגם מ'גייט שוין נישט קענען נוצן די אבטיח פאר די געוועגליכע זאך, אבטיח געמאכט צו עסן, יעצט קען מען עס מער נישט נוצן פאר עסן. די זעלבע זאך א כלי וואס איז געמאכט ארויסצוגיין דערמיט, דו קענסט נישט ארויסגיין מיט דעם. אבער ביידע מאל זאגט מען נישט אז ווייל מ'קען נישט טון מיט די מעין צורך אויף וואס ס'איז געמאכט געווארן ווערט עס אסור בטלטול, ווייל מ'קען נאך אלץ עפעס טון דערמיט. מ'גייט נאך אלץ קענען נוצן די חרס, אדער מ'האט עס קענען געבן צו עסן פאר א בהמה, פאר איינעם וואס איז אויף אים נישט אסור הנאה, אדער די אבטיח האט מען קענען נאך אלץ עפעס טון מיט די שולחן דערפון. די זעלבע זאך א כלי שאין לו מומחה, אזוי טייטשט ער.

אדער אפשר וואלסטו געזאגט אז זאלסט נישט מיינען אז ס'איז אסור מטלטל זיין א זאך וואס איז א גילוי ווייל ס'איז אזוי דעינדזשערעס? ניין, ס'איז נישט אזוי דעינדזשערעס. ניין.

מותר השמן שבנר

מותר השמן שבנר שבקערה שהדליקו בו מוצאי שבת, די איבערגעבליבענע פון די נר אדער פון די קערה וואס מען האט אנגעצינדן אין יענע שבת, אפילו נאכדעם וואס ס'האט זיך אויסגעלאשן, ניין, **אסור להסתפק ממנו במוצאי שבת.** מ'טאר נישט נוצן פון דעם. אוודאי, בשעת ווען ס'ברענט האט מען זיך געזארגט אז מ'טאר נישט אלס כיבוי. מ'טאר נישט נוצן די נר, די שמן, די איבעריגע שמן בשבת, **והואיל שהוקצה מחמת איסור,** ס'איז געווארן מוקצה מחמת איסור. די רמב"ם האט שוין ארויסגערעכנט א מוקצה מחמת איסור, א נר, א יום טוב מ'טאר עס נישט שבת מטלטל זיין אדער נעמען דערפון וועגן כיבוי, בלייבט עס מוקצה מחמת איסור. איך בין ער ביז דא היינט.

אוצר של תבואה / כדי יין

יא. **אוצר של תבואה,** אוצר של תבואה **של כדי יין,** אוצר מיינט דארטן וואו מען לייגט אוועק די גרעסערע אמאונטס פון תבואה אדער יין וואס מ'נוצט נישט א גאנצע צייט, לייגט מען אוועק, געווענליך מיינט עס לסחורה. אבער יום טוב וואלט אזא זאך געווען א פראבלעם פון מוקצה, ווייל יום טוב איז עניטינג וואס דער מענטש איז נישט גרייט צו נוצן ווערט מוקצה אויטאמאטיש. אבער שבת, ס'איז נישט אסור בטלטול אפילו ס'איז נישט אנגעגרייט צו עסן, ווייל שבת איז נישטא די מוקצה ווי יום טוב. זאגט די רמב"ם, **אף על פי שמותר להסתפק ממנו,** אגב, אז מ'מעג גיין אויבן דערפון, **אבער אסור להתחיל בו לפנותו אלא לדבר מצוה.** מ'טאר נישט אנהייבן די גרויסע ארבעט פון אויסליידיגן די גאנצע אוצר נאר פאר א דבר מצוה. ער זאגט אז למשל די דבר מצוה איז **כדי לפנות להכנסת אורחים, או לקבוע בו בית המדרש.** טייטשט ער, ברענגט ביידע, תורה און חסד. צוויי מצוות וואס מ'קען וועלן טון מיט אזא זאך. אנצוהייבן די ארבעט טאר מען נישט וועגן א טרחא, אזוויו דער רמב"ם האט געזאגט אז מ'טוט נישט אין שבת זאכן וואס זענען א טרחא, אבער מעיקר הדין מעג מען עס נוצן.

וויאזוי מ'פנה דעם אוצר

זאגט דער רמב"ם, **"ובקצה מפנין אותו, אפילו דמלתא דמצוה היא, לא יעשוהו באפן שיעשה אחד או שנים את הכל, שמא יטרחו הרבה בשבת, אלא כל אחד ואחד מפנה ארבע או חמש קופות עד שיגמרו."** יעדער איינער נעמט אפאר מאל ביז מ'ענדיגט.

ס'איז אינטערעסאנט, מ'האט געהאט די זעלבע זאך אויך ביי די פייער און ביי די חבית שנשברה, אז ווען יעדער איינער טוט אביסל ארבעט, הייסט עס וויניגער ארבעט ווי ווען איין מענטש טוט. כאטש מ'וואלט געקענט טראכטן, צען מענטשן זאלן זיך אנשטרענגען איז אפשר ערגער ווי צוויי מענטשן זאלן זיך אנשטרענגען, אבער די צוויי מענטשן האבן געטון ממש געארבעט שווער. איז ענדערש אז יעדער איינער זאל ארבעטן אביסל שווער.

דארט איז געווען מער פאלט א גזירה, מ'טאר נישט יעדער איינער מער ווי... אה, דארט איז געווען "בל על ממונו", נישט מער ווי די צורך. דארט איז געווען אז די אנדערע מענטשן ציילן נישט צום צורך. ס'קען זיין אז דא איז אויך כאילו אזוי. ס'קומט זיך צו א גרויסער עולם, און יעדער איינער מאכט זיך פלאץ פאר זיין סיט וואו ער גייט זיצן, נישט אז איינער, דער גבאי... מ'קען זיך לערנען, ס'איז א אוצר בית המדרש, ס'העלפט פאר יעדער איינער.

דיון: א פראקטישע אנווענדונג

איך האב געטראכט, נאך די סעודה איז דא די עזרת נשים וואו די מאמע שטייט און קלינט אפ די גאנצע סעודה. זאגט ער, קיינער גייט נישט אריין מיט ליידיגע הענט, יעדער איינער נעמט אריין אפאר טעלערס. דאס איז די ריכטיגע וועג, ווייל שבת ארבעטן איז שווער, דו ווילסט נישט אז די מאמע זאל יעצט ארבעטן. ס'דארף זיין חמש, יעדער איינער דארף ארבעטן חמש.

דיון: צי זענען ד'-ה' קופות דווקא?

אבער די ארבע חמש קופות איז דאס דווקא? איך מיין, ס'ווענדט זיך אין די אמאונט. ס'קען אמאל זיין אז יעדער איינער דארף ארויסנעמען דרייסיג, אויב ס'איז גאר א גרויסע אוצר. ס'שטייט נישט דא אז ס'האט צו טון מיט א שיעור פון אן אוצר. ס'איז אינטערעסאנט אז דער רמב"ם זאגט ארבע חמש. די נאמבער איז א ווירד נאמבער. ס'איז ווי דער רמב"ם גייט מאכן אן אסאמפשן וויפיל מענטשן ס'איז דא און וויפיל אוצר ס'איז דא.

Speaker 2:

איך מיין אזוי, ווייל אויב ס'איז גאר א גרויסע אוצר, וועט מען נישט טון די מעשה. פארוואס? ניין, ווייל ס'איז לפי די סייז. מ'איז מפנה לפי די אורחים. מ'איז נישט סתם לליידיג אויס די גאנצע, ווייל אפשר דארף דריי מענטשן פאר זיין שיעור. יעדער מענטש איז מפנה פלאץ. מ'איז דאך מפנה פלאץ. איך מיין אז די פוינט זאל נישט זיין אז די אוצר זאל זיין א גאנצע ליידיגע. אז דער

רום זאל האבן געגוג פלאץ פאר וויפיל מ'דארף. דאס מיינסטו נאר? באלד האט מען געזען אז ס'איז דא א שאלה, מ'טאר נישט אויסקערן אויך.

Speaker 1:

און יא, אקעי, און ס'זעט דיר אויס, אויסקערן טאר מען נישט, אבער מ'מעג ארויסנעמען אלע באקסעס. מ'זאגט נישט נאר נעם ארויס וויפיל פלאץ דו דארפסט. ער וויל ס'זאל זיין יעצט א שיינע שול, ער וויל ס'זאל זיין א שיינע רום פאר א גאסט. ער נעמט ארויס אלע. ס'זעט אויס אז מ'מעג דאס אויך. אבער ס'איז מיר אביסל אינטערעסאנט אז די רמ"א מיינט צו זאגן ארבעה חמשה. ער מיינט צו זאגן אז נישט נאר איין מאל מעג מען אים הייסן ארויסטראגן, אריינוואקן מיט איין פולע הענט מיט באקסעס, נאר ער מעג אפילו גיין אפאר מאל. ער זאגט נישט. ארבעה חמשה מיינט... אגעין, ס'איז אפשר נעמט איין מאל אדער צוויי מאל ארויסצונעמען די ארבעה די חמשה. ווייל ס'איז אויך... כ'ווייס נישט ווי גרויס די קופות זענען, יא. א קופה איז א סייז, ס'איז דא א סייז. קופה של שרצים, קופה של תבואה. ס'ליגט דארט אן אוצר, ס'איז באקסעס פון וואטעווער. ניין, יא, ס'איז אינטערעסאנט, ווייל אויב ס'איז א ריזיגע אוצר און ער האט נאר דריי מענטשן, וועט יעדער איינער דארפן ארויסנעמען הונדערט באקסעס, און ס'שטייט נישט אז ס'וועט זיין אסור. איך גלייב אבער נישט אז מ'טוט אזוי. איך גלייב אז מ'טוט מער... וויאזוי הייסט עס... ס'איז לפי הגודל וויפיל צורך מ'האט. ס'מאכט בערך סענס אז יעדער איינער... יעדער איינער איז דאך יעדער איינער פון די אורחים אדער פון די תלמידים וואס קומען לערנען אין שול. סאו איך זע נישט אזוי... וואס זאגסטו?

דער חשש פון "השוואת גומות"

Speaker 2:

סאו אין ק"א איז יא געשטאנען וועגן דעם. ס'איז געשטאנען... ס'איז יא געשטאנען אז מ'טאר נישט אויסליידיגן די גאנצע אוצר. ס'איז געשטאנען אז אויב גייט ער, "לא יגמור את כל האוצר". ער זאגט אזוי, שבת וועגן מ'דארף לדבר מצוה מעג מען, אבער "לא יגמור את כל האוצר שמא יבוא להשוות גומות". מ'זאל נישט אויסליידיגן די גאנצע. ס'איז אינטערעסאנט, ווייל דאס זעט אויס ווי ער זאל נאר נישט אויסקערן, אבער ווי אויסליידיגן די גאנצע מעג מען יא. אבער אין ק"א אנפאנג, גלייך ווי ער זאגט תשמישין, די ערשטע זאך וואס ער זאגט אויף תשמישין זאגט ער אז מ'זאל נישט אויסליידיגן די גאנצע "שמא יבוא להשוות גומות".

Speaker 1:

יעצט, איז נישט פאר א צורך מצוה? ניין, ער זאגט יא, יא, יא, צורך מצוה. אנדערש טאר מען בכלל נישט אריינגיין. ער זאגט, אפילו ווען מ'טוט עס ווייל מ'וויל... לדבר מצוה כגון אורחים או בית המדרש, "לא יגמור את כל האוצר שמא יבוא להשוות גומות". אה, ס'איז אינטערעסאנט. ער זאגט דארטן אויך אז "לא יגמור את כל העצים" מיינט די איין מענטש, ס'קען זיין אז דארטן איז ער אויך מרמז "לא יגמור", נאר אפאר מענטשן זאלן עס טון צוזאמען, ווייל דא זאגט ער יא "עד שיגמור".

פרק כו: פרטים בדיני טלטול — המשך הלכה ט"ו והלכה ט"ז

המשך הלכה ט"ו — פינוי האוצר בשבת

דיון: האם דער איסור איז טרחה אדער השוואת גומות?

Speaker 1: איז דאס נישט פאר א צורך מצוה?

Speaker 2: ניין, ער זאגט יא, יא, יא, ס'איז יא צורך מצוה. אלזא איז דאך בכלל נישט שייך.

Speaker 1: ניין, ער זאגט, אפילו ווען מ'טוט עס ווייל מ'וויל טון א דבר מצוה, כגון אורחים או בית המדרש, **"ולא יגמור את כל האוצר שמא יבוא להשוואת גומות"**.

אה, ס'איז אינטערעסאנט, דארטן זאגט ער אויך אז "לא יגמור את כל האוצר" מיינט דער איין מענטש. דארטן איז ער אויך מרמז, "לא יגמור", נאר אפאר מענטשן זאלן עס טון צוזאמען. ווייל דא זאגט ער יא "עד שיגמרו". די היתר פון אפאר מענטשן איז געשטאנען דארטן. אבער די איסור איז געשטאנען מיט אזא לשון יחיד, דער איין מענטש זאל נישט ענדיגן די גאנצע. און דא זאגט ער, נאר יעדער איינער זאל נעמען אביסל "עד שיגמרו". דארטן זאגט ער, איין מענטש זאל נישט טון, "לא יגמור", און דא זאגט ער, נאר יעדער איינער זאל טון אביסל "עד שיגמרו".

ס'איז אינטערעסאנט, ווייל ער זאגט די זעלבע הלכה, און ער זאגט עס אין צוויי אביסל אנדערע לשונות. ס'איז א סתירה. דא שטייט די זעלבע הלכה. ער זאגט דאך אז ס'איז א סתירה.

Speaker 2: ניין, ווייל דארטן זאגט ער אז איין מענטש זאל נישט טון די גאנצע אויפאמאל.

Speaker 1: ניין, ס'שטייט נישט דאס. טו מיר א טובה, מ'קען נישט זאגן די אידיע דא. "לא יגמור את כל האוצר" – דער מענטש, דער איין מענטש, זאל נישט טון די גאנצע אוצר "שמא יבוא להשוואת גומות".

איך האב געהערט אין שטיינערנעם, אז אויך איז גאר... וואס איז? איך ווייס נישט. ס'קומט אויס אויך אויס אנדערש, אז די סיבה פארוואס ער וויל אז אפאר מענטשן זאלן עס טון און נישט איינער, איז נישט וועגן טרחה, נאר וועגן ס'איז דא א חשש שבירת גומות. נו, ס'איז קלאר, ווען איין מענטש טראגט די גאנצע אוצר גייט ער וועלן עס טון פערפעקט, ער גייט וועלן ווען ער ענדיגט, ס'זאל מאכן אויך א שבירת גומות. משא"כ אפאר מענטשן, וועלן זיי האבן אנדערע היתרים.

"ולא יחבט בקרקעיתו של אוצר"

לאמיר אפשר אויסקלערן די ווייטער. **"ולא יחבט בקרקעיתו של אוצר"** – ווען מ'ענדיגט אויסליידיגן די אוצר, זאל מען נישט אויסגראבן די פלאר, **"כמו שביארנו"**. מיר האבן דאך געלערנט אז מ'מעג אויסגראבן. ס'איז געשטאנען אז א מחבט איז א קילא שבמלאכות להיתר. אבער אן אוצר, געוועהנליך איז א זאמטיגע פלאר, איז אויב מ'גייט דארטן אויסגראבן איז יא דא א חשש שבירת גומות. "כמו שביארנו" מיינט עקזעקטלי וואס ער האט שוין געזאגט, אז מ'טאר נישט לפנות את הסקילה. דו קענסט נישט מאכן א סתירה. דו מוזסט זאגן אז וואס ס'שטייט "לפנות את הסקילה" מיינט "לא לחבט", אדער פארקערט.

און דא זאגט ער דאך "עד שיגמרו". ער צייכנט אליינס צו "כמו שביארנו". הרי"ו, הרי"ו, אז אויסקערן אזא אוצר איז א שביה גומות לכאורה.

Speaker 2: ניין, אני גלייב נישט. אלא, נאר וואס טוט ער יא?

Speaker 1: אלא, לאמיר גיין וויאזוי איך טראכט. אבער מען רעדט שוין ווען ס'איז שוין נישטא קיין אוצר. סאו יעצט רעדט מען שוין פון די זאמד. פשט איז, אין די הויז מעג מען קערן, ווייל די הויז איז קליין. זאל דא זאל מען נישט אויסקערן וועגן ס'איז א שביה גומות, אבער ער וויל יא מאכן אביסל גראד די זאמד, מעג מען עס טון באופן הנכנס ויוצא בו, ועושה בו שביל ברגליו בכניסתו וביציאתו. ער מעג יא אויסטרעטן עפעס א וועג אין די שמוציגע פלאר אדער די זאמדיגע פלאר.

Speaker 2: ניין, אני נישט מסכים. ס'מוז זיין אז ער מיינט צו זאגן אז ער לאזט אביסל איבער, און דעם וואס בלייבט איבער מאכט ער א שביל מיט זיינע פיס, נישט מכבד זיין.

Speaker 1: אבער דו קענסט נישט זאגן אז דער רמב"ם איז זיך סותר אין איין הלכה. ער צייכנט זיך צו צו איר, ער האט נישט פארגעסן. ער האט דיר מסביר געווען דאס, ואני געב דיר יעצט א היתר. לאמיר זאגן קלאר, דא שטייט זיכער צוויי היתרים וואס איז נישט געשטאנען דארט. אמת? דארט איז געשטאנען מען טאר נישט מפנה זיין נאר לצורך מצוה, ס'איז נישט געשטאנען די היתר פון יעדער איינער זאל נעמען פיר-פינף באקסעס. צווייטנס, דארט איז געשטאנען מען טאר נישט אויסענדיגן, ודא איז יא דא א היתר וויאזוי צו ענדיגן. סאו צוויי היתרים איז נוסף געווארן דא: איין היתר פון פינף באקסעס יעדער מענטש, א צווייטע היתר איז מען מעג יא מכבד זיין אזוי בדרך אגב, בדרך נכנס ויוצא.

דער פירוש המשניות פון דעם רמב"ם

סאו ער ברענגט אים זעלבסט אין פירוש המשניות. דער פירוש המשניות זאגט דער רמב"ם, אז אויב דער מענטש גייט אליין אויסנעמען די גאנצע אוצר, אפילו בשעת המלאכה, האב איך מורא אז ווען ס'וועט אויפגיין די זון וועט ער זען אז די פלאר איז נישט גראד, גייט ער מאכן א שביה גומות. יא, אבער משא"כ ווען אפאר מענטשן זענען צוזאמען, איז אביסל דא וויניגער די חשש, ווייל ער גייט נישט פארגעסן. ועצט זאגט ער, אפילו אזוי זאל מען אבער יא דילן מיט נאכדעם, זאל מען אויך נישט טון ממש אויסקערן, אפילו ווען ס'איז נישטא די חשש. פשט איז, ווען מערערע מענטשן טוען עס צוזאמען, איז מורא אז ער גייט ממש מאכן א שביה גומות.

Speaker 2: אבער ס'שטייט נישט דא די חילוק וואס דו זאגסט, און אויך נישט, איך האב נישט געקוקט אין פירוש המשניות, אבער איך הער נישט פון וואס דו ברענגסט מיר אז ס'איז נישטא קיין חשש פון א שביה גומות ביי אפאר מענטשן.

Speaker 1: דו זעסט אז ס'איז יא דא, ס'איז נאר דא די היתר. ס'איז דא צוויי היתרים וואס איז חדש געווארן דא. רייט? ס'וואלט מיר חידוש געווען אז די היתר איז דווקא ווען ס'איז אפאר מענטשן. דא שטייט בכלל אז מ'טאר נישט אליינס. יא?

Speaker 2: רייט. איך האב צוגעברענגט אז אפשר ווען ס'שטייט פריער אז איין מענטש מעג אינגאנצן, דאס איז די סתירה, רייט? פריער משמע אז איין מענטש מעג אינגאנצן, אפשר רעדט זיך ווען ס'איז נישטא קיין מענטשן, דעמאלטס מעג מען יא איין מענטש אינגאנצן.

Speaker 1: ניין, ער דארף נישט לא יגמור. פרעגט ער דאך, אבער ער מעג די גאנצע, כמעט כמעט די גאנצע? דא שטייט נישט אז ער מעג כמעט די גאנצע אליינס. רייט? דא שטייט א גרעסערע חומרא. דא שטייט נישט אז ער מעג כמעט די גאנצע אליינס, דא שטייט אז ער דארף רופן די מענטשן זאלן עס טון.

סיכום: דער עיקר איז חשש השוואת גומות

אקעי, סאו לאמיר נאכאמאל אביסל מאכן סדר אין מיין קאפ. סאו די ענין פון די איסור אוצר איז נישט טרחה, די גאנצע זאך איז די פראבלעם פון השוואת גומות. און פארדעם האט מען נאר מתיר געווען פאר א דבר מצוה האט מען מתיר געווען, און אפילו דעמאלטס איז נאך אלץ דא א חשש פון השוואת גומות. די חשש גייט אוועק מיט דעם וואס מ'זאגט אז מ'זאל עס נישט טון אליין. יא? לאמיר זאגן אזוי, אז אפאר מענטשן טוען עס, איז נישט די ענין די טרחה, נאר די ענין איז אזוי איז נישטא איין מענטש וואס ער גייט יעצט טון א פערפעקט דזשאב און ער גייט אויך מאכן השוואת גומות.

נאר מ'זאגט דאך נאך א זאך, מ'דארף טאקע געדענקן אז ווען מ'ענדיגט און מ'קערט אויס אדער וואטעווער מ'טוט, ווען ס'איז נישט השוואת גומות, השוואת גומות מיינט אז ער גייט פארגעסן און ממש שטיין מיט א שאוול און גראבן. ווען ער טוט יא וואטעווער וואס מ'מעג יא, זאל ער אויך זיין קערפול, ווייל ס'איז גרינג צו מאכן השוואת גומות, ס'איז גרינג צו מאכן אפילו ווען מ'האט נישט אזוי ממש צו שטיין און גראבן. ווייל ער טוט אביסל מער ווי עושה שביל ברגליו במקום שצריך לו, איז ער שוין השוואת גומות. אז ווען ער מאכט דארט א שביל, ער איז נישט השוואת גומות, ער מאכט אז ס'זאל זיין גלאט אז זיי זאלן קענען וואקן, ער מיינט נישט די גומא, ער מיינט נישט גארנישט אויסצוגלאטן די פלאר.

שייכות צו מוקצה

Speaker 2: איך ווייס, דו האסט צוגעלייגט א גאנצע מעשה וואס שטייט נישט. וואס איז נאך א זאך וואס איך ווייס זיכער איז אז די פרק איז הלכות מוקצה, און דא שטייט די היתר פון הלכות מוקצה. און די גמרא שטייט אז דאס וואס שטייט מפנים ארבע וחמש קופות איז לאפוקי רבי שמעון. רבי שמעון האט געהאלטן אז ס'איז דא מוקצה בשבת, און דא שטייט א היתר אז ס'איז נישטא קיין מוקצה, אפילו א אוצר מעג מען מפנה זיין נאר לדבר מצוה. אויף די היתר איז דא די הגבלה וואס אונז ווייסן נישט. איז אוודאי איז דא א ענין פון א הגבלה פון השוואת גומות, אבער ס'זעט אויך אויס אז ס'איז דא... נאך א הגבלה פון דוקא ד' אמות, דאס האט נישט מיט א שבירת כלים. ס'איז זייער שווער די ימות השנה. איך האב נישט געזען אז ס'שטייט אין זייער פירוש, ניין, איך וואלט נישט געטשעקט. לאמיר גיין ווייטער.

Speaker 1: ניין, דאס שטייט דארט, א די חילוק אז איין מענטש איז דא וויניגער שבירת כלים.

Speaker 2: ניין, איך ווייס נישט. איך מיין אפשר דער מחבר לייגט דאס צו, דער מחמירא. וואס טאמער ער ברענגט דאס. אבער ס'איז נישט שווער, דער רמב"ם דארף אונז נישט זאגן אז מוקצה איז נישט אסור, ווייל אונז האבן נאך נישט געזען אז מוקצה זאל זיין אסור שבת.

Speaker 1: אבער שטייענדיג אז ער איז פארגעגאנגען מיט די הנחה אז מוקצה איז נישט דא שבת, ער האט נישט געזאגט וואס טרענער האט געזאגט.

Speaker 2: רבינו, די פרק איז דאך אז מוקצה, ס'איז נישט דא קיין ספק אז דאס שטייט דא, אזוי ווי די גמרא שטייט אז דאס איז לאפוקי ווער ס'זאגט אז ס'איז דא מוקצה.

Speaker 1: יא, אבער איך פארשטיי ווי דאס קומט אריין, ווייל דאסווארט איז נישט מוקצה, דאס ווארט איז דברים שאסורין בטלטול. דא האט מען גע'אסר'ט כלי טלטול וועגן א שבירת כלים, דאס איז נישט מטלטל זיין אלע באקסעס וועגן אפשר ס'וועט צוקומען צו א שבירת כלים. נאר וויאזוי דער אופן זאל א טלטול זאל זיין, מיט א טייטש דער תנאי אז ס'זענען א פאר מענטשן איז א תנאי אין טלטול. נאכנישט איז די א שבירת כלים, און רוקן די באקסעס. ס'קען גוט אריינקומען דא, אפילו אן די חידוש פון מוקצה.

Speaker 2: איך פארשטיי נישט דא איז מוקצה. א אוצר איז טייטש מוקצה, אבער אונז ווייסן צו שיין א שבת, איז נישט דא די ענין פון מוקצה. אלא אונז זאגט דא א היתר אז עס זאל דא א אוצר טלטל. אז איין מענטש קען נישט מען טלטל זיין אלע באקסעס. פארוואס וועגן א השוואת גומות. אבער דער איסור איז נישט אן איסור איז א השוואת גומות, דער איסור איז אויף די שלעפן די באקסעס פאר דעם, ס'פילט דא אריין אלץ א עס איז פארטיילט איך ווייס ער. און יונז, וויאזוי עס איז מען מיט טלטלן א אוצר? לודן ער אלי. ס'הייסט, עס איז זיכער אז דער פירוק, דער שטיקל, ליגט דא?

Speaker 1: פרעגסט א כשר, אז דער רמב"ם קיינמאל וואס זאגט אז עס געדענק, אז דער רמב"ם איז געבויט אויף די גמרא, און די גמרא שטייט אז דאס וועלט צו זאגן אז עס איז נישט אויסער פון די גמרא. ווייסן, דער גמרא זאגט אז ס'איז א מחלוקת תנאים, איז אן תנא טאר א גאנצע פראוועל, וואס ווען זיי זאלן נישט צו צייט צו לערנען, דער ראבערט פרעגט אז דער רמב"ם אז עס שטימט נישט זיין פשט אין די גמרא. אויב מען וואלט דער גאנצע לערנט, וועלן עס נאר אויסגעפרעגט דעם תנאים פשט פון דער רמב"ם, ביז דערווייל לערנט מען אז ווי דער רמב"ם האט געזאגט, האבן זיי לערנען אנגעקוקן אין די גמראות, און עס ווייסט נישט אינגאנצען.

Speaker 2: אוי, ער זאגט גוט די ווערטער, "אפילו שמתיר לסתם בני אדם". דאס זאגט די ווערטער אז ס'איז נישטא קיין מוקצה. און נאכדעם זאגט ער, "אסור" פאר אנדערע סיבות. אסור להשכיל בעולם פאר נוי, צוליב די גויאישע וויגון'ס אדער וואטעווער ס'איז.

אקעי.

הלכה ט"ז — דברים הראויים למאכל בהמה

Speaker 1: ט"ז. יא.

אממ, יא. זאגט דער רמב"ם אזוי, **"כל שראוי למאכל בהמה חיה ועוף המצויין"** - וואס זענען מצוי. נישט אז הייפאטעטיקלי ווען ס'וואלט דא געווען א דזשיראף וואלט עס געטויגט. מצוי מיינט נישט שכיח, ס'דארף שוין זיין אן עקזעמפל וואס שטייט נישט אין רמב"ם.

און מ'טלטלט נאר וואס ס'איז נישט מוקצה. וואס הייסט ראוי? ווייל ס'איז נישט מוקצה. אזא סארט זאך וואלט געווען מוקצה מחמת גופו אויב ס'איז

נישט ראוי. אבער אויב ס'איז ראוי פאר א געוויסע בהמה, חיה, ועוף וואס איז מצוי, איז עס שוין נישט קיין מוקצה מחמת גופו, יא?

ביישפילן פון דברים הראויים למאכל בהמה

קיצור, זאגט ער, מ'טלטלט נאר א **תורמוס היבש**, טרוקענע תורמוס. מיר האבן שוין געהאט תורמוס, וואטעווער ס'איז, אפשר סארט בונדל. יא, יא, יא. **"שהוא מאכל לעזים"**, ווייל עזים עסן דאס. **"אבל לא את הלח"**, נאסע תורמוס עסן נישט אפילו עזים האבן נישט ליב. נאר מענטשן נאכדעם וואס מ'קאכט עס. מ'רעדט יעצט נישט געקאכט, רייט?

Speaker 2: מ'רעדט דא לכאורה.

Speaker 1: **"החוצב"** - האסטו שוין געהאט חוצב?

Speaker 2: ניין.

Speaker 1: אה, ער זאגט אז ס'איז צוקער פון די צוקער שטיקלעך. דאס הייסט נאר די קנים מיט וואס מ'מאכט שוגער קעינס. **"שהוא מאכל לצבאים"**, הערשן עסן עס. **"החרדל שהוא מאכל ליונים"**. די חרדל איז א מאכל פאר מענטשן אויך. זיי האבן געלערנט פריער וועגן וואס מ'מעג יא און נישט טון מיט חרדל.

אבער דא רעדט מען פון די רויע. סאו בעיסיקלי, ווען איינער וויל עס זאגן פראקטיש, וואלט ער געזאגט אז ס'איז אזויווי רויע פיש פון די פריזער אדער רויע פלייש פון די פריזער, מעג מען נאר אויב ס'איז דא חיות ובהמות במציאות וואס עסן דאס.

"ועצמות שהן מאכל לכלבים". **"כל הקליפין והגרעינין"**, אלע קליפות און אטאמס, אלע שאלעכץ מיט קערלעך, **"הראוים למאכל בהמה"**, איז דאך אלע נושא וואס איז ראוי למאכל בהמה. **"ומה שאינן ראוים"**, דאס וואס איז נישט ראוי פאר א בהמה, וויאזוי טוט מען מיט דעם? איז דאך דא דער חלק, ער רעדט דא פון די קליפות און די גרעינין, פשט איז די פרוכט אליין מעג ער עסן, און יעצט פלוצלינג טרעפט ער זיך א פריזער.

הלכות מוקצה: קליפין וגרעינין, בשר תפוח ודג מליח, בעלי חיים שאינם מצויים, גרף של רעי, וחבילי קש ועצים

הלכה יז: קליפין וגרעינין הראוין למאכל בהמה

Speaker 1:

וכן כל הקליפין והגרעינין הראוין למאכל בהמה, מותר לטלטלן, ושאינן ראוין, יאכל את האוכל ויזרקם לאחוריו.

וכן כל הקליפין והגרעינין, אלע קליפות און אטאמס, אלע שאלעכץ מיט קערלעך, הראוין למאכל בהמה, איז מותר לטלטלן, וואס איז ראוי למאכל בהמה. ושאינן ראוין, די וואס זענען נישט ראוי פאר א בהמה, וויאזוי טוט מען מיט דעם?

איז דא דא א חלק, ער רעדט דא פון די קליפין והגרעינין, דאס הייסט די פרוכט אליין מעג ער עסן, און יעצט פלוצלינג טרעפט ער זיך מיט עפעס א גרופע אין זיין האנט. יאכל את האוכל ויזרקם לאחוריו, ער ווארפט אוועק די קליפין והגרעינין לאחוריו.

דיסקוסיע: וואס מיינט "יזרקם לאחוריו"?

Speaker 1:

וואס מיינט ער זאל עס ווי ווייניגער האלטן? כאילו אין די רגע ווען ס'ווערט אוועילעבל זאל ער דאס אוועקווארפן? אדער טייטש ער טאר נישט שלאגן אויף א טעלער, נאר דווקא לאחוריו? אדער ער רעדט דא א דיבור בהווה? דו דארפסט געבן א ווארף אוועק.

Speaker 2:

וואס הייסט א טעלער? דער טעלער גייט זיין פארנט פון אים.

Speaker 1:

ער מעג עס לייגן אויף א טעלער פארנט פון אים, נאר ער מעג עס נישט ארויסטראגן אלס גרף שופכין אדער וואס? אזוי אז ס'זאל נישט ווערן א גרף שופכין טאר ער נישט, ער דארף עס ארויסווארפן גלייך?

לכאורה וואס איז די גארבידזש, אזוי איז אמאל געווען אטליכע. ס'איז דארטן וואו מ'עסט נישט. היינט רוקט מען עס אונטער די קארפעט.

הלכה להלכה: שמוץ פון עסן

Speaker 1:

אסור לטלטלן.

אה, איך דארף זאגן וואס מיר האבן פריער געלערנט וועגן די קליפות. ס'קומט אויס להלכה אז אויב מען עסט, ווען מען עסט ווערט שמוץ, אדער פון קליפות פון אגוזים, זאכן וואס מען עסט, אדער סתם אזוי שמוץ, טאר מען נישט מטלטל זיין לכתחילה שמוץ דירעקט. דאס איז שולל. די גמרא אין שבת שטייט אז מ'איז מנער, מ'שאקלט אפ. סא היינט וואס מ'האט א פלעסטיק טישטוך, קען מען עס אראפנעמען מיט די טישטוך. אדער האסטו אן אנדערע עצה, ס'איז דא אין די מחלוקת האחרונים וויפיל מ'איז מותר דערויף.

הלכה יז (המשך): בשר תפוח, בשר חי, ודג מליח

Speaker 1:

ומטלטלין בשר תפוח, שהוא מאכל לחיה.

תפוח מיינט רויע פלייש.

Speaker 2:

ניין, תפוח קען נישט מיינען רויע, ווייל חי איז רויע. וואס איז תפוח?

Speaker 1:

וואס איז שוין קאליע געווארן?

Speaker 2:

יא, בשר תפוח וואס איז שוין געווארן מנופח, ס'איז געווארן אנגעבלאזן ווייל ס'איז נישט פריש.

Speaker 1:

שהוא מאכל לחיה.

ומטלטלין בשר חי, בין תפל בין מלוח, שהוא ראוי לאדם.

מ'קען עסן בשר חי. היינט האט עס עפעס א פענסי נאמען, מ'זאגט עס קארפאטשיא.

וכן דג מלוח, א געזאלצענע פיש איז אויך מותר ווייל מענטשן עסן עס. **אבל התפל**, א פיש וואס איז נאכנישט געווארן געזאלצן, **אסור לטלטלו, שאינו ראוי לאדם.** ס'איז נישט ראוי פאר קיינעם.

הלכה יח: בעלי חיים שאינם מצויים

Speaker 1:

אבער ס'איז נישט אזוי קלאר געזאגט וואס טייטש מציע, ס'טייטש אז ער זאל עס נישט לייגן אויף א פלאץ וואו ס'וועט זיין מציע.

Speaker 2:

אה, דארט איז דא וואס נישט?

Speaker 1:

אבער איינמאל האלט מען אין שברי זכוכית, שטיקלעך פון זכוכית, **אפילו שאינו מאכל נעמיות.** נעמיות איז אסטריטשעס, סופאזעדלי?

Speaker 2:

יא.

Speaker 1:

זיי עסן גלאז? אזוי זאגט מען.

Speaker 2:

אקעי.

Speaker 1:

איך האב נישט געהאט קיין פעט אסטריטש קיינמאל אין מיין הויז, באט אסטריטשעס עסט גלאז. זיי זענען נישט מצויים.

Speaker 2:

אה, טאקע.

Speaker 1:

ולא חבילות זמורות.

Speaker 2:

יא, זיי עסן עניטינג. זיי עסן שטיינער. ס'שניידט זיי נישט די וועג אראפ פון...

Speaker 1:

יא, זייער בויך פעלט עפעס. געוועגליך א בויך צוקנייט עסן. זייער בויך פעלט עס, אז זיי עסן שטיינער אדער שארפע זאכן כדי ס'זאל העלפן פארדייען די עסן.

אז דאס איז א פענאמען, איז דא מענטשן וואס זענען לאו אויף עפעס, און זיי עסן לכבוד דעם...

Speaker 2:

זאמד. נישט גלאז. גלאז עסט קיינער נישט.

Speaker 1:

איך האב אמאל געהערט איינער וואס האט געארבעט אין... איינער וואס האט געארבעט אין מאכן שלום מיט אנדערע פעלקער, האט ער געזאגט אז... ווען מ'רעדט צוזאמען, קודם טוט מען אויף אז מ'ווייסט אז יענער עסט נישט קיין גלאז. ער איז א מענטש. אז מ'זעט מען ווייטער, אז ער איז נישט קיין נעמי. ער איז א מורא, ער איז נישט קיין נעמי.

ולא חבילות זמורות. נישט קיין צווייגלעך. **אפילו שמאכל פילים.** אפילו... פילים איז... וויאזוי הייסט עס, עלעפענטס עסן עס. **ולא את הלוף.** לוף מיינט ער איז איינע פון די... נו, וועלכע סארט די פרוכט וואס איז דא אפאר מינים אויף די איין בוים, און ס'איז דא אסאך סארטן, וויאזוי הייסט עס נאר? וואס מ'מאכט א ברכה. צלף? נישט פון די צלף פעמילי?

Speaker 2:

ניין.

Speaker 1:

ער זאגט אז לוף איז א סארט אניען.

Speaker 2:

אהא, אקעי.

Speaker 1:

אפילו שמאכל עורבים.

חידוש: הגדרת "מצוי"

Speaker 1:

נמצא אילן ויוצא בו מעט מצויים אצל רוב בני אדם. די בעלי חיים זענען זעלטענע בעלי חיים.

ס'איז זייער אינטערעסאנט. ס'זעט אויס אז די מצוי מיינט נישט אז ס'דארף זיין א מצוי ביי דיר, אדער אפילו אין דיין שטאט. ס'דארף זיין מצוי אין דיין שטאט. נאר חיות וואס זענען מער אפט, ממילא. און א מענטש וואס האט א פיל, לכאורה וועט ער יא מעגן. נאר איינער וואס האט נישט, דארף זיין מצוי. דארף איינער וואס האט נישט, הייסט עס מוציא. דארף געטאנצן. איך טראכט אז...

דיסקוסיע ארוכה: גרף של רעי לכתחילה — גארבעדזש אין שבת

הקדמה: וואס מיר האבן פריער געלערנט

Speaker 1:

אה, איך דארף זאגן וואס מיר האבן פריער געלערנט וועגן די קליפות. ס'קומט אויס להלכה אז אויב מען עסט, ווען מען עסט ווערט שמוץ, אדער פון קליפות פון אגוזים, זאכן וואס מען עסט, אדער סתם אזוי שמוץ, טאר מען נישט מטלטל זיין לכתחילה שמוץ דירעקט. דאס איז שולל. די גמרא אין שבת שטייט אז מ'איז מנער, מ'שאקלט אפ. סא היינט וואס מ'האט א פלעסטיק טישטוך, קען מען עס אראפנעמען מיט די טישטוך. אדער האסטו אן אנדערע עצה, ס'איז דא אין די מחלוקת האחרונים וויפיל מ'איז מותר דערויף.

הגדרת "עושה גרף של רעי לכתחילה"

Speaker 1:

על כל פנים, איך וויל פארשטיין וואס טייטש די ענין פון עושה גרף של רעי לכתחילה? ס'קען אלעס זיין. ווען יעדער האט א גארבעדזש איז ער ארויס, מאכט עס קיינער נישט בתחילה. ס'איז דא א גארבעדזש וואס ליגט שוין גרייט, און מ'גייט עס ערגעצוואו ארויסנעמען אין שבת. ס'מיינט צו זאגן, געל, איין עושה גרף של רעי לכתחילה, אז דו זאלסט נישט מאכן עפעס וואס דו דארפסט ארויסנעמען. אבער אויב ס'איז דא א גארבעדזש בעג וואס אלעס פון דעם גייט מען ארויסנעמען, מאכסטו קיינמאל נישט לכתחילה.

די פראבלעם פון גרף של רעי לכתחילה איז אז ס'איז דא א היתר, בעצם איז דאך א דבר שאינו ראוי לטלטל. אויב איז עס אזא זאך וואס מ'קען עס נישט דא האלטן, איז דא א היתר. אבער דו קענסט נישט גיין און מאכן א זאך וואס האט די היתר. דאס דארף זיין די זעלבע איסור פון לייגן זאכן אין די גארבעדזש.

חילוק: גארבעדזש איז אנדערש

Speaker 1:

איך זאג אבער די חילוק איז זייער גרויס, ווייל דא קריעטסטו עפעס וואס נארמאל טארסטו נישט מטלטל זיין, דו גייסט עס מטלטל זיין מיט די היתר פון גרף של רעי. אבער אין יעדע הויז איז דא א גארבעדזש, און אין די גארבעדזש איז דא זאכן וואס איז אסור מטלטל צו זיין. מ'טאר עס נישט מטלטל זיין. ווען די גארבעדזש איז ליידיג, טאר מען עס מטלטל זיין, ס'איז נישט קיין גרף של רעי. דו לייגסט אריין אין דעם גארבעדזש, ווערט עס א גרף של רעי.

חידוש: הגדרת גרף של רעי

Speaker 1:

דאס איז די טייטש גרף של רעי. גרף של רעי מיינט נישט מאכן, מייחד זיין א... דאס איז די טייטש! ס'איז נישט די טייטש מייחד זיין א גרף, די טייטש איז אריינלייגן די רעי. די גרף איז נישט די פראבלעם.

סא איך טראכט, א גארבעדזש בעג איז זייער אנדערש. וואס איז שוין א גרף של רעי? א גרף של רעי איז געווען דו נעמסט א געוויסע טעצל און אויף דעם לייגסטו ארויף שמוץ. דאס איז די איסור. אבער א גארבעדזש איז פריער געווען, די בעג איז געווען ריין, יעצט מאכסטו עס שמוציג, ס'ווערט מוקצה.

קשיא: אויב מ'דארף עס ארויסנעמען

Speaker 1:

אקעי, לאמיר זאגן מ'דארף עס ארויסנעמען, לייג אוועק די היתר. לאמיר זאגן נישט א נייע גארבעדזש. זאלסטו זאגן אז איינמאל ס'איז שוין דא עפעס אין די גארבעדזש, דארפסטו שוין נישט אזוי זיין ביזי מיט וויאזוי דו מאכסט די ביינער פון די פיש, ווייל דו האסט דאך א גאנצע גארבעדזש.

איך פארשטיי נישט וואס דו דארפסט עס. די פראבלעם פון די ביינער פון די פיש איז אז ס'ליגט אויפ'ן טיש, נישט אין די גארבעדזש.

Speaker 2:

גוט. דו דארפסט עס רוקן פון די טיש.

קשיא: טישטעך און גרף של רעי

Speaker 1:

און אין באלד גייט מען אוועקנעמען די טישטעך צוזאמען מיט אסאך גוטע זאכן וואס זענען נישט מוקצה און זאכן וואס זענען יא מוקצה אויפאיינמאל, און מ'גייט עס אריינלייגן אין די גארבעדזש.

Speaker 2:

מיט די טישטעך?

Speaker 1:

אויב דאס הייסט אלדד דברכה, ס'איז אן ענין אז ס'ווערט א גרף של רעי, ווייל מ'מאכט שמוציג די טישטעך במשך די סעודה, און נאך די סעודה גייט מען עס אוועקווארפן. איז דאס נישט אלדד דברכה.

קשיא: דברים מותרים אין די גארבעדזש

Speaker 1:

איך מיין אז בדרך כלל היינט מיט אונזער שפע, אין די גארבעדזש איז אייביג דא דברים אסורים און דברים מותרים. מ'לייגט דאך אויך אריין גוטע זאכן אין די גארבעדזש וואס איז ראוי למאכל בהמה, ראוי למאכל אדם.

Speaker 2:

דו מאכסט אזא קלקולא דתקנתא, דו זאגסט אז מ'ווארפט אריין גוטע זאכן אין די גארבעדזש מאכט עס מותר צו טראגן? זיי זענען דאך נישט...

Speaker 1:

יא, דו האסט פארציילט אז זיי זענען געווען זייער ברוגז אז מ'האט אריינגעלייגט גוטע זאכן אין די גארבעדזש, אבער אזוי גייט עס. מ'נעמט אראפ האלבע טעלערס, יא, מ'סערווירט שוין, נישט יעדער עסט אויף די גאנצע זאך. איז דאך דא גוטע זאכן וואס זענען ראוי למאכל אדם, למאכל בהמה.

תירוץ-פארשלאג: איינמאל אין גארבעדזש ווערט עס רעי

Speaker 1:

איך מיין אז איינמאל מ'לייגט עס אין גארבעדזש ווערט עס א בחינה פון רעי, און ס'ווערט נישט קיין גוטע זאך.

Speaker 2:

ס'געפעלט מיר נישט דער... ס'איז נישט ערגער ווי בשר חיה, בשר תפל, די אלע זאכן וואס דו זאגסט אז ס'איז ראוי פאר א סערוויוואר. מ'מעג יא, דער וואס איז בעלי חיים מצויים. נישט ווייל מ'האט עס שוין געלייגט אין גארבעדזש, קיינער נעמט נישט ארויס פון די גארבעדזש, טוישט עס די מציאות דערפון. מ'נעמט עס שוין ארויס טעקניקלי, אבער ס'איז נאך אלץ א זאך וואס איז מותר בטלטול.

מסקנא פראקטית: דער מנהג

Speaker 1:

בקיצור, דער מנהג, אלע אידן וואס איך ווייס, חוץ איך האב געטראפן אמאל חזון איש'ניקעס וואס איך ווייס נישט די הלכה, אלע אידן וואס איך ווייס מאכן גארבעדזש און לייגן עס ארויס שבת, און מ'איז זיכער אז ס'איז מותר וועגן איינע פון די ריזענס. פונקטליך וואס דער טעקניקעל ריזען איז ווייס איך נישט, ווייל איך מוטשע זיך דא מיט די הגדרות.

איינע איז די גרף של רעי לכתחילה בשבת, מיין איך, איז די זאך. רייט, ס'איז זיכער אז מ'מעג עס ארויסנעמען ווייל ס'איז א גרף של רעי. ס'איז נישט קיין מצוה צו זיצן אין א פארשטינקענע הויז שבת.

הערה: ארומרוקן גארבעדזש

Speaker 2:

חוץ, דאס קענסטו יא זאגן, איך וויל דיר זאגן, אויב מ'רוקט עס נישט פון א פלאץ וואס ס'שטערט פאר'ן מענטש, נאר פון איין פלאץ צום צווייטן, טאר מען טאקע נישט. דאס הייסט, אויב די גארבעדזש ליגט שוין אינדרויסן, דו ווילסט סתם מסדר זיין דארט, מ'טוט עס אריין אין די בין. נאכאמאל, קענסט עס דירעקט לייגן. אויב דו גייסט ארויס פון די סיט און דו ברענגסט, קענסטו עס לייגן ווי דו ווילסט. אבער די רגע ס'איז שוין אראפגעלייגט, ס'איז שוין נישט קיין פלאץ וואס שטערט פאר מענטשן, איך מיין אז דאס איז טאקע די הלכה. דו מעגסט נישט סתם ארומרוקן גארבעדזש, אהן? סתם אזוי פארט מען זיך נישט מיט זאכן וואס זענען איסור בטלטול, ס'איז נישט קיין צורך.

Speaker 1:

בכלל, ס'איז א גוטע הערה, יא, בקיצור, דאס איז מוצאי שבת, ארגענייזן די גארבעדזש. איך פארשטיי זיך אזוי. אבער ארויסנעמען איז זיכער מותר. די שאלה איז נאר פון די לכתחילה וויאזוי מען מעג עס ארייַנלייגן.

סיכום: מוז זיין אן אופן

Speaker 1:

אבער דו ביסט גערעכט זיכער אז וואס דו זאגסט, א מענטש דארף לאזן אויפן טיש די גארבעדזש, קען זיכער נישט זיין. ס'מוז זיין אן אופן וויאזוי ס'איז מותר. ווילסטו טרעפן א פלעקל אין די זייט, דארפן זיי זיך אפשר מיטשענען, איך ווייס נישט.

הלכה יט: חבילי קש, עצים, וזרדים

Speaker 1:

אקעי, ווייטער. **חבילי קש**, בינטלעך פון קש, שטרוי, **עצים**, העלצער, **און זרדים**, אן אנדערע סארט חלק פון די בוים, אויך א סארט קש פון סתם. זרדים זענען די זאכן וואס די פערדן עסן, ניין?

Speaker 2:

אפשר, איך ווייס נישט.

Speaker 1:

אקעי. ס'איז נישט די זעלבע פון די... חבילה איז מורות?

Speaker 2:

יא, צווייגלעך, עפעס אזוי. איך מיין אז זרדים איז פריער.

Speaker 1:

אקעי. איז אזוי, **אם הכינה למאכל בהמה, מותר לטלטלן**, ווייל ס'איז נישט קיין מוקצה מחמת גופו. **אבל אם לאו, אין מטלטלין אותן**, ווייל פארוואס איז עס געמאכט? די עצים זענען געמאכט אויב נישט למאכל בהמה, איז עס להסקה, איז עס א מוקצה, אדער פאר גארנישט, איז עס א מוקצה מחמת גופו.

חבילי סאה ועזוביא וקורנית, בינטלעך פון בלעטלעך וואס מ'קען נוצן אדער פאר מאכל בהמה אדער פאר אנהייצן, איז אזוי, **הכניסן לעצים, אין מסתפק בהן בשבת**, ווייל ס'איז אזויווי מוקצה מחמת גופו, ווייל ס'איז נישט קיין כלי, און מ'האלט עס נאר פאר עפעס וואס מ'טאר נישט טון בשבת. **אבל למאכל בהמה, מותר להסתפק בהן**, ווייל ס'איז נישט מוקצה. **וכן בעמיטא וכן בפיגם וכן בשאר מיני תבלינין**, אז מ'דארף קוקן אויף וואס די תכלית דערפון איז, פארוואס דער מענטש האט עס צוגעגרייט. דאס איז א ליסט פון זאכן, אזוי ווי פריער, זאכן וואס איז תלוי וואס דו האסט עס צוגעגרייט, און ס'איז דא זאכן וואס איז נישט תלוי, און ס'איז דא זאכן וואס איז תלוי.

הלכה כ: טיפול במאכל בהמה — אין גורפין מלפני הפטם

Speaker 1:

ווייטער לערנט מען וועגן טיפול במאכל בהמה, בעיסיקלי. סא, ס'איז דא א פלאץ וואס הייסט פטם, דארטן איז די פלאץ וואו מ'שטאפט די בהמה. איז, און ס'איז דא דארטן שמוץ, ס'איז דא דארטן עסן וואס די בהמה האט אביסל געגעסן און אזוי ווייטער, וויל ער אויסקערן. טו מיר נישט, **"אין גורפין מאכלין מלפני הפטם"**, מ'איז נישט ביזי אויסקערן,

פרק כו: פרטים בדיני טלטול – טיפול במאכל בהמה ומת בשבת

רשימת זאכן תלויים ובלתי תלויים

Speaker 1:

דאס איז א ליסט פון זאכן, אזוי ווי פריער, זאכן וואס איז תלוי וואס דו האסט עס צוגעגרייט, דא זאכן וואס איז נישט תלוי, דא זאכן וואס איז תלוי.

טיפול במאכל בהמה — אין גורפין מלפני הפטם

Speaker 1:

ווייטער לערנט מען וועגן טיפול במאכל בהמה בעיסיקלי. סאו, ס'איז דא א פלאץ וואס הייסט פטם, דארטן איז די פלאץ וואו מ'שטאפט א בהמה, און ס'איז דא דארטן שמוץ, ס'איז דא דארטן עסן וואס די בהמה האט אביסל געגעסן, און אזוי ווייטער, און ער וויל עס אויסקערן, טאר מען נישט.

אין גורפין מאכל מלפני הפטם, מ'איז נישט ביזי אויסקערן, אויסרייניגן די עסן פון פראנט פון די בהמה וואס מ'שטאפט אן, וואס מ'איז מפטם. בין באבוס של כלי, בין באבוס של קרקע, נישט קיין חילוק צו די מאכל לייגט מען אריין אין א שיסל, אדער אין א אבוס וואס איז מחובר לקרקע, אדער סתם א שיסל וואס איז א כלי. מ'קערט נישט דארטן אויס.

פארוואס? ס'איז איינע פון די... גייט ער זאגן, **ואין מסלקין לצדדין, אויך רוקט מען נישט די תבן און די אורז צו די זייט כדי ס'זאל נישט ווערן שמוציג מיט די גללים פון די בעל חי, גזירה שמא ישוה גומות.** די אלע זאכן, סיי אין גורפין און סיי אין מסלקין, איז די זאך גזירה שמא ישוה גומות, אז די פלאץ איז נישט אויסגעפלאסטערט די פלאץ, אבער מורא שמא ישוה גומות.

נותנין מלפני החמור ולפני השור — אבער נישט פארקערט

Speaker 1:

זאגט ער, **ונותנין מלפני החמור ולפני השור, מ'מעג נעמען עסן פון איין זייט און געבן פאר די אנדערע זייט, געבן פאר די שור, פון א חמור אויף א שור, אבער פארקערט נישט.** ס'איז וויכטיג, ווייל מ'האט מורא אז די שור וועט קומען דארט און ער וועט נישט וויסן צו ס'איז אנגעגרייט פאר די חמור צו פאר די שור, און ער וועט שטארבן פאר הונגער. יא, ס'איז דאך געווען די באקאנטע נעבעך די חמור וואס האט נישט... אקעי.

אבל, אין נותנין מלפני השור ולפני החמור. פארקערט טוט מען נישט, מ'נעמט נישט פון די שור צו געבן פאר די חמור. ס'איז זייער אינטערעסאנט, ער זאגט א זאך. די חז"ל ווייסן פונקטליך די טבע פון בעלי חיים. חמור און שור האבן אנדערע עסן העביטס. דער חמור איז זייער איידל, דער שור איז נישט מענטשליך. **"שאין מאכילין לפני השור מיטנף ברירו"**, די וועג וויאזוי דער שור עסט איז אז אלעס ווערט אנגעשמירט מיט זיין שפייעכץ. אנדערע בהמות זענען בעסערע מענטשן און זיי וועלן עס נישט וועלן עסן.

א ראוי למאכל בהמה אחרת. סאו, אפילו מ'האט עס אנגעגרייט פאר די שור, הייסט עס נישט אז ס'איז נישט ראוי פאר אן אנדערע בהמה. סאו ס'ווערט נישט מוקצה, ווייל ס'הייסט נאך אלץ ראוי למאכל בהמה. אבער דאס צו נעמען פאר די חמור, איז דאס נישט א טירחא אויף וואס...

דיסקוסיע: פארוואס איז עס נישט גרף של רעי?

Speaker 2:

פארוואס ווערט עס נישט ווי גרף של רעי? ס'איז געווארן מוקצה אין שבת.

Speaker 1:

מוקצה איז עס נישט געווארן, ווייל די שור אליין קען עס נאך עסן, ס'איז א מאכל בהמה.

Speaker 2:

אה, אה, ס'איז גערעכט.

Speaker 1:

אקעי, אבער טאקע, ס'איז א טירחא יתירה.

Speaker 2:

ס'איז א טירחא יתירה, שטימט. ווייל מיר מוזן זיין דיסעפוינטעד אז די חמור ארבעט נישט מיט מיט דעם. נישט די חמור, נישט די שור. די שור האט נישט געוואלט עסן, און נישט די חמור. ס'איז סתם גורם.

Speaker 1:

אינטערעסאנט. אונז האבן זיך געלערנט אז אבער אויב ס'איז מוציא, די בעל חי מוציא, גייט מיר נישט אן צו די בעל חי גייט נאך עסן די שבת. ס'איז נישט אז אויב דו ווייסט אז די שור גייט שוין נישט עסן, איז עס מוקצה פאר יעדן. ס'איז נישט קיין איסור מוקצה. ער זאגט נישט, די גמרא זאגט נישט פארוואס מ'טוט עס נישט.

דיגרעסיע: "כלחוך השור את ירק השדה"

Speaker 1:

די וואך לערנט מען די פרשה בלק, **"כלחוך השור את ירק השדה"**. אה, כלחוך איז די לעקן, די רוי. ער לאזט נישט איבער פאר קיינעם. אפילו די חמור וועט נישט עסן פון דעם נאכדעם. שטעל דיך פאר.

לחיים. לחיים.

עלים שריחן רע — מוקצה מחמת גופו

Speaker 1:

"עלים שריחן רע ומאוס, ואין בהמה אוכלתן, אסור לטלטלן." בלעטלעך וואס שמעקט שלעכט, און א בהמה עסט עס נישט, איז עס אסור צו טלטל'ן. אפילו ס'איז פון די זעלבע מין וואס איז מותר, אזויווי עלים איז א סארט מאכל בהמה, אבער די עלים זענען שלעכט, איז עס מוקצה מחמת גופו.

"ולפיכך, תלי של דגים..." איך מיין אז מ'מיינט א מצודה פון דגים, עפעס וואס מ'קען נוצן צו כאפן פיש, אבער וואס איז געמאכט פון גראזן און פון זאכן וואס איז ראוי למאכל בהמה. ער זאגט נישט, תלי מיינט מ'הענגט אויף? קיצור, עפעס א זאך וואס מ'נוצט פאר פיש. פיש איז פארשטינקען, יעדער איינער ווייסט. ממילא, די זאך וואס מ'נוצט פאר פיש טאר מען נישט טלטל'ן. אבער **"ושל בשר מותר"**, ווייל פלייש סתם פון א בהמה איז נישט אזוי פארשטינקען. ס'איז מען מערקט. **קיין כל כיוצא בזה.**

פשוט, פלי מיינט די זאכן וואס מען הענגט אויף די דגים צו טריקענען אדער וואס. ס'איז אויך של דגים, איז עס אסור לטלטל וועגן די גראך. ושל בשר מותר. וכן כל כיוצא בזה. יעדע זאך וואס איז מאוס וואס מען ניצט נישט, אפילו א בהמה ניצט נישט אפשר, פייטש, אויב א בהמה ניצט עס מעג מען עס טלטל'ן פאר די בהמה. אבער יעדע זאך וואס איז מאוס און מען ניצט עס נישט, טאר מען עס נישט טלטל'ן.

חידוש: מאכל בהמה דארף זיין עקטשועלי ראוי

Speaker 1:

אקעי, יעצט גייען מיר לערנען הלכות מת. איך מיין מ'קען זאגן אזוי, אז די זאכן וואס מ'האט געזאגט צו מתיר זיין אלס מאכל בהמה איז נישט א היתר גורף אז יעדע מין. עס דארף אויך זיין עקטשועלי גרייט למאכל בהמה. איך מיין דאס איז וואס...

Speaker 2:

יא? ניין, שוין. איך פארשטיי, אבער... אה, דו זאגסט... וואס איז אויבנאויף קלאר די זאך... ווען ער זאגט אז ס'איז נישט קלאר, וואלט מען ווען געטראכט אז יעדע זאך הייסט א מאכל בהמה, אפילו אויב די זאך איז געווארן שמוציג.

Speaker 1:

שוין, אבער ניין, עס דארף זיין ממש ראוי למאכל בהמה. וואס ס'איז טאקע נישט, די בהמה גייט עס נישט עסן, איך פארשטיי.

Speaker 2:

אז דו זאגסט אז ס'האט נישט צו טון מיט די מין, אז יעדע זאך וואס איז די מין איז ראוי, איז... דארף יא וויסן אויב די זאך איז געווארן שמוציג. ס'איז אן

אנדערע זאך.

הלכות מת — היתרים בטלטול

Speaker 1:

און מ'גייט מיר לערנען נאך וועגן מת. מיר האבן שוין געלערנט אז א מת איז מוקצה, אמת? יעצט גייען מיר לערנען געוויסע היתרים וואס מ'מעג יא טון מיט א מת, אדער וויאזוי מ'מעג טון. בעיקר די היתרים, מיר האבן פריער געלערנט אז ס'איז מוקצה, און ביז דא, ביז די ענד פון די פרק, איז עצות וויאזוי מ'מעג יא זיך מתעסק זיין מיט א מת, און מתעסק זיין אפשר אויף געוויסע וועגן, אדער צודעקן, מיר וועלן שוין זען.

דיסקוסיע: האבן מיר פריער געלערנט וועגן מת?

Speaker 1:

אבער וואס איז אסור לטלטל דעם מת בשבת, האבן מיר דאס פריער געלערנט? אז אויב וויל מען אים אנטראגן ערגעץ, מעג מען עס נאר טון מיט א גוי, אדער האבן מיר געזאגט, וויאזוי האבן מיר עס גער‍האט? וואס מ'מעג יא און נישט טון מיט א מת האבן מיר עס געהאט פריער אין פרק?

Speaker 2:

מ'מעג נארט נען כבוד הבריות, דעמאלטס האבן מיר געלערנט אז מ'מעג.

Speaker 1:

יא. איך געדענק, איך האב געזען ס'איז געשטאנען "המת אינו זז ממקומו". ס'איז יא געשטאנען אפילו פריער, האב איך געדענק, עפעס וואס מ'מעג טון מיט א מת.

Speaker 2:

יא, דארט איז געשטאנען אין שבועות, ניין? מ'מעג מכשיר זיין א לדחין פאר א מת אדער פאר א כלה, דו געדענקסט? דאס איז נאך א זאך. ס'איז געשטאנען נאך פריער אז א מת מעג מען, אויב ס'איז כבוד הבריות, געדענקסט? האבן מיר געלערנט וועגן כבוד הבריות פון די מת.

Speaker 1:

יא, יא, יא. אויב ער גייט שטינקען מעג מען יא טון מער.

אבער יעצט איז גערעדט וועגן הוצאה, רייט? יעצט איז גערעדט וועגן איסור הוצאה. מ'האט נישט גערעדט וועגן מוקצה אין יענע, אין יענע הלכה, וויפיל איך געדענק. געדענקסט ווי ס'איז געשטאנען?

Speaker 2:

איך געדענק נישט אויף די מינוט, לאמיר גיין ווייטער.

סכין אותו ומדיחין אותו — אבער שלא יזיז בו אבר

Speaker 1:

אקעי. יעצט לערנען מיר אזוי וועגן טלטול, רייט? וועגן מוקצה. אז א מת בעצם איז מוקצה. וואס מעג מען יא טון? וואס מעג מען יא טון מיט טלטול? איז, אפילו ס'איז אסור לטלטל א מת בשבת, אבער **סכין אותו ומדיחין אותו, מעג מען יא רייניגן און שמירן אויל וכדומה, אבער ובלבד שלא יזיז בו אבר.**

פארוואס? ווייל די הזזת אבר איז אן ענין פון טלטול? לכאורה יא. איך מיין אזוי יא. אז טלטול איז נישט נאר אסור ווען מ'הייבט עס אויף און מ'טראגט עס, אפילו נאר אביסל ריקן איז אויך אסור, ער דארף ווארטן.

אינטערעסאנט. מ'טאר זיך נישט וועקרוקן די אבר, נאר ער מיינט אויפהייבן די הענט, אראפלייגן די הענט בשעת סיכה וכדומה.

שומטין את הכר מתחתיו — כדי שיעמוד לו לחול

Speaker 1:

וואס שיינט און וואס מעג מען טון? יא, שולחן ערוך זאגט אין סעיף קטן מ"ט, **כדי שיעמוד לו לחול, אויב דער מת ליגט אויף א קישן און ס'ווערט מער ווארעם, א מת הייבט אן נאך א שטיק צייט, ער האט נישט די מעקעניזם וואס קילט אפ די מענטש, ווערט ער הייס און הייבט אן מסריח זיין, איז אויב ער ליגט אויף א כר מעג מען אראפנעמען די כר פון אונטער אים.** ס'איז דאך אפילו אזא טלטול אזא דבר אחר. מעג מען עס טון אז מ'טוט עס פאר די סיבה כדי שיעמוד לו לחול, כדי ער זאל ווארטן ביז מ'גייט אים מטפל זיין, אז ער זאל ווארטן ענדערש אויף די קאלטע פלאר ווי איידער אויף ווארעמע כלים, מעג מען עס טון.

מיין בעצם איז געווען פארשטייט זיך מ'מעג, וואס איז די חילוק אויף דער דבר אחר? אקעי, זיי האבן פריער געלערנט טלטול דבר אחר איז מותר אפילו אן א מת.

נאך עצות טובות פאר א מת

Speaker 1:

און מ'ברענגט אין קליין מקור אין קליין מרדכי, **"ומניחין לו על כריסו כדי שלא תפוח"**, און מ'ברענגט, זעט אויס אלע זאכן זעט אויס אלס עצות טובות, ווייל איך זע נישט אז ס'זאל זיין אן איסור אז מ'זאל נישט טארן ברענגען קאלטע כלים און לייגן אויף אים, קאלטע באדן, קאלטע רעשטער.

אדרבה, וואס איז נישט א מת, דו טוסט פאר א זאך וואס האט נישט קיין צורך. דער טלטול... און די קליין מרדכי זענען זאכן וואס נישט... דו לייגסט אונטער די מת, דו טוסט... **פוקקין את נקביו שלא יכנס בהם רוח.** א מענטש האט נקבים נקבים, און ווען מ'שטאפט מען צו די נקבים שלא יכנס בהם רוח.

נאך א זאך? **וקושרים את לחייו, מען מעג צומאכן, כשר זיין, אממ... צובינדן זיין פנים, לא שיעלה, נישט ער זאל זיך נישט שרעקן, ווייל דעמאלטס איז ער מקיים דעם "ונשמרתם".** ער איז לא שיעלה, ער איז שווער פארקרימט, וואס דאס איז שוין אפילו מער, טאר מען נישט שרעקן, וואס מען טאר נישט שרעקן, אבער צובינדן קען מען, ווייל דאס איז שוין אפילו מער, דאס איז מקיים.

און אויך איז דא איינער וואס זאגט אז איינער בשבת, ווייל שבת איז דאך סיי ווי סיי פריער געווען, טאר מען נישט טאטשן אן עבר, טאר מען אויך נישט טאטשן די איליד.

דאס איז געוועגליך די מנהג אז מען

דיני טלטול מת בשבת

מת המוטל בחמה — ככר או תינוק

דער רמב"ם זאגט: מת המוטל בחמה — מניח עליו ככר או תינוק ומטלטלו. וכן, אם נפלה דליקה בחצר שיש בו מת — מניח עליו ככר או תינוק. ואם אין שם ככר ולא תינוק — מצילין אותו מן הדליקה מכל מקום. ולא התירו לטלטל בככר או תינוק אלא למת בלבד, לפי שאדם בהול על מתו.

Speaker 1: מ'טאר נישט צוריקן, ווייל דעמאלטס מעג מען. מיר האבן געלערנט אז מ'טאר נישט צוריקן, ווייל דעמאלטס איז ער נישט לועז, זאל נישט ווערן פארקרומט. זאל נישט עפענען מער. מ'טאר נישט צוריקן, ווייל מ'טאר נישט צוריקן. אבער צובינדן כדי ס'זאל זיך נישט עפענען מער, דאס מעג מען.

און אויך איז דא אן ענין, אז איינער איז געשטארבן בשבת, פאר די זעלבע סיבה אזוויי מיר האבן פריער גערעדט אז מ'טאר נישט טאטשן אן איבר, טאר מען אויך נישט טאטשן די איליד. געוועגליך איז דער מנהג אז מ'מאכט צו די אויגן פון א מת, אבער מ'טוט עס נישט בשבת.

מת המוטל בחמה, א מת המוטל בחמה און ער גייט מסריח זיין. ביז יעצט האבן מיר גערעדט ווען ס'איז נישטא די קריזיס, קען מען סורוויווען די פיר און צוואנציג שעה מיט קאלטע כלים און מיט ליגן אויף די זאנד. אבער אויב איז ער מוטל בחמה, דאס איז א פראבלעם, כבוד המת, ער גייט מסריח זיין, איז מניחין עליו ככר או תינוק ומטלטלין אותו. מעג מען לייגן א ככר אדער א תינוק און מ'מעג אים מטלטל זיין על ידי דבר אחר. אזוויי מיר האבן געלערנט אן של דבר אחר צוזאמען מיט נאך א זאך וואס זאל זיין א היתר. דער היתר איז דא געווארן די מוקצה. געוועגליך טאר מען נישט מטלטל זיין

צוויי זאכן אויף איינמאל, חוץ פון זאכן וואס מ'דארף זייער וויכטיג, האבן מיר געזען אופנים וואס מ'האט יא געמעגט. אבער דא ביי א מת מעג מען על ידי כיכר או תינוק.

און כהאי גוונא, אם נפלה דליקה בחצרו שיש בו מת, און דער מענטש איז היפש נערוועז, ער וויל נישט דער מת זאל פארברענט ווערן, אויך מניחין עליו כיכר או תינוק און מ'נעמט אים ארויס מיט דעם. און אויב מ'האט נישט קיין כיכר ולא תינוק, דעמאלטס מצילים אותו מן הדליקה מכל מקום. דעמאלטס מעג מען. ס'טייטש, לכתחילה זאל מען עס טון מיט א היתר פון כיכר או תינוק, אבער אויב נישט זאל מען עניוועי ראטעווען. פארוואס? ווייל אויב נישט, אויב מ'וועט אים נישט לאזן ראטעווען, ס'גייט אים אזוי באדערן אז דער מת גייט ווערן פארברענט, און יהרג ואל יעבור לכבודו, "שיהא בוהל על מתו שלא יסרח". ער וויל נישט אז זיין מת זאל ווערן פארברענט, ער איז בוהל על מתו, ווייל דא האט מען אים מתיר געווען מציל זיין אפילו גערעדט אזוי.

חידוש: כבוד המת אליין איז נישט גענוג סיבה

ס'איז דאך נישט אזוי אז דער איסור נבלה מת אליין לא עמדה חכמים גלאסט אין איסור טלטול בשבת. ס'איז דאך דא א איסור. ס'איז דאך דא א איסור ווי פארברענען א מת, דו ווייסט דאך אליין. נישט אזוי, אבער פון דעם מענטש, אדם בוהל על מתו. אדם בוהל על מתו, האט מען מתיר געווען ווייטער וועגן א חשש אין הלכות שבת, נישט וועגן א חשש אדיוטא אין הלכות כבוד המת.

אבער די אדם בוהל על מתו איז נישט סתם א שגעון, דער מענטש איז גערעכט פאר'ן זיין בוהל על מתו. א מענטש דארף טאקע נעמען קעיר פון זיין... ניין, אבער איך זאג, ס'איז אינטערעסאנט, ווייל אונז וואלטן ווען געקענט דא הערן אז ס'איז א מין דבר מצוה, ס'איז א מין ענין פון כבוד המת, וואס אויף דעם האבן די חכמים מתיר געווען באפן ס'איז דא א חשש שריפה. זאגט מען נישט אזוי, מען זאגט נאר כדי אז ער זאל נישט צוקומען צו מחלל שבת זיין. כבוד המת איז נישט געווען גענוג אליין א סיבה.

ניין, עס קומט ארויס א גרעסערע נפקא מינה. ס'איז דאך ווען ס'איז נישט דער מענטש איז נתון דער מענטש, ס'איז נישט דא קיין שום חשש אדם בוהל על מתו, וואלט מען נישט מתיר געווען אויף נבלה מת אליין. דאס איז דאך אינטערעסאנט.

דיסקוסיע: פארוואס איז נישט די דין כבוד המת אליין גענוג?

Speaker 1: ס'איז דא אן ענין, איך זוך אלעמאל וויאזוי מ'מעג נישט. פארוואס זוך איך נישט וויאזוי מ'מעג יא? ניין, איך זוך נישט וויאזוי מ'מעג נישט, איך פרעג דיך דא א גוטע למדנ'ישע שאלה. פארוואס איז נישט די דין כבוד המת אליין גענוג סיבה? ס'איז נישט דא אזא דין כבוד המת. זיי האבן געלערנט, אלע דינים זענען, מיין זיך אז זיי זענען כבוד המת, אבער זיי האבן געלערנט פריער, איך אויף דעם מת המוטל בחמה האט ער נישט געהאט. וואס טוט זיך אויב ס'איז נישט דא קיין כיכר או תינוק? ער האט נישט געזאגט אז מ'מעג. רייט, נאר אויף א דליקה זאגט ער אז מ'מיינט שוין כיכר או תינוק. איך קען פארשטיין, ווייל ווען ס'איז בחמה, ס'וועט דויערן נאך א האלבע שעה, ס'וועט זיך טרעפן א כיכר או תינוק. אבער א דליקה איז time of the essence, ווייל די שריפה גייט זיך שוין אנהייבן פארברענען.

Speaker 2: איך וויל דיר ווייזן, יא? אונז האבן יא געלערנט. אה, דא גייען אונז לערנען, אונז האבן נאכנישט געלערנט נאך דאס? אונז גייען עס באלד לערנען. לאמיר זען. ס'איז געשטאנען נאכאמאל פריער, האב איך געדענקט. אקעי, איך ווייס נישט. איך מיין אז ס'איז דא נאך א בעסערע reason, ווייל ס'איז נישט קיין ראיה.

Speaker 1: יא, אבער איך זאג דיר, ווען מ'איז שוין מקיל ווייל א תינוק גייט נישט ארויף אויף די מת מוטל בחמה. איך קען דיר זאגן אז איך ווייס פארוואס. דו גייסט שוין זען, דו גייסט שוין זען. איך קען דיר זאגן אז איך ווייס פארוואס. אבער זיי האבן נאכנישט געענדיגט די גאנצע הלכה. ס'שטייט אין פירוש, לאמיר זאגן, לאמיר זאגן, ווייל דארטן איז ווייטער עפעס אן אנדערע אינטערעסאנטע טריק וואס מ'קען טון, מאכן אן אוהל.

אבער איך מיין אז... אקעי. ס'איז נישט אזוי סימפל. מת מוטל בחמה זאגט מען נישט אן איינשום תינוק, ווייל איבעראל טרעפט מען עפעס א זאך וואס איז מתיר בטלטול. ביי א פייער איז דאך דא עפעס א בהלה, מ'האט מורא אז אלע מנורות גייט זיך אנצינדן די פייער. דעמאלטס איז מותר ווייל דער אדם בהול על מיתו. אבער פריער איז אייביג דא די עצה פון כיכר או תינוק, ווי לאנג ס'איז נישטא קיין פייער וואס הייבט אן ברענען. מאכט סענס.

זאגט ער, **"ולא תטלטל בכיכר או תינוק אלא למת בלבד, לפי שאדם בהול על מיתו."** אה, זעסטו יא. נאכאמאל, בהול על מיתו איז דאך די reason פארוואס מ'מעג נוצן מיט א כיכר או תינוק. ניין, ניין. זיי זאגן אזא זאך. בהול על מיתו איז א גוטע תירוץ. דא וואס דא איז מת מוטל בחמה, נישט בהול על מיתו, פריער איז מעגסטו אפילו נעמען מיט א טלית אן א כיכר או תינוק. אבער איך מיין אז דו ביסט גערעכט אז ס'איז נישטא קיין טלית, איז דארף מען דא א כיכר או תינוק. גוט. יא, וואס איך מיין איז אז ס'דארף זיין דווקא כיכר או תינוק, ס'דארף זיין עני כלי שמלאכתו להיתר יא.

מת המוטל בחמה — מאכן אן אוהל

דער רמב"ם זאגט: היה מת מוטל בחמה ואין לו מקום לטלטלו, או שאין רוצה להזיזו ממקומו — באים שני בני אדם ויושבים משני צדדיו. חם להם מלמטה — זה מביא מטתו ויושב עליו, וזה מביא מטתו ויושב עליו. חם להם מלמעלה — מביא מחצלת ופורש על גביו, וזה מביא מחצלת ופורש על גביו. וזה זוקף מטתו ונשמט, וזה זוקף מטתו ונשמט — ונמצאת מחיצה עשויה מאליה, שהרי מחצלה זו ומחצלה זו גגיהם סמוכין זה לזה.

Speaker 1: אקעי. וואס איז נאך אן עצה, רייט? איז אזוי, די לעכט זענען אנגעקומען דארטן אהין, די לעכט האבן זיך דאך נישט אנגעצינדן פון זיך אליין. איך זע אז די פיקטשער, די עובדא איז נישט אין די פיקטשער. **"היה מת מוטל בחמה ואין לו מקום לטלטלו"** — דער מת ליגט בחמה, זיי האבן נישט קיין פלאץ וואו ס'איז קיל און מ'קען אים האלטן. **"או שאין רוצה להזיזו ממקומו"** — וואס הייסט "לא רוצה"? מ'וויל נישט. ס'שטייט נישט פארוואס, מ'וויל נישט. אקעי.

מ'זאל נישט, אפשר ס'איז נישט געזונט, אפשר ס'קען אים מער מסריח מאכן. ס'קען זיין א reason, מ'וויל נישט. אקעי, ס'קען זיין א reason. זאגט ער אן אינטערעסאנטע היתר וואס די חכמים האבן געמאכט ספעשל פאר א מת. וואס טוט מען? **"באים שני בני אדם ויושבים משני צדדיו"** — זיי זעצן זיך ארום אויף די צוויי זייטן, און זיי גייען זיצן אין די חמה לעבן א מת, גייט זיי ווערן הייס ערגעץ וואו. **"חם להם מלמטה, זה מביא מטתו ויושב עליו"**, ער האט געשלעפט א בעט. נארמאלערהייט, פארוואס זאלסטו שלעפן א בעט? פאר א מת, פאר א בעט. פאר א מת טאר מען אפשר נישט, אבער פאר א מענטש אליינס מעג מען. פאר דעם מענטש. מ'זאגט אפילו אויב ס'איז זייער א שווערע בעט, און ס'איז דא די ענין פון ארבע אמות. דער פוינט איז, ער ברענגט עס פאר זיך. א בעט איז נישט קיין כלי שמלאכתו לאיסור. מ'מיינט צו זאגן אז אפילו אויב ס'איז אסור ווייל ס'איז זייער העווי, ער זאל דא מאכן א היתר פון ברענגען א בעט.

זה מביא מטתו ויושב עליו, זה מביא מטתו ויושב עליו. דער היתר איז צו מאכן א מחיצה. אבער דער חלק פון מחיצה פארשטיי איך, אבער די בעט דארף נאך נישט זיין קיין חמה להם. א בעט קען מען סתם אזוי ברענגען לכבוד המת. פארוואס זאל מען נישט טארן? ס'איז א כלי שמלאכתו להיתר, א בעט. הער אויס דעם. אפשר רעדט ער באופן אז די בעט איז באופן ווען מ'שלעפט עס אויף ארבע אמות.

דיסקוסיע: פארוואס דארף מען די בעט?

Speaker 2: אונז ווילן שפילן א געים, רייט? אונז שפילן דאך א געים. איך פארשטיי די געים ביי די צווייטע פארט, אז מ'זאל מאכן אן אוהל. פארקיינעם די געים.

Speaker 1: ניין, די געים איז אז ער האט געברענגט די בעט פאר זיך, און גראדע האט ער געגעבן א הייב אויף די בעט אז ס'זאל ווערן געהויבן. אויב ער דארף נישט די בעט פאר זיך, הייבט נישט אן די גאנצע געים. איך פארשטיי נישט, ער האט געברענגט די בעט פארוואס? פאר צו מאכן א מחיצה? מ'טאר נישט מאכן א מחיצה פאר'ן מת. אבער די בעט איז דאך נאכנישט גארנישט קיין מחיצה. די מחיצה ווערט ביי די מחצלת. וואס מחצלת?

אקעי, חמה להם מלמעלה. חמה להם מלמעלה. וועט זיין בײדע. חמה להם מלמעלה. די בעט... ער זיצט אויף די בעט, ער זיצט אויף די פלאר, די פלאר איז אייז, ברענגט ער א בעט, א בענקל, וואטעווער, און ער זעצט זיך אויף דעם. צוויי אידן פון ביידע זייטן, יא. **חמה להם מלמעלה, מביא מחצלת ופורש על גביו.** לייגט ער א שיפע מחצלת אויף די בעט, אים צו מאכן אביסל שאטן. און דער צווייטער מענטש טוט די זעלבע זאך, **וזה מביא מחצלת ופורש על גביו.** און נאכדעם, וויאזוי מאכן זיי פון דעם אן אוהל? אויב ביידע גייען אוועקגיין, און זיי גייען מאכן אז די צוויי מחצל��ת זאלן זיך אנלאנען איינע אויף די אנדערע, גייט ווערן אן אוהל.

וזה זוקף מטתו ואינו נשען עליה, ער שטעלט אויף זיין בעט ס'זאל ווערן א... די בעט זאל ווערן אזוויי א מחיצה וואס אויף דעם זאל מען קענען אנלאנען, יא, זוקף מיינט ער שטעלט עס אויף. איך פארשטיי נישט פונקטליך וויאזוי ס'איז אריכות דא אין די גמרא.

וזה זוקף מטתו ואינו נשען עליה. ער האט א בעט, און די בעט וווען ער זיצט איז נישט געבוג הויך אז די מחצלות זאלן זיך אנליינען דערויף. אבער ער קען לייגן, פאר ער גייט אוועק קען ער אויפשטעלן די בעט, די בעט זאל זיין אזא שטארקע בעט. ער לייגט עס, יא, אזוי אז עס קען זיך אנליינען אויף אים ווען ער איז דארטן געזיצן.

ונמצאת המחיצה עשויה מאליה, אז די מחצלות ליינען זיך אן איינער אויף די אנדערע, און די בעטן האלטן זיי העכער. **שהרי מחצלה זו ומחצלה זו גגיהם סמוכין זה לזה.** די צוויי מחצלות זענען דאך די גג דערפון נאנט איינס צום אנדערן. איך מיין אז עס האט צו טון מיט דעם אז, אזוויי מיר האבן פריער געלערנט אז אויב עס איז דא א שיעור טפח איז געווען די שיעור, דעמאלטס הייסט עס א אוהל. אבער אויב עס איז אזא טרייענגל אויבן ביים שפיץ איז עס ממש נישט, עס הייסט נישט קיין פולע אוהל, עס הייסט נישט נאר א שטיקל אוהל.

Speaker 2: דו לערנסט די הלכה פון אוהל היינט?

Speaker 1: יא, אבער די רמב"ם קומט נישט צו מסביר זיין די הלכה, די רמב"ם קומט צו מסביר זיין וויאזוי עס ארבעט. דו שניידסט עס איין אין די קרקע און דו שניידסט עס צו די אמת. דו פרעגסט אן אנדערע שאלה, פארוואס איז די מיתה? קודם ווענן דעם וואס איז די מיתה. וואס די רמב"ם האט דיסקרaйבט איז ריעליטי. יעדער איינער האט זיך געברענגט א בעט. די בעט עצמו דארף מען אפשר נישט בכלל דא. די בעט דארף מען נאר כדי די מענטשן זאלן האבן וואו צו זיצן כאילו. און נאכדעם, ווען... וואס טוט די מחיצה מיט בעט? די בעט טוט נישט גארנישט.

ער זאגט אויך "זוקף מטתו". ער גייט זיך אוועק. ניין, ער זאגט "זוקף מטתו" מיינט עפעס, ער שטעלט די בעט אויף אן אופן אז די מחצלות... ער זאגט עפעס, ער זאגט עפעס, ער שטעלט אויף די בעט... ער גייט אוועק, דאס מיינט עס. ער גייט אוועק. ער דארף נישט גארנישט טון, די מטה דארף נישט בלייבן דארט. עס שטייט נישט גארנישט אין רמב"ם אז ער טוט עניטינג פאר די מת. איז דא ווענן דעם מפרשים וואס טייטשן עס אנדערש, אבער איך זע נישט אין די לשון הרמב"ם דאס. וואס ער זאגט איז ער גייט זיך. "זוקף מטתו" איז עפעס א לשון ווען מען גייט אוועק פון די בעט, איך ווייס נישט. ער גייט זיך אוועק.

אדער די פוינט איז אז די מחצלות, וואס ביז יעצט זענען זיי געווען אזוי, איך פארשטיי נישט פונקטליך ווי די מחצלות זענען געווען ביז יעצט. מיר זעט אויס אז די מחצלות זענען געווען עפעס אזוי... יעדער מענטש האט געהאט העכער אים. וויאזוי? אין די לופט? סא ער זיצט אויף א בעט, ער לייגט זיך די בעט לעבן זיך, און ער ליינט זיך אן אויף זיין רוקן, ס'זאל אים מאכן ביסל א שעיד.

Speaker 2: איי דאונט נאו וואט א מחצלת איז עט דיס פוינט. וואס איז א מחצלת?

Speaker 1: א מחצלת איז א שטיקל סכך, א געווייטע שטיקל הארטע סחורה. א הארטע ראג. א הארטע ראק. יא. ס'איז הארט אדער ס'איז סחורה? הארטע סחורה. ס'איז נישט קיין סחורה. ער האט געמאכט א דיעל מיט אייוועלט.

פרק כ"ו: מת שהסריח בבית — כבוד הבריות דוחה לא תעשה שבתורה

הלכה כ"ג: מחצלת — דער מעכאניזם פון די מחיצה

Speaker 1:

מחצלת איז א דיסטארט. וואס איז א מחצלת? מחצלת איז א שטיקל סכך, א געווייטע שטיקל הארטע סחורה. א הארטע ראג, יא. ס'איז א הארטע סחורה. ס'איז נישט קיין סחורה, ס'איז א הארטע זאך. ס'איז א הארטע זאך. ס'איז נישט קיין סחורה, ס'איז א הארטע זאך.

נאכאמאל, דו קענסט שטיין פון זיך אליינס, אמת? מחצלת איז עפעס וואס דו קענסט מאכן מיט דעם אן אוהל. מחצלת איז עפעס וואס איז מעורג, ס'איז א דיקע הארטע סחורה. דו פרעגסט צו ס'קען שטיין אליינס? יא, ס'זעט אויס אזוי. אבער דא שטייט עס אויף די בעט וואס מ'האט זוכה געווען. ס'שטייט נישט, ס'שטייט **"תחילה על הקרקע"**. ס'שטייט נישט גארנישט ווענן די בעט, אמת?

א מחצלת איז עפעס א זאך וואס האט א דאך. איי דאונט נאו וואט דעט מיענס. יעצט איז עס געווארן א דאך ווייל ס'ליגט בתורת דאך. קיצור, די פוינט איז, ס'קומען צוויי מענטשן, יעדער איינער נוצט זיך זיין מחצלת, סאמהאו זיי גייען אוועק, און ס'פאלט ארויף איינס פון די מחצלת. מ'ליגט איינס אויף די אנדערע. מ'לייגט נישט, עשוי ממילא. אדער דו קענסט לייגן, קענסט לכתחילה לייגן. און ווען די מענטשן זענען דארט איז נישט קיין אוהל, ס'איז נישט קיין אויף טאפ פון די מת, אמת? ס'איז ממילא געשעט עס. איי דאונט נאו וואט, קיצור, די ריעליטי דא איז מיר נישט קלאר.

די שאלה פון די בעט

אויך די חלק פון די בעט איז זייער נישט קלאר. וואס פעלט אויס די בעט? וואס איז די היתר? פארוואס זאל זיין א היתר פאר דעם? איך פארשטיי נישט וואס די מענטשן... פארוואס זאגט ער מיר דאס? ער וויל דאך דא זאגן א חידוש פון די מחצלת. א בעט מעג מען סתם אזוי שלעפן, א בעט איז א דבר המיטלטל, מען מעג אייביג שלעפן א בעט.

אויב איז די פשט "זוקף מיטתו" מיינט אז נאכדעם לייגט מען אן די מחצלת אויף די בעט, קען איך פארשטיין פארוואס די בעט פעלט דא אויס, כאילו ווייל מ'מאכט אן אוהל מיט די ביידע זאכן, מיט די בעט מיט די מחצלת צוזאמען. אבער אויב די מחצלת אליין מאכט די מחיצה, אזוויי ס'זעט אויס אין די לשון הרמב"ם אז ביידע שטייען על הקרקע, מוז זיין אז סאמהאו, כאילו ווען די מענטשן גייען אוועק, איז פונקט ממילא געבליבן די מחיצה, אבער ס'איז נישט כאילו געמיינט. דאס איז די גאנצע שפיל וואס זיי שפילן. זיי האבן געברענגט פאר זיך צוויי עקסטערע מענטשן, נישט איין מענטש, איין מענטש טוט מען נאך נישט געניג, צוויי עקסטערע מענטשן. איך ווייס, דאס איז אן אייזערנער טריק. זאל מען לכתחילה טרייען נישט צו האבן אזא סיטואציע מיט א מת וואס איז מסריח. היינט איז נישט דא די פראבלעם, ס'איז דא עיר קאנדישאן מיט זאכן, מ'ווייסט. ארום א מת לייגט מען שטארקע... מ'לייגט אייביג פענס, מ'מאכט זיכער ס'איז קיל. אקעי, מ'ברענגט א גוי. ס'איז דאך דא אנדערע עצות אויך. נישט ווענן די עצה, דאס איז אן עצה וואס איז א סיטואציע וואס ס'איז שוין נישטא קיין אנדערע עצה.

הלכה כ"ד: מת שהסריח בבית — וועמענס כבוד?

Speaker 1:

ווארט, **מת שהסריח בבית**, א מת האט יא אנגעהויבן ווערן מסריח, **"נמצא מתבזה בין החיים והחיים מתבזים ממנו"**. ער ווערט פארשעמט צווישן די לעבעדיגע, און זיי שעמען זיך מיט אים. וואס האט דאס צוטון מיט כבוד? וואס איז דאס, דו ווארטסט אויף זיין כבוד אדער אויף די כבוד פון די לעבעדיגע? ביידע. ס'איז דאך דאס די עיקר, די כבוד פון די לעבעדיגע. ביידע, זיי שעמען זיך און ער שעמט זיך. יא, אבער די מתבזה... **"מתבזה בין החיים"** איז נאר נוגע ווען **"החיים מתבזים ממנו"**. ס'איז טייטש ווען ער איז מסריח בבית, און ס'איז נישט דא דארטן קיין... קיין זוהמא, קיין גארנישט, קיינער זעט עס נישט, איז נישט קיין פראבלעם. די פראבלעם איז, ס'איז דא איין מענטש, ס'איז דא איין מענטש, אבער ס'איז דאך דא א מענטש וואס זעט עס, אדער וואס שמעקט עס. ער גייט יעצט מסריח ווערן אין די ראוד, ער גייט דאך אויך ווערן מסריח. פריער האבן מיר געלערנט הלכות וויאזוי ער גייט אויך ווערן מסריח, נאר דו פראטעקטסט אים אביסל. יעצט לערנען מיר אזוי, ער איז מסריח. די פראבלעם איז אז ס'פאסט נישט פאר א מת, דער טאטע פון דעם מענטש, יעצט גייט איינער נעבן אים און ער פארמאכט די נאז ווען ער גייט אדורך. דאס איז בושות פאר אים, צווישן אים און זיי איז דאס בושות. איך ווייס נישט פונקטליך וואו די בושה איז.

גדול כבוד הבריות שדוחה לא תעשה שבתורה

במילא, **מת להוציאו לכרמלית** מעג מען, און מ'טאר נישט נארמאל מוציא זיין, דאורייתא וואלט מען נישט מתיר געווען. אבער צו טראגן צו א כרמלית איז א דרבנן, נאר מ'איז מתיר געווען. פארוואס? ווייל **"גדול כבוד הבריות שדוחה לא תעשה שבתורה"**. ס'איז טייטש, הגם א כרמלית איז א דרבנן, און א דרבנן גרעניצט זיך אייביג מיט עפעס א לא תעשה שבתורה. שהרי דער רמב"ם זאגט, שהרי כל לאו דרבנן, **כל דבריהם אשר יגידו לך**, ס'איז טייטש דער רמב"ם זאגט אז יעדער וואס איז עובר אויף א דרבנן איז עובר אויף די דאורייתא פון לא תסור. דער רמב"ם האלט אמת'דיג אזוי, ער זאגט עס קלאר. אבער דאס איז נישט דוחה. דער רמב"ם זאגט זיך אזוי, און איינע פון זיינע מקורות איז די גמרא וואס זאגט דאס. דאס שטייט אז כבוד הבריות... דאס איז ווייטער א שטיקל רבותא פאר איינער וואס פארשטייט א ביסל גמרא. אין די גמרא שטייט אזא אמרה, **"גדול כבוד הבריות שדוחה לא תעשה שבתורה"**. דאס מיינט אז פאר כבוד הבריות נעמט מען אן די דאורייתא? ניין, מען נעמט אן די דרבנן. אבער די דרבנן זענען אויך די **"לא תעשה שבתורה"**. דארפן זיך מוטשען די לומדים, אויב ס'איז **"לא תעשה שבתורה"** איז עס ווייטער א דאורייתא. זעט אויס אז ס'איז דא עפעס א חילוק צווישן א דרבנן און א דאורייתא, און נאכדעם איז דא **"לא תעשה"**. עניוועי, דאס איז דוחה.

דיסקוסיע: צי איז כבוד הבריות א מצוה? צי איז דא א מצוה פון כבוד המת?

Speaker 2:

די געדענקסט עפעס? איך האב קיינמאל נישט געלערנט. באט, איז דא הלכות פון כבוד המת וואס זענען א מצוה דרבנן?

Speaker 1:

ס'זעט אויס אז די גאנצע זאך איז נאר כבוד הבריות. ווען ס'וואלט געווען עפעס אן ענין פון א מצוה פון כבוד המת, וואלט מען ווען געקענט זאגן אז די מצוה פון כבוד הבריות איז פונקט אזוי וויכטיג ווי די מצוה פון כרמלית. ס'זעט אויס אז ס'איז נישט אזוי, ווייל כבוד הבריות האט נישט צו טון מיט מצוה. כבוד הבריות מיינט ווען א מענטש שעהמט זיך. אבער אויב איז דא עפעס אן ענין, א מצוה פון כבוד המת...

Speaker 2:

וואס מאכט דאס ערגער?

Speaker 1:

דא שטייט אז כבוד הבריות איז גרעסער פון א מצוה דרבנן. פרעגסטו מיר, אפשר איז אויך דא א מצוה צו מאכן כבוד המת? יא, ס'איז אבער א מצוה גרעסער ווי א מצוה צו האבן כבוד הבריות? אמת? כבוד הבריות איז א גרעסערע פון א מצוה, זיכער גרעסער ווי א מצוה דרבנן. כבוד הבריות איז עפעס אזא אונס אזא... וואס הייסט אונס? ניין, כבוד הבריות איז אן אונס. מען קען נישט צוריקהאלטן דעם מענטש.

Speaker 2:

ניין, ניין, ניין, פארוואס דו קוקסט אזוי? אבער אויב איז דא א מצוה פון כבוד המת...

Speaker 1:

כבוד הבריות איז א מצוה! וואט אר יו טאלקינג אבאוט? כבוד הבריות איז א דבר חשוב ביותר, ס'איז אזוי חשוב, ס'איז דוחה לא תעשה. כבוד הבריות איז נישט קיין פרייע זאך, ס'איז נישט קיין פראבלעם.

איך האב דיר געזאגט אז אפשר כבוד הבריות איז אזא ענין פון אן אונס. ניין, ניין, ניין, ס'איז דא א שיעור וויפיל דו קענסט פארלאנגען פון א מענטש. אויב ס'איז דא כבוד הבריות, קענסטו נישט פארלאנגען פון א מענטש דארט. מת מצוה, די אלע זאכן, דאס איז כבוד הבריות. כבוד הבריות איז א מצוה. ס'איז א דבר חשוב ביותר, ס'איז א דבר טוב. איך ווייס נישט וויאזוי דאס צו רופן. ס'איז אזוי וויכטיג, ס'איז גרעסער פון עני מצוה... נישט עני, ס'איז גרעסער פון א מצוה דרבנן. איך קען דיר עס פונקטליך פרואוון אזוי, אז ס'איז א מצוה דרבנן.

Speaker 2:

ס'איז אויך נוגע, למשל, אז מ'זאל נישט מבזה זיין די חיים.

Speaker 1:

איך ווייס נישט וואס דו רעדסט, דעמאלטס איז עס נישט די קעיס. אויב דו ווערסט נישט מבזה זיין די חיים, איז אבער נאך אלץ דא אן ענין פון כבוד המת, ניין? דאס איז כבוד הבריות, אויך גערופן כבוד הבריות. וואס איז די פראבלעם? איך זאג, דאס אז א מת זאל נישט מסריח זיין, און ס'איז נישט דא א געוויסע מענטש, ס'איז דא דארטן איין זון וואס ער קען גיין אין די אנדערע רום, ער שעמט זיך נישט.

Speaker 2:

ניין, ניין, ניין, ס'איז נישט קיין פראבלעם.

Speaker 1:

ניין, אבער דא איז דא אן ענין פון כבוד המת, אז ס'זאל נישט וואשן אויף דעם מת, אז דער מת זאל נישט מסריח זיין.

Speaker 2:

ניין, ניין, ס'איז דא אן ענין פון כבוד המת.

Speaker 1:

ניין, ניין, דאס איז שוין אזוי. דער מת, דאס גייט אים נישט סעיוון פון מסריח זיין. ער איז נאך אלץ מסריח. דער חידוש דא איז אז מ'רוקט אים אוועק פון מענטשן, דעטס אלל, רייט? מ'סאלוות נישט דעם מסריח זיין יעצט, מ'רוקט אים נאר אוועק אז ס'פאסט נישט. מ'לייגט אים אויף אן אנדערע פלאץ. פארדעם לייגט מען אים אפילו אין די... פארוואס באגראבט מען אים?

די ראיה פון "ואם הוליכוהו למקום אחר"

"ואם הוליכוהו למקום אחר, צועז לו, אם בני אדם יכולים ללכת למקום אחר, צועז לו, ואם לאו, אין מוציאין אותו, ומניחין אותו במקומו ויוצאין הם". אה, דא איז זייער קלאר אז ס'איז נישט דער כבוד פון דעם מת, ס'איז נאר דער כבוד פון די מענטשן ארום.

Speaker 2:

איך פרעג צי ס'איז דא אן ענין פון כבוד המת מצד עצמו, אז מ'זאל אים באגראבן פאר ער הייבט אן שטינקען.

Speaker 1:

באגראבן קען מען נישט שבת. אבער באופן כללי, איינער איז נפטר געווארן א גרינעם דינסטאג, און דער זוהן זאגט אז איך קער נישט, מיין טאטע קען

ליגן דא אפאר טעג, איך קען אים באגראבן נעקסטע וואך ווען איך האב נאר א טשענס. פארוואס איז ער? איז דא א מצוה צו באגראבן א מת.

Speaker 2:

אקעי, סאו איך פרעג, איז דא עפעס אן ענין? מיר האבן נישט געלערנט לעצטנס הלכות כבוד המת, איך ווייס נישט.

Speaker 1:

אבער ס'זעט דא אויס ווי דער גאנצער ענין איז דער כבוד הבריות ארום. איך פרעג צי ס'איז דא א כבוד המת. פארוואס מ'רעדט דא? מ'רעדט נישט דא פון עפעס אנדערש. ס'איז דא א מצוה צו באגראבן א מת, דאס איז אן אנדערע מצוה. איך מיין אז ס'איז דא אזא מצוה אין רמב"ם, אין קיצור נחלת שבעה, איך געדענק נישט. יא, יא, נחלת שבעה, דער ענד פון רמב"ם, מ'רעדט דארט פון די פיר ארום, יא. דארט קומט דער ענד.

סיום פרק כ"ו

אקעי, עד כאן פרק... וואס הייסט עס? כ"ו? מ'האט געענדיגט מיט גדול כבוד הבריות. זייער גוט.

Generated by Shiur Upload Automation